

**VERKIEZINGEN VAN HET EUROPESE PARLEMENT, DE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS EN DE GEWEST- EN
GEMEENSCHAPSPARLEMENTEN VAN 9 JUNI 2024**

Onderrichtingen voor de voorzitters van de college-, provincie- en kieskringhoofdbureaus

Mevrouw de Voorzitster,
Mijnheer de Voorzitter,

Ik heb de eer U hieronder de onderrichtingen te doen toekomen omtrent de verrichtingen van uw respectief hoofdbureau waarvan U bij de wet tot voorzitter bent aangewezen.

Brussel, 9 februari 2024

Annelies VERLINDEN
Minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele
Hervormingen en Democratische Vernieuwing.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	3
I. Algemene bepalingen.....	7
A. Contactgegevens	8
B. Wetten.....	9
C. Formulieren	10
D. Taalgebruik	11
1. Stembiljetten	11
2. Formulieren	11
3. Kiesbureaus	11
E. Portvrijdom en kiesdrukwerk	13
1. Portvrijdom.....	13
2. Verkiezingsdrukwerk	14
F. Presentiegelden en reisvergoedingen voor de leden van de kiesbureaus.....	15
G. Kieskantons met elektronische stemming	16
II. Overzichtsschema's	7
A. Diverse actoren	8
1. De stembureaus	8
2. De telbureaus	8
3. De kantonhoofdbureaus	8
4. De kieskringhoofdbureaus	8
B. Enkele belangrijke kiesdata	9
III. Inzagerecht en Getuigen	7
1. Kieskringhoofdbureaus.....	7
2. Kantonhoofdbureaus.....	8
3. Stem- en telbureaus	8
4. Internationale waarnemers.....	8
IV. Verrichtingen omtrent kandidaatstelling - Algemeen.....	7
A. Bekendmaking in ontvangst name kandidaatstelling	8
B. Verkiesbaarheidsvoorwaarden van individuele kandidaten	9
1. Burgerlijke en politieke rechten	9
2. Domicilie- en nationaliteitsvoorwaarde.....	10
3. Onderzoek naar verkiesbaarheid	10
C. Aantal kandidaten op een lijst.....	12

D.	Gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen	13
E.	Meervoudige kandidaturen.....	14
F.	Letterwoord en loting.....	15
	1. Verboden letterwoord.....	15
	2. Bescherming letterwoord.....	15
	3. Loting nationale nummers	16
	4. Bijkomende loting	16
G.	Inhoud van de voordrachtsakte	19
	1. Gegevens van de kandidaten	19
	2. Letterwoord.....	20
	3. Voordrachtsorde	21
H.	Bewilligingsakte.....	23
	1. Aantal en hoedanigheid van ondertekenaars	23
	2. Verklaring betreffende de bepalingen inzake de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven	25
	3. Overhandiging van voordracht.....	25
	4. Aanwijzing van getuigen.....	25
	5. Overdracht letterwoord	26
I.	Intrekking van een kandidatuur	27
J.	Lijstenverbinding	28
K.	Controle van de voordrachten door de kieskringhoofdbureaus.....	29
	1. Indienen van de voordrachtsakte (D-58/D-57, 12/13 april 2024))	29
	2. Voorlopige afsluiting van de kandidatenlijst (D-55, 15 april 2024).....	29
	3. In ontvangstname van bezwaarschriften (D-55, 16 april 2024):.....	31
	4. In ontvangstname van memories van betwisting en verbeterings-en/of aanvullingsakten (D- 52, 18 april 2024).....	31
	5. Definitieve afsluiting van de kandidatenlijst (D-52, 18 april 2024)	32
	6. Nummering van de lijsten	33
	7. Eventuele beroepen	34
L.	Opmaak en drukken van de stembiljetten	36
V.	Belgen in het buitenland	7
VI.	Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling	10
A.	Zetelverdeling – Systeem D’Hondt.....	11
	1. Stemcijfer (of kiescijfer) van elke lijst.....	11
	2. Kiesdeler	13
	3. Verdeling zetels per lijst	13

B.	Lijstenverbinding - apparentering	14
C.	Aanwijzing van de tot titularissen en opvolgers verkozen kandidaten.....	20
D.	Afroepen van de resultaten.....	25
VII.	Overdracht PVs en documenten – Archivering van verkiezingsdocumenten	26
VIII.	Verslag van de verkiezingsuitgaven.....	27
IX.	Verkiezing van het Europees Parlement	29
A.	Collegehoofdbureau: Opdracht en samenstelling	31
1.	Opdracht.....	31
2.	Samenstelling	31
B.	Provinciehoofdbureau: Opdracht en samenstelling van het Provinciehoofdbureau	34
1.	Opdracht.....	34
2.	Samenstelling	34
C.	Collegehoofdbureau: Taken voor verkiezingsdag	36
1.	In ontvangst name en controle van de voordrachten.....	36
2.	Opmaak stembiljet	41
D.	Provinciehoofdbureau: Taken voor verkiezingsdag - drukken van de stembiljetten.....	43
E.	Provinciehoofdbureau: Taken op verkiezingsdag – Algemene stemmentelling	45
F.	Collegehoofdbureau: Taken na verkiezingsdag - Algemene stemmentelling	46
G.	Provinciehoofdbureau Taken na verkiezingsdag: overdracht van PVs en documenten.....	48
H.	Collegehoofdbureau: Taken na verkiezingsdag: verslag van de verkiezingsuitgaven.....	49
X.	verkiezing van de Kamer Van volksvertegenwoordigers.....	50
A.	Kieskringhoofdbureau: Opdracht en samenstelling.....	51
1.	Opdracht.....	51
2.	Samenstelling	51
B.	Taken voor verkiezingsdag	53
1.	In ontvangst name en controle van de voordrachten.....	53
2.	Opmaak en drukken van het stembiljet	54
C.	Taken op verkiezingsdag – Algemene stemmentelling	56
D.	Taken na verkiezingsdag.....	58
1.	Overdracht van de documenten	58
2.	Verslag van de uitgaven	58
XI.	Verkiezing van het Vlaams Parlement.....	59
A.	Kieskringhoofdbureau: Opdracht en samenstelling.....	60
1.	Opdracht.....	60
2.	Samenstelling	60

B.	Taken voor verkiezingsdag	61
1.	In ontvangst name en controle van de voordrachten.....	61
2.	Opmaak en drukken van het stembiljet	63
C.	Taken op verkiezingsdag – Algemene stemmentelling	65
D.	Taken na verkiezingsdag.....	67
1.	Overdracht van de documenten	67
2.	Verslag van de uitgaven	67
XII.	Verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofstedelijk Gewest en van de 6 Brusselse Leden van het Vlaams Parlement.....	68
A.	Gewestbureau: Opdracht en samenstelling.....	69
1.	Opdracht.....	69
2.	Samenstelling	69
B.	Taken voor verkiezingsdag	71
1.	In ontvangstname en controle van de voordrachten.....	71
2.	Opmaak van het stembiljet	74
3.	Lijstenverbinding	74
C.	Taken op verkiezingsdag – Algemene stemmentelling	75
D.	Taken na verkiezingsdag.....	77
1.	Overdracht van de documenten	77
2.	Verslag van de uitgaven	77
XIII.	Elektronisch stemmen met Papieren bewijsstuk – Voorstelling van de schermen	78

I. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 32 van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europese Parlement bepaalt dat, overeenkomstig de beslissing van de Raad van de Europese Unie betreffende de vastlegging van de periode voor de verkiezing van de vertegenwoordigers in het Europese Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen, de Koning de datum van de verkiezing van het Europese Parlement in België vaststelt.

De Raad van de Europese Unie heeft de negende rechtstreekse verkiezing van het Europese Parlement vastgelegd in de periode tussen donderdag 6 juni en zondag 09 juni 2024, zodat in België traditiegetrouw gestemd wordt op zondag 9 juni 2024 voor de gelijktijdige verkiezingen van het Europese Parlement en de Gewest- en Gemeenschapsparlementen.

In toepassing van art 105 van het Kieswetboek zullen de Federale wetgevende verkiezingen in 2024 op dezelfde dag plaatsvinden als de verkiezing voor het Europese Parlement.

De gelijktijdige verkiezingen van het Europese Parlement, van de Kamer van volksvertegenwoordigers en van de Gewest- en Gemeenschapsparlementen worden georganiseerd door aparte hoofdbureaus.

A. Contactgegevens

De voorzitters van de hoofdbureaus delen op digitale wijze hun contactgegevens mee aan de Minister van Binnenlandse Zaken.

Overeenkomstig artikel 95bis van het Kieswetboek delen de voorzitters op digitale wijze hun contactgegevens mee aan de Minister van Binnenlandse Zaken, binnen de vierentwintig uur na de samenstelling. Hiertoe wordt door de Dienst Verkiezingen een invulscherf (toepassing Martine – MA3B) met de nodige toelichting ter beschikking gesteld van ieder kieskringhoofdbureau.

Volgens artikel 95bis omvatten de doorgestuurde gegevens, die gebruikt zullen worden om met deze voorzitters contact te kunnen opnemen in het kader van het beheer van de kiesverrichtingen en de toegang van de gebruikers tot de software, de naam, de voornaam, het identificatienummer bedoeld in artikel 2, § 3, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, de functie, het elektronisch adres en het telefoonnummer.

Met het oog op een beheer van de kiesverrichtingen bij vervroegde verkiezingen, worden deze gegevens, mits het voorafgaande akkoord van de betrokken personen, door de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken bewaard tot de dag van de verkiezing die volgen op de verkiezing waarvoor deze gegevens meegedeeld werden.

B. Wetten

Voor de uitvoering van uw opdracht dient U zich te refereren aan onder meer de volgende wettelijke en verordenende bepalingen :

- 1° de Grondwet, in het bijzonder de nieuwe artikelen 61 tot 73 en 115 tot 119 (de gecoördineerde Grondwet verscheen in het Belgisch Staatsblad van 17 februari 1994) - afgekort GW;
- 2° de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen - afgekort BWFS;
- 3° het Algemeen Kieswetboek - afgekort KWB;
- 4° de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europese Parlement, - afgekort WVEP;
- 5° de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale Staatsstructuur - Boek I : de verkiezing van het Vlaams Parlement en van het Waals Parlement - afgekort WFS;
- 6° de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen - afgekort BWBI;
- 7° de wet van 12 januari 1989 tot regeling van de wijze waarop het Brussels Hoofdstedelijk verkozen Parlement wordt verkozen - afgekort WBHR;
- 8° de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen van de Duitstalige Gemeenschap - afgekort BWRDG;
- 9° de wet van 6 juli 1990 tot regeling van de wijze waarop het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap wordt verkozen - afgekort WRDG;
- 10° de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen;
- 11° de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperkingen de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van het Europese Parlement;
- 12° de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap ;
- 13° de wet van 7 februari 2014 tot organisatie van de elektronische stemming met papieren bewijsstuk

C. Formulieren

De bij de verkiezingszaken te gebruiken formulieren zijn niet wettelijk vastgelegd. De modellen ervan worden bekendgemaakt als richtlijn. Het wordt de voorzitters van de hoofdbureaus aanbevolen deze formulieren zoveel mogelijk te gebruiken voor de duidelijkheid en de eenvormigheid bij de onderscheidene hoofdbureaus.

De formulieren waarnaar in deze onderrichtingen worden gepubliceerd op onze website (www.verkiezingen.fgov.be).

De formulieren voor de Kamer beginnen met een A,
voor het Europees Parlement met een C,
voor het Vlaams Parlement met de letter D,
voor het Waals Parlement met de letter E,
voor het Brussels Hoofdstedelijk Parlement met de letter F en
voor het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap met de letter G.
Formulieren die gelden voor verschillende verkiezingen beginnen met samengestelde letters (dus ACD, ACE, ACF of ACEG).

D. Taalgebruik

Artikel 1, § 1, 5° van de bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken (Belgisch Staatsblad van 2 augustus 1966) is van toepassing op de verrichtingen bij de verkiezingen.

1. Stembiljetten

De stembiljetten zijn eentalig in eentalige gemeenten en tweetalig in al de andere gemeenten. (art. 128, § 5 KWB)

2. Formulieren

De formulieren dienen tweetalig te zijn in de kiesbureaus van het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en moeten gesteld worden in de taal van het gebied in de andere gevallen.

Artikel 156, § 1/1 van het Kieswetboek bepaalt dat voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, in het kieskanton **Sint-Genesius-Rode**, de modellen (opgemaakt in tweevoud) van de stemopnemingsbureaus en de verzamelstaat (opgemaakt in tweevoud) van het kantonhoofdbureau die bestemd zijn voor de kieskring Vlaams-Brabant en voor de kieskring Brussel-Hoofdstad, exclusief in het Nederlands worden opgesteld. Op dezelfde wijze bepaalt artikel 33 van de wet van 23 maart 1989, dat voor de verkiezing van het Europees Parlement, in het kieskanton Sint-Genesius-Rode, de modellen (opgemaakt in tweevoud) van de stemopnemingsbureaus en de verzamelstaat (opgemaakt in tweevoud) van het kantonhoofdbureau die bestemd zijn voor het Franse kiescollege en voor het Nederlandse kiescollege, exclusief in het Nederlands worden opgesteld.

In de kieskantons die behoren tot het administratief arrondissement **Brussel-Hoofdstad** worden de modeltabellen en de verzamelstaten in tweevoud opgemaakt: een exemplaar in het Nederlands bevat de uitslagen voor het Nederlandse kiescollege en een tweede exemplaar in het Frans bevat de uitslagen voor het Franse kiescollege.

De formulieren die de burgers gebruiken (bv. kandidatuurstelling) mogen in de taal van betrokkene opgesteld worden in alle gemeenten met een speciaal taalregime.

3. Kiesbureaus

Artikel 49 van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, schrijft voor dat de voorzitters van de stembureaus die niet bij machte zijn de kiezers te woord te staan of voor te lichten in de talen die de gecoördineerde wetten voorschrijven te gebruiken in de betrekkingen van de plaatselijke diensten met de particulieren, een secretaris aanwijzen die hen daarin kan bijstaan.

Er moet hierbij gewezen worden op het decreet van 16 juni 1982 van de Vlaamse Raad houdende wijziging van artikel 49 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 18 juli 1966.

Volgens dit decreet mag de voorzitter van het hoofdbureau enkel de kiezers als voorzitter van het stembureau mag aanduiden die Nederlands kennen.

Hetzelfde geldt voor de aanduiding van de bijzitters, de plaatsvervangende bijzitters en de secretaris van de stembureaus. Dit decreet is niet van toepassing op de gemeenten van het Nederlandse taalgebied die voorzien zijn van een bijzondere taalregeling, nl. de randgemeenten en de taalgrensgemeenten. In deze gemeenten is artikel 49 van toepassing in deze gemeenten kan het noodzakelijk blijken een secretaris aan te wijzen die de voorzitter op taalgebied kan bijstaan.

Tevens is er het decreet van 18 mei 1994 van het Vlaams Parlement (Belgisch Staatsblad van 31 mei 1994 en van 28 februari 2006) houdende regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen dat bepaalt dat de overheden en alle met stemmenverrichtingen belaste diensten, in casu de kiesbureaus, bij alle kiesverrichtingen uitsluitend het Nederlands gebruiken. Alle in strijd met deze bepaling geheel of gedeeltelijk in een andere taal dan in het Nederlands opgestelde documenten, zoals o.m. stembrieven en stemopnemingstabellen zijn nietig.

E. Portvrijdom en kiesdrukwerk

1. Portvrijdom

De briefwisseling, verzonden in uitvoering van de kieswetten, geniet portvrijdom (KB Koninklijk besluit van 14 maart 2022, betreffende de postdiensten, art 70, 7°).

Het gaat hier in het bijzonder om :

1. de oproepingsbrieven verzonden aan de kiezers door het College van Burgemeester en Schepenen;
2. de poststukken betreffende de schrapping en nieuwe inschrijvingen in de kiezerslijst, die uitgewisseld worden onder de gemeentebesturen, alsmede deze verstuurd door de gemeentebesturen naar de betrokken kiezers;
3. de berichten door de gemeentebesturen verzonden aan sommige kiesgerechtigden, die als bijzitter kunnen aangewezen worden (d.i. aan de kandidaat-bijzitters);
4. de briefwisseling verzonden door de voorzitters van de kieshoofdbureaus voor de aanwijzing van de voorzitter, de bijzitters en de plaatsvervangende bijzitters van de kiesbureaus;
5. de door de gemeentebesturen verzonden exemplaren of afschriften van de kiezerslijst;
6. de stukken aangaande verkiezingen, stembiljetten, geadresseerd aan of verzonden door de voorzitters van de stembureaus;
7. de stukken verzonden door het de FOD BiZa in het raam van de kieswet.

Op de zendingen moeten de volgende aanduidingen vermeld zijn :

- voor zendingen bedoeld onder 1 :
"Kieswet - oproepingsbrief" in de linkerbovenhoek van de adreszijde;
- voor zendingen bedoeld onder 2 en 5 :
"Kieswet - Kiezerslijst" in de linkerbovenhoek van de adreszijde;
- voor zendingen bedoeld onder 3, 4, 6 en 7 :
"Kieswet" (gedrukt of geschreven) bovenaan op de adreszijde en bij voorkeur in de rechterbovenhoek en in het adres zelf de hoedanigheid van de geadresseerde in verkiezingszaken (bijzitter, plaatsvervangend bijzitter, kandidaat-bijzitter).

Bij dringende bestellingen en bestellingen op zaterdag moet naast de term "Kieswet" ook het woord "Expres" worden toegevoegd.

Tevens werd in 1994 een akkoord bereikt met BPOST opdat elke kandidaat-bijzitter (of ander lid) van een kiesbureau, aan wie een ter post aangetekende brief wordt geadresseerd en die op zijn woonplaats afwezig is tijdens deze postbedeling, verwittigd zou worden met een kaart (model 227 - Kieswet) die in zijn brievenbus wordt gedeponereerd om deze brief af te halen op de gemeente. Het formaat van dit model is bepaald op 10 cm hoogte en 15 cm breedte.

Deze maatregel is bestemd om het absentieïsme te voorkomen in de stem- en stemopnemingsbureaus, alsmede om deze bureaus tijdig samen te stellen.

Deze maatregel is een bijkomend hulpmiddel en sluit geen andere mogelijkheden uit voor de gemeente na overleg met de plaatselijke hoofdontvanger van het postkantoor.

Dit betekent dat de aanwijzing van de leden van de kiesbureaus niet-aangetekend kan geschieden, indien het hoofdbureau en de gemeente dit meer opportuun acht.

Verwittig in overleg steeds met uw postontvanger van de gekozen maatregel.

2. Verkiezingsdrukwerk

De voorwaarden inzake de verkiezingsdrukwerken zijn te bekomen bij de grote kantoren van BPOST. Een afschrift ervan zal aan alle politieke partijen en alle betrokkenen die erom vragen toegezonden worden. Alle informatie terzake zal terug te vinden zijn op de website van BPOST : www.bpost.be

Ik vestig er de aandacht op dat de laatste verkiezingsdrukwerken uiterlijk de woensdag voor de datum van de verkiezingen moeten afgegeven worden.

F. Presentiegelden en reisvergoedingen voor de leden van de kiesbureaus

Het bedrag van de presentiegelden zal als volgt worden vastgelegd::

250 EURO voor de voorzitters en secretarissen van de collegehoofdbureaus voor het Europees Parlement en 125 EURO voor de bijzitters van deze bureaus;

250 EURO voor de voorzitters en secretarissen van de kieskringhoofdbureaus voor de Kamer, het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap en 125 EURO voor de bijzitters van deze bureaus;

250 EURO voor de voorzitters en secretarissen van de provinciale centrale bureaus voor het Waalse Parlement en van het gewestbureau voor het Brusselse Hoofdstedelijke Parlement en 125 EURO voor de bijzitters van deze bureaus;

250 EURO voor de voorzitters en secretarissen van de provinciehoofdbureaus voor het Europees Parlement en 125 EURO voor de bijzitters van deze bureaus;

175 EURO voor de voorzitter en secretaris van de kantonhoofdbureaus en 50 EURO voor bijzitters van deze bureaus.

Deze vergoeding overspant alle taken, in sommige gevallen verspreid over meerdere dagen.

Op verkiezingsdag zal elk bureaulid zijn bankrekeningnummer moeten ingeven in MARTINE. De toepassing controleert of het formaat van het bankrekeningnummer correct is.

Via een export uit MARTINE zal een uitbetalingsbestand opgemaakt worden dat zal dienen als basis van de overschrijvingen.

De leden van de kiesbureaus hebben ook recht op een reisvergoeding wanneer zij zetelen in een gemeente waar zij niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister.

De hierboven voorziene vergoeding wordt vastgesteld op 0,20 EUR per afgelegde kilometer.

Tevens sluit de FOD BiZa een verzekeringspolis af om de ongevallen te dekken die de leden van de kiesbureaus zijn overkomen tijdens de uitoefening van hun opdracht of op de heen- of terugweg van hun hoofdverblijfplaats naar de vergaderplaats van hun bureau onder de voorwaarden bepaald bij koninklijk besluit (Koninklijk besluit van 13 november 1991 – Belgisch Staatsblad van 15 november 1991).

G. Kieskantons met elektronische stemming

De kieskantons/gemeenten met elektronische stemming met papieren bewijsstuk

1° Administratief arrondissement BRUSSEL-HOOFDSTAD :

kieskantons Anderlecht, Brussel, Elsene, Schaarbeek, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-ten-Node Sint-Gillis, Sint-Pieters-Woluwe en Ukkel.

2° Provincie ANTWERPEN :

kieskantons Antwerpen, Arendonk, Boom, Brecht, Duffel, Herentals, Hoogstraten, Kapellen, Kontich, Mechelen, Mol, Puurs-Sint-Amands, Turnhout, Westerlo en Zandhoven en de gemeente Putte (kanton Heist-op-den-Berg);

3° Provincie LIMBURG :

kieskantons Beringen, Bree, Genk, Hasselt, Maasmechelen, Maaseik, Neerpelt, Peer, Pelt en Voeren en de gemeenten Sint-Truiden (kanton Sint-Truiden), Tongeren (kanton Tongeren);

4° Provincie OOST-VLAANDEREN :

kieskantons Aalter, Dendermonde, Evergem, Kaprijke, Lievegem, Nevele, Sint-Niklaas, Temse, Waarschoot, Zele en Zomergem en de gemeenten Aalst (kanton Aalst) Deinze (kanton Deinze) en Lochristi (Kanton Lochristi);

5° Provincie VLAAMS-BRABANT :

kieskantons Asse, Glabbeek, Haacht, Leuven, Vilvoorde, Zaventem en Zoutleeuw en de gemeenten Halle en Sint-Pieters-Leeuw (kanton Halle), Grimbergen (kanton Meise), Lennik (kanton Lennik), Sint-Genesius-Rode, Kraainem, Wemmel en Wezembeek-Oppem (kanton Sint-Genesius-Rode);

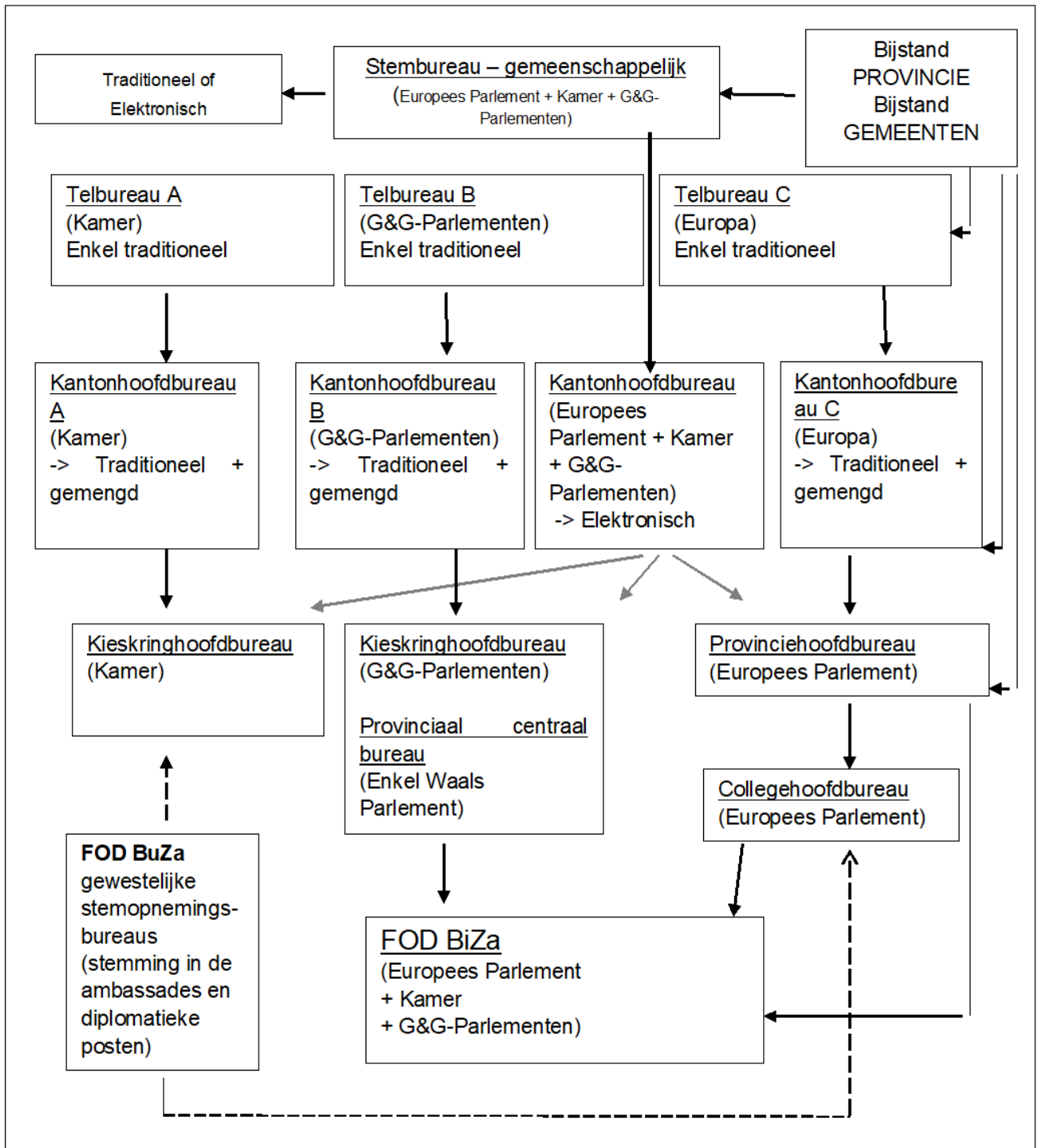
6° Provincie WEST-VLAANDEREN :

kieskanton Veurne en de gemeenten Brugge, Knokke-Heist (kanton Brugge), Kortrijk (kanton Kortrijk), Oostende (kanton Oostende) en Roeselare (kanton Roeselare).

7° Provincie LUIK :

Kieskantons Eupen en Sankt-Vith.

II. OVERZICHTSSHEMA'S

A. Diverse actoren

1. De stembureaus

De stembureaus zijn gemeenschappelijk voor alle verkiezingen, zowel bij het traditioneel en elektronisch stemmen .

2. De telbureaus

Er zijn afzonderlijke telbureaus voor elke verkiezingen. In alle kieskringen worden de telbureaus gesplitst in een telbureau A (telling stembiljetten Kamer), een telbureau B (telling stembiljetten Gewest- en Gemeenschapsparlementen) en een telbureau C (telling stembiljetten Europees Parlement).

In de kieskantons met elektronische stemming zijn er geen telbureaus, aangezien de totalisatie van de stemmen van alle verkiezingen onmiddellijk op het kantonhoofdbureau gebeurt.

In sommige telbureaus zal met een telhulpsysteem worden gewerkt (Patsy software).

3. De kantonhoofdbureaus

Er is een kantonhoofdbureau A voor de verkiezing van de Kamer, een kantonhoofdbureau B voor de verkiezing van de Gewest- en Gemeenschapsparlementen en een kantonhoofdbureau C voor de verkiezing van het Europese Parlement.

4. De kieskringhoofdbureaus

Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezingen van de kamer wordt het kieskringhoofdbureau A genoemd. Bij de Kamerverkiezingen zijn er 11 kieskringen en dus 11 kieskringhoofdbureaus A.

Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezingen van het Europees parlement wordt het collegehoofdbureau genoemd. Er is een collegehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement te Mechelen (Nederlands kiescollege), te Namen (Frans kiescollege) en te Eupen (Duitstalig kiescollege).

Er is een apart provinciehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement in iedere provinciehoofdplaats. Een apart hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad vervult de functies van provinciehoofdbureau te Brussel. Het collegehoofdbureau van het Duitstalig kiescollege te Eupen oefent de functies van provinciehoofdbureau uit voor het Duitstalig kiesgebied.

Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezingen van de Parlementen van Regio en Gemeenschap wordt het kieskringhoofdbureau B genoemd.

Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement wordt Gewestbureau genoemd.

Het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap wordt Hoofdbureau van het kiesgebied genoemd.

Voor de verkiezing van het Waals Parlement worden de taken van lijstenverbindingen ("apparentering") tussen de kieskringen van een provincie vervuld door het provinciaal centraal bureau, dat het kieskringhoofdbureau in de provinciehoofdplaats is.

In de provincie Waals-Brabant en in de provincie Luxemburg zijn er geen lijstenverbindingen, omdat er slechts 1 kieskring is.

B. Enkele belangrijke kiesdata

EP = geldig voor de verkiezing van het Europees Parlement

K = geldig voor de verkiezing van de Kamer

GP = geldig voor de verkiezing van de Gewest- en Gemeenschapsparlementen

<p><u>D – 6 maanden</u> Zaterdag 09-12-2023</p>	<p>EP, GP - Uiterste datum waarop de Minister van Binnenlandse Zaken de overeenkomstig de bepalingen van artikel 2, § 2, 1°, van de wet van 19 mei 1994 berekende <u>maximumbedragen</u> bekendmaakt die door de kandidaten en de lijsten mogen worden uitgegeven</p> <p>EP, K, GP – Uiterste datum waarop het college en het kieskringhoofdbureau moeten zijn samengesteld. De voorzitters van de hoofdbureaus op niveau van elke college en elke kieskring delen binnen de 24 uur via elektronische weg hun contactgegevens mee aan de FOD Binnenlandse Zaken.</p>
<p><u>D – 4 maanden</u> Vrijdag 09-02-2024</p>	<p>EP, K, GP - Begin van de <u>sperperiode</u> voor de verkiezingsuitgaven</p> <p>EP, K, GP – Uiterste datum waarop de voorzitter van het kantonhoofdbureau moet zijn aangewezen. De voorzitters van de kantonhoofdbureaus delen binnen de 24 uur via elektronische weg hun contactgegevens mee aan de FOD Binnenlandse Zaken.</p> <p>EP, K, GP – Uiterste datum waarop de gemeentelijke coördinator door het College van burgemeester en schepenen (= Gemeentecollege) aangewezen moet zijn in elke gemeente. De gemeentelijke coördinatoren delen binnen de 24 uur via elektronische weg hun contactgegevens mee aan de FOD Binnenlandse Zaken.</p>
<p><u>D – 87 dagen</u> Donderdag 14-03-24</p>	<p>➤ EP, K, GP - De laatste dag waarop het verzoek tot verboden letterwoorden kan worden ingediend. De lijst van de letterwoorden waarvan het gebruik verboden is, wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.</p> <p>D - 75 dagen = dinsdag 26-03-24 voor de Kamer en de GP</p> <p>D - 68 dagen = dinsdag 02-04-24 voor het EP</p>

<p><u>25ste dag van de 3de maand die voorafgaat aan de verkiezingen</u></p> <p>Maandag 25-03-2024</p>	<p>EP, K - Uiterste datum waarop een <u>aanvraag tot het bekomen van exemplaren van de kiezerslijst</u> bij aangetekend schrijven ingediend moet zijn door de personen die in naam van een politieke partij optreden en die er zich schriftelijk toe verbinden een kandidatenlijst voor deze verkiezing voor te dragen, of door een kandidaat.</p> <p><u>N.B.</u></p> <p>EP, K, GP - De politieke partijen die deelnemen aan de verkiezingen ontvangen slechts eenmaal gratis twee kiezerslijsten, aangezien de kiezerslijst geldt voor alle verkiezingen.</p> <p>Uiterste datum waarop een aanvraag tot het bekomen van exemplaren van de lijst van de kiezers die niet in België verblijven, ingediend moet zijn bij de FOD Buitenlandse Zaken.</p>
<p><u>D – 70 dagen</u></p> <p>Zondag 31-03-24</p>	<p>EP - Uiterste datum waarop een aanvraag tot deelname aan de stemming in België ingediend kan worden door onderdanen van de andere Lidstaten van de Europese Unie bij het gemeentebestuur van hun woonplaats.</p>
<p><u>1ste dag van de 2de maand die voorafgaat aan de verkiezingen</u></p> <p>Maandag 1 april - 2024</p>	<p>➤ EP, K, GP - Het college van burgemeester en schepenen maakt de <u>lijst</u> op van de <u>kiezers</u> die geldt voor <u>alle verkiezingen</u>.</p> <p>➤ EP, K, GP - Vanaf deze datum tot de twaalfde dag vóór de verkiezing, kan elke kiezer bij het college van burgemeester en schepenen een <u>bezwaar indienen betreffende de kiezerslijst</u>.</p> <p>GP - Uiterste datum waarop een <u>aanvraag tot het bekomen van exemplaren van de kiezerslijst</u> bij aangetekend schrijven ingediend moet zijn door de personen die in naam van een politieke partij optreden en die er zich schriftelijk toe verbinden een kandidatenlijst voor deze verkiezing voor te dragen, of door een kandidaat.</p>
<p><u>D – 2 maanden</u></p> <p>April 2024</p>	<p>EP, K, GP</p> <p>Het college van burgemeester en schepenen maakt <u>twee lijsten</u> op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de personen die in aanmerking kunnen komen voor het vervullen van de functie van voorzitter/bijzitter van een stemopnemingsbureau A (Kamer) , B (Gewest- en Gemeenschapsparlement) en C (Europees Parlement), voorzitter van een stembureau 2. de kiezers die zouden kunnen aangewezen worden als bijzitter of plaatsvervangend bijzitter in een stembureau (naar rata van 24 personen per kiesafdeling).

	Deze lijsten moeten elektronisch doorgestuurd worden naar de voorzitter van het kantonhoofdbureau C (Europees parlement).
<u>D – 65 dagen</u> Vrijdag 05-04-24	<ul style="list-style-type: none"> ➤ EP, K, GP - Tussen 10 en 12 uur wordt aan de Minister van Binnenlandse Zaken of diens gemachtigde <u>de akte van neerlegging van het letterwoord</u> overhandigd door een parlementslid-ondertekenaar.. ➤ Om 12 uur houdt de Minister van Binnenlandse Zaken een <u>loting</u> ter aanwijzing van de volgnummers die zullen worden toegekend aan de kandidatenlijsten die een beschermd letterwoord zullen dragen ("<u>nationale nummers</u>"). ➤ De Minister van Binnenlandse Zaken stelt de voorzitters van de collegehoofdbureaus en de kieskringhoofdbureaus in kennis van de verschillende beschermde letterwoorden en hun overeenstemmende volgnummers alsmede van de naam, de voornamen en het adres van de door de politieke formaties aangewezen <u>personen</u> en hun plaatsvervangers, die alleen <u>gemachtigd zijn om de kandidatenlijsten voor echt te erkennen</u>.
<u>D – 61 dagen</u> Dinsdag 09-04-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uiterste datum waarop de voorzitters van de collegehoofdbureaus en de kieskringhoofdbureaus met een <u>bericht</u> in alle gemeenten van het kiescollege de plaats, de dagen en uren bekendmaken waarop zij de voordrachten van de kandidaten in ontvangst zullen nemen
<u>D – 58 dagen</u> Vrijdag 12-04-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tussen 14 en 16 uur kunnen <u>de voordrachtsakten van de kandidaten en de bewilligingsakten ter hand gesteld worden aan de voorzitters van het collegehoofdbureau en de kieskringhoofdbureaus</u>.
<u>D – 57 dagen</u> Zaterdag 13-04-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Van 9 tot 12 uur, <u>uiterste termijn</u> gedurende welke de <u>voordrachtsakten en de bewilligingsakten</u> elektronisch doorgestuurd of <u>ter hand gesteld</u> mogen worden aan de voorzitters van het collegehoofdbureau en de kieskringhoofdbureaus.
<u>D – 55 dagen</u> Maandag 15-04-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Om 16 uur <u>sluiten het collegehoofdbureau en de kieskringhoofdbureaus de kandidatenlijsten voorlopig af</u>.
<u>D – 54 dagen</u> Dinsdag 16-04-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tussen 13 en 15 uur kunnen zij die de tijdens de voorlopige afsluiting der kandidatenlijsten aanvaarde of afgewezen lijsten hebben ingediend, of bij hun ontstentenis, een van de erop voorkomende kandidaten, bij de voorzitters van het collegehoofdbureau en de kieskringhoofdbureaus een <u>met redenen omkleed bezwaarschrift tegen de aanvaarding van bepaalde kandidaten indienen</u>.
<u>D – 52 dagen</u> Donderdag 18-04-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tussen 14 en 16 uur: de indieners van aanvaarde of afgewezen lijsten of bij gebrek daaraan één van de erop voorkomende kandidaten, kunnen bij de voorzitters van het collegehoofdbureau en de kieskringhoofdbureaus

	<p>tegen ontvangstbewijs <u>een memorie indienen tot betwisting van de onregelmatigheden</u> waarmee bij het voorlopige afsluiten van de kandidatenlijst rekening is gehouden of die de dag na die afsluiting ingeroepen zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uiterlijk om 16 uur geeft de Minister van Binnenlandse Zaken aan de voorzitters van het collegehoofdbureau en de kieskringhoofdbureaus kennis van de gevallen waarbij kandidaten voorkomen op meer dan één lijst. ➤ Om 16 uur vergadert het collegehoofdbureau/kieskringhoofdbureau. Na onderzoek van de stukken die de voorzitter overeenkomstig de artikelen 121, 122 en 123 van het Kieswetboek ontvangen heeft, en na beslissing hieromtrent, sluit dit bureau <u>de kandidatenlijst definitief af</u>. ➤ <u>Het collegehoofdbureau/kieskringhoofdbureau gaat over tot de nummering van de lijsten en maakt het modelstembiljet op</u>. ➤ Voor de kieskantons met elektronische stemming worden de <u>afdrukken van de schermen</u>, waarop de lijsten en de kandidatenlijsten zullen verschijnen <u>ter goedkeuring voorgelegd aan de voorzitters van het desbetreffende collegehoofdbureau/kieskringhoofdbureau</u>.
<p><u>D – 51 dagen :</u> Vrijdag 19-04-24</p>	<p>EP, K, GP</p> <p>Tussen 11 en 13 uur houdt de voorzitter van het <u>Hof van Beroep</u> zich ter beschikking van de voorzitters van het collegehoofdbureau en kieskringhoofdbureaus om een uitgifte van de processen-verbaal houdende de <u>verklaringen van beroep</u> te ontvangen, alsmede alle stukken betreffende de geschillen waarvan de hoofdbureaus kennis hebben gehad. Bijgestaan door zijn griffier maakt hij van deze overhandiging akte op.</p>
<p><u>D – 45 dagen :</u> Donderdag 25-04-24</p>	<p>GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Tussen 14 en 16 uur worden de verklaringen van lijstenverbinding, tegen ontvangstbewijs, overhandigd aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring dat in de provinciehoofdplaats zitting houdt</u>. Dit bureau fungeert als provinciaal centraal bureau. Lijstenverbindingen ("apparentering") zijn enkel mogelijk bij de verkiezing van het Waals Parlement. ➤ De lijsten van <u>dezelfde taalrol</u> voor de verkiezing van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement kunnen eveneens lijstenverbindingen vragen.
<p><u>D – 43 dagen :</u> Zaterdag 27-04-24</p>	<p>EP</p> <p>Uiterste datum waarop de <u>Raad van State een uitspraak dient te doen</u> over het beroep ingesteld tegen de beslissingen van het collegehoofdbureau i.v.m. bezwaarschriften die <u>de onverkiesbaarheid inroepen op grond van de taalverklaring</u> afgelegd door de voorgedragen kandidaten.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ De beslissing van de Raad van State moet onmiddellijk aan de voorzitter van het betrokken collegehoofdbureau worden medegedeeld.
<u>D – 41 dagen :</u> Maandag 29-04-24	EP, K , GP In geval van beroep (verwerping kandidatuur wegens onverkiesbaarheid of bezwaar gegrond op onverkiesbaarheid): beslissing van het <u>Hof van beroep</u> .
<u>D – 40 dagen :</u> Dinsdag 30-04-24	EP, K , GP In geval van beroep deelt de voorzitter van het betrokken collegehoofdbureau, vanaf deze datum, de officiële kandidatenlijst mee aan de kandidaten en aan de kiezers die hen hebben voorgedragen, indien zij het vragen.
<u>D – 24 dagen</u> Donderdag 16-05-24	EP, K Uiterste datum waarop de voorzitters van het provinciehoofdbureau en de kieskringhoofdbureaus de nodige stembiljetten naar de Minister van Buitenlandse Zaken versturen.
<u>D – 22 dagen</u> Zaterdag 18-05-24	EP, K , GP Uiterste datum waarop de voorzitters van de kantonhoofdbureaus A, B en C door een bericht bekendmaken op welke plaats en op welke dagen en uren zij de aanwijzingen van getuigen in ontvangst zullen nemen.
<u>D - 20 dagen</u> Maandag 20-05-24	C <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uiterste datum waarop de Minister van Binnenlandse Zaken gehouden is de <u>maximumbedragen</u> bekend te maken die de kandidaten en de lijsten mogen uitgeven EP, K <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uiterste datum waarop de <u>volmacht van de Belg die in het buitenland verblijft</u> en die bij volmacht stemt in België of in een diplomatieke post respectievelijk bij de gemeente van inschrijving of de diplomatieke post moet toekomen.
<u>D - 15 dagen :</u> Zaterdag 25-05-24	EP, K , GP <ul style="list-style-type: none"> ➤ De uiterste datum waarop <u>de Minister van Binnenlandse Zaken in het Belgisch Staatsblad een bericht</u> aan de kiezer doet verschijnen waarbij de datum van de stemming, alsmede de uren van opening en sluiting van de stembureaus worden medegedeeld (+ mogelijkheid voor de kiezer om tot 12 dagen vóór de verkiezing een bezwaarschrift bij het gemeentebestuur in te dienen). <u>Dit bericht geldt voor alle verkiezingen.</u> ➤ <u>De uiterste datum waarop het college van burgemeester en schepenen/de consulaire post een oproepingsbrief zendt aan elke kiezer.</u> De kiezer die zijn oproepingsbrief niet heeft ontvangen, kan hem, tot aan het sluitingsuur van de stembureaus op de dag van de verkiezing, op de

	gemeentesecretarie afhaken. <u>Dit geldt voor alle verkiezingen en alle kiezers (Belgen, Belgen in het buitenland en Europese kiezers)</u>
<u>D - 12 dagen</u> Dinsdag 28-05-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Uiterste datum waarop <u>elke kiezer een bezwaar inzake de kiezerslijst kan indienen</u> bij het college van burgemeester en schepenen. <p>+D – 8 dagen (Zaterdag 01-06-24): uiterste datum voor de beslissing van het college</p> <p>+ D – 2 dagen (vrijdag 07-06-24): arrest van het Hof van Beroep</p> <p>EP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Van 14 tot 16 uur neemt de voorzitter van het kantonhoofdbureau C de <u>aanwijzingen van de getuigen voor de stembureaus en stemopnemingsbureaus C</u> in ontvangst. <p>K</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Van 14 tot 16 uur neemt de voorzitter van het kantonhoofdbureau A de <u>aanwijzingen van de getuigen voor de stemopnemingsbureaus A</u> in ontvangst.. <p>GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tussen 14 en 16 uur neemt de voorzitter van het kantonhoofdbureau B de <u>aanwijzingen van de getuigen voor de stemopnemingsbureaus B</u> in ontvangst.
<u>D - 5 dagen</u> Dinsdag 04-06-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Verzending door de voorzitter van het provinciehoofdbureau en kieskringhoofdbureau van de nodige stembiljetten naar de voorzitter van elk kantonhoofdbureau.</u>
<u>D – 4 dagen</u> Woensdag 05-06-24	<p>EP, K - Stemming van de Belgen die in het buitenland verblijven in de ambassades en consulaire posten (van 13 tot 19 uur, plaatselijke tijd)</p>
<u>D – 3 dagen</u> Donderdag 06-06-24	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Levering in de kantonhoofdbureaus van de aangemaakte gegevensdragers (voor de stemming) (de uiterste datum is D - 3 dagen vóór de stemming - donderdag 06-06-24.).</u> ➤ <u>EP, K, GP – uiterste datum waarop de voorzitters en de bijzitters van de stem- en stemopnemingsbureaus worden aangewezen.</u>
<u>D – 1 dag</u> Zaterdag 08-06-24	<p>EP, K , GP</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Levering van de stembiljetten bij de voorzitters van de stembureaus. ➤ <u>In de kieskantons met elektronische stemming zendt de voorzitter van het kantonhoofdbureau de nodige gegevensdragers aan de voorzitters van de stembureaus. De voorzitter van het kantonhoofdbureau heeft de geheugendragers uiterlijk de 3de dag vóór de stemming van de FOD Binnenlandse Zaken ontvangen. Dit geldt voor alle verkiezingen.</u> ➤ Uiterste datum voor de kiezer die zich niet naar het stembureau kan begeven wegens een zelfstandige beroepsactiviteit of die afwezig is van zijn woonplaats op de dag van de stemming wegens een tijdelijk verblijf in

	<p>het buitenland, om bij de burgemeester van de woonplaats een aanvraag in te dienen om de onmogelijkheid om zich naar het bureau te begeven, te doen vaststellen (<u>volmacht</u>).</p> <p>➤ K - <u>Telling van de Belgen in het buitenland</u> door de gewestelijke telbureaus (persoonlijke stemming of stemming bij volmacht in de ambassades en diplomatieke posten)</p>
<u>Dag D</u> : 09/06/2024	Verkiezing van het Europese Parlement, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Gewest- en Gemeenschapsparlementen

III. INZAGERECHT EN GETUIGEN

Getuigen in de kanton- en kieskringhoofdbureaus moeten in het bezit zijn van het eID en PIN code om de processen-verbaal te kunnen ondertekenen.

De kandidaten die de lijsten indien hebben het recht inzage te nemen in de voordrachten van andere kandidaten.

Daarnaast kunnen **getuigen** worden aangesteld om diverse aspecten van het verkiezingsproces waar te nemen. De wijze waarop de getuigen moeten worden aangesteld verschilt van het bureau waar ze de verrichtingen zullen bijwonen.

De kandidaten of kiezers die de lijsten indienen kunnen uiteraard ook worden aangesteld als getuigen.

Een getuige maakt geen deel uit van het bureau. Een getuige kan dus niet deelnemen aan de beslissingen die het kiesbureau neemt. Hij kan wel eisen om geformuleerde opmerkingen in het PV te laten opnemen. De voorzitter mag niet weigeren om deze opmerkingen in het PV op te nemen.

Om als getuige te worden aangeduid moet men ofwel kiezer zijn binnen de kieskring waar men getuig is, ofwel kandidaat. Indien een getuige ook kandidaat is, moet hij geen kiezer zijn in de kieskring waar hij getuige is.

Vóór het begin van de verrichtingen mag de getuige vervangen worden door zijn plaatsvervanger en omgekeerd, maar hierna is een aflossing niet meer mogelijk. Het is evenmin de bedoeling dat de getuigen het bureau voor lange tijd verlaten, omdat ze op deze manier niet kunnen attesteren over het volledige verloop van de verrichtingen.

1. Kieskringhoofdbureaus

In de akte van bewilliging kunnen kandidaten een getuige en een plaatsvervangende getuige aanduiden die de vergaderingen en de verrichtingen van de hoofdbureaus kunnen bijwonen.

De getuigen kunnen de verrichtingen bijwonen met betrekking tot de voorlopige en definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten zoals bepaald in art 119 en 124 van het KWB; de verrichtingen die betrekking hebben op de totalisatie van de stemmen en het verdelen van de zetels.

De getuigen mogen niet tussenkomen in de taken die de voorzitter moet uitvoeren ten gevolge van de beslissingen van het bureau, zoals bijvoorbeeld het drukken van de stembiljetten.

De getuigen ontvangen geen aanstellingsbrief van de voorzitters van de hoofdbureaus. Het is de taak van de kandidaten om de getuigen te informeren van hun aanstelling. Dit is niet de taak van de voorzitter van het hoofdbureau.

Het is aangeraden dat de getuigen die niet in de akte van bewilliging werden opgenomen, maar zich toch presenteren voor het volgen van de kiesverrichtingen door het kieskringhoofdbureau cfr 119 en 124 van het kieswetboek worden toegelaten deze te observeren. Dit verhoogt immers de transparantie van het verkiezingsproces.

2. Kantonhoofdbureaus

In de akte van bewilliging kunnen kandidaten een getuige en een plaatsvervangende getuige aanduiden die de vergaderingen en de verrichtingen van de kantonhoofdbureaus kunnen bijwonen.

De getuigen ontvangen geen aanstellingsbrief.

Het is de verantwoordelijkheid van het kieskringhoofdbureau om de kantonvoorzitters in te lichten over de identiteit van de getuigen in de kantonhoofdbureaus opgenomen in de bewilligingsakte. .

Deze gegevens kunnen worden opgenomen in de toepassing Martine.

Het is eveneens hier aangeraden dat de getuigen die niet in de bewilligingsakte werden opgenomen, maar zich toch presenteren voor het volgen van de kiesverrichtingen door het kantonhoofdbureau van het kieswetboek worden toegelaten deze te observeren.

In geval van gelijktijdige verkiezingen kan één persoon worden aangeduid als getuige voor de drie kantonhoofdbureaus van één kanton. Hij/zij zal op de dag van de verkiezingen echter de verrichtingen in slechts één van de drie hoofdbureaus kunnen volgen.

3. Stem- en telbureaus

Zie hiervoor de instructies voor de kantonhoofdbureaus

4. Internationale waarnemers

Het Kieswetboek (artikel 203bis) voorziet nu in het volgende met betrekking tot internationale verkiezingswaarneming:

Art. 203bis. § 1. Waarnemers afkomstig van internationale organisaties waarbij België zich heeft aangesloten, of van lidstaten van die organisaties kunnen gemachtigd worden om alle kiesverrichtingen te volgen.

§ 2. De door die organisaties of lidstaten gestuurde waarnemers en hun nodige begeleiders worden door de minister van Buitenlandse Zaken geaccrediteerd.

De accrediteringsaanvraag wordt bij de minister van Buitenlandse Zaken ingediend minstens zes weken vóór de dag van de verkiezing in de in artikel 105 bedoelde gevallen en minstens twintig dagen vóór de dag van de verkiezing in het in artikel 106 bedoelde geval.

Deze aanvraag bevat de volgende informatie:

1° de naam, de voornaam, de geboortedatum en het adres van de waarnemers en hun begeleiders, alsook een beschrijving van hun functie;

2° de duur van de opdracht.

Na overleg met de internationale organisatie of met de lidstaat neemt de minister van Buitenlandse Zaken, op basis van de door de Koning vastgelegde accreditatiecriteria, een beslissing betreffende de accreditatie als waarnemer van de in het eerste lid bedoelde personen en informeert hij de internationale organisatie of de lidstaat zo snel mogelijk hierover.

§ 3. Op voorlegging van hun identiteitsdocument en na verificatie van de identiteitsgegevens in dit document met de in paragraaf 2, derde lid, 1°, bedoelde gegevens bezorgt de minister van Buitenlandse Zaken aan de geaccrediteerde personen een legitimatiekaart als internationale waarnemer die steeds zichtbaar gedragen moet worden.

§ 4. De minister van Buitenlandse Zaken deelt de namen en functies binnen de waarnemingsopdracht van de geaccrediteerde personen mee aan de minister van Binnenlandse Zaken. De minister van Binnenlandse Zaken stuurt deze informatie door naar de voorzitters van de kieskringhoofdbureaus en naar de voorzitters van de kantonhoofdbureaus. Deze laatste sturen deze informatie door naar de voorzitters van de stem- en telbureaus.

§ 5. De waarnemers zijn gemachtigd om de vergaderingen van de kiesbureaus bij te wonen, de kiesverrichtingen in de stemlokalen te observeren zonder gestoord te worden, kennis te nemen van de kiezerslijsten, aanwezig te zijn bij de telling en het onderzoek van de stembiljetten en bij de telling van de stemmen en de toewijzing van de zetels, kennis te nemen van de door de stembureaus opgemaakte processen-verbaal en kennis te nemen van de beroepen die tegen de kiesverrichtingen worden ingediend, met inbegrip van de desbetreffende handelingen en dossiers.

De naar behoren geaccrediteerde begeleiders van de waarnemers mogen de waarnemers vergezellen tijdens de uitoefening van hun opdracht; zij mogen deze opdracht evenwel niet autonoom uitvoeren.

§ 6. De leden van de stembureaus ondersteunen de waarnemers in de mate van het mogelijke en geven de informatie die nuttig is voor de observatie van de kiesverrichtingen. De namen, voornamen en hoedanigheden van de waarnemers en, in voorkomend geval, van de begeleiders die op de dag van de verkiezingen in het stembureau aanwezig zijn, worden in het proces-verbaal van de kiesverrichtingen opgenomen.

§ 7. De waarnemers blijven strikt neutraal en leven de kieswetgeving na. De waarnemers en hun begeleiders mogen op geen enkele manier invloed uitoefenen op de stemprocedure, een kiezer of de beslissing van een stembureau of zijn voorzitter. Wanneer dit verbod niet wordt nageleefd, mag de voorzitter van het desbetreffende stembureau de waarnemer of de begeleider uit het stemlokaal laten zetten.

§ 8. De minister van Buitenlandse Zaken kan de voorwaarden, de duur en de nadere regels van de verkiezingswaarnemingsopdracht en van de accreditatie van de waarnemers en hun begeleiders preciseren.

De minister van Buitenlandse Zaken mag de accreditatie intrekken van elke waarnemer of begeleider die de bepalingen van de paragrafen 5 en 7 of het eerste lid overtreedt.

§ 9. De gegevens van de waarnemers en de begeleiders bedoeld in paragraaf 2 worden vernietigd een maand na de validering van de stemming.

Als internationale waarnemers door de minister van Buitenlandse Zaken worden geaccrediteerd om de verkiezingen van 9 juni 2024 waar te nemen, wordt u daarvan vooraf op de hoogte gesteld en is het

noodzakelijk om de kantonhoofdbureaus van de gemeenten en de stembureaus en telbureaus binnen uw kieskring te informeren.

Ter herinnering: deze waarnemers zijn gemachtigd om de vergaderingen van de stembureaus bij te wonen, de verkiezingsverrichtingen in de stembureaus ongestoord te observeren en kennis te nemen van de kiezerslijsten, aanwezig te zijn bij de telling, het onderzoek van de stembiljetten, bij de telling van de stemmen en de toewijzing van de zetels, kennis te nemen van de door de stembureaus opgestelde processen-verbaal en kennis te nemen van de beroepen die tegen de verkiezingsverrichtingen worden ingesteld, met inbegrip van de akten en dossiers die daarop betrekking hebben.

IV. VERRICHTINGEN OMTRENT KANDIDAATSTELLING - ALGEMEEN

Een kandidatenlijst zal ofwel volledige digitaal moeten worden ingediend, ofwel volledig op papier. Een hybride indiening is niet mogelijk.

Overeenkomstig de bepalingen in het Kieswetboek, stelt de FOD Binnenlandse Zaken een webtoepassing ter beschikking (MARTINE) aan de kandidaten waarmee zij hun kandidatuur kunnen indienen. De kieshoofdbureaus ontvangen hierover verdere onderrichtingen in een aparte nota van de FOD BiZa.

Hieronder volgt een overzicht van de bepalingen die **algemeen** van toepassing zijn voor elke verkiezing voor het indienen van een lijst en de voorbereidende verrichtingen met betrekking tot kandidaatstelling en het opstellen van de stembiljetten.

De regels waaraan individuele kandidaturen en lijsten moeten voldoen zijn vastgelegd in de verschillende kieswetten.

De voorzitters zullen de verkiesbaarheid van een kandidaat en de regelmatigheid van de voordachten moeten controleren.

Indien de verkiesbaarheidsvoorwaarden van de kandidaten of de specifieke regels mbt tot regelmatigheid van de voordrachts-en bewilligingakte voor de verschillende verkiezingen niet algemeen van toepassing zijn, wordt dit vermeld en zal u de regelgeving in het hoofdstuk specifiek voor een welbepaalde verkiezing kunnen raadplegen (via een link in dit document).

(Indien u op een link heeft geklikt kan u via “Alt + de toets met linkse pijltje” terugkeren naar de algemeen geldende richtlijnen)

A. Bekendmaking in ontvangst name kandidaatstelling

Ten laatste op dinsdag 09 april 2024 (ten minste éénezenzestig dagen vóór de verkiezing) maakt de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring, onder vermelding van de hierboven bepaalde dag en uur, bekend op welke plaats hij de voordrachten van de kandidaten fysiek in ontvangst zal nemen. De FOD Binnenlandse Zaken publiceert deze informatie tevens online.

Het adres waar de voordrachten in ontvangst zullen worden genomen zal in een afzonderlijk veld in MARTINE moeten worden ingevuld, zodat de FOD Binnenlandse Zaken deze op de verkiezingswebsite kan publiceren.

Elke voorzitter zorgt ervoor dit bericht af te kondigen en te doen aanplakken in al de gemeenten van de kieskring.

Er worden hiervoor modelformulieren ter beschikking gesteld.

Formulier A1 voor de Kamer van volksvertegenwoordigers, Formulier C7 voor het Europees Parlement, Formulier D1 voor het Vlaams Parlement, Formulier F1bis voor het Brussels Parlement en de Brusselse leden van het Vlaams Parlement.

Hierbij moet worden benadrukt dat enkel de kandidaten die een lijst op papier indienen zich fysiek zullen moeten aanmelden bij het kieskringhoofdbureau.

De kandidaten die hun lijst op digitale wijze indienen, moeten zich niet fysiek aanmelden (art 115 KWB)

B. Verkiesbaarheidsvoorwaarden van individuele kandidaten

De verkiesbaarheidsvoorwaarden van de kandidaten verschillen per verkiezing:

[Europees Parlement](#)

[Kamer van Volksvertegenwoordigers](#)

[Vlaams Parlement](#)

[Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)

[Brusselse leden van het Vlaams Parlement](#)

De volgende bepalingen zijn in het algemeen van toepassing op alle verkiezingen.

1. Burgerlijke en politieke rechten

Ongeacht voor welke verkiezing, moet een kandidaat over de burgerlijke en politieke rechten beschikken op 9 juni 2024

De uitsluiting en de schorsing van het kiesrecht worden geregeld door de artikelen 6 en 7 van het Kieswetboek.

Art. 6. bepaalt dat *“van het kiesrecht zijn definitief uitgesloten en tot de stemming mogen niet worden toegelaten zij die levenslang ontzet zijn van de uitoefening van het kiesrecht door veroordeling”*.

Art. 7. werd gewijzigd en bepaalt dat *“in de uitoefening van het kiesrecht worden geschorst en tot de stemming mogen niet worden toegelaten zolang die onbekwaamheid duurt :*

1° De beschermde personen die krachtens artikel 492/1 van het Burgerlijk Wetboek uitdrukkelijk onbekwaam werden verklaard om hun politieke rechten uit te oefenen en de geïnterneerde personen die uitdrukkelijk onbekwaam verklaard werden om hun politieke rechten uit te oefenen krachtens artikel 9, § 3, van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering.

De kiesonbekwaamheid houdt op tegelijk met de beëindiging van de onbekwaamheid krachtens artikel 492/4 van het Burgerlijk Wetboek of met de definitieve invrijheidstelling van de geïnterneerde.

2° zij die voor een bepaalde duur ontzet zijn van de uitoefening van het kiesrecht door veroordeling.

2. Domicilie- en nationaliteitsvoorwaarde

Art 227 van het Kieswetboek werd gewijzigd, zodat uiterlijk op de dag van de indiening van de voordrachtsakte aan de verkiesbaarheidsvoorwaarden bedoeld in artikel 64, eerste lid, 1° en 4°, van de Grondwet, moet zijn voldaan.

Kandidaten moeten dus Belg zijn op de dag van hun kandidaatstelling (of de nationaliteit van een EU-lidstaat in geval van de Europese verkiezing).

De kandidaten voor de gewest-en gemeenschapsparlementen moeten eveneens Belg zijn op de dag van kandidaatstelling (cfr de bijzondere wet van 8 augustus 1980, de bijzondere wet van 12 januari 1989 en de wet van 06 juli 1990)

Voor de Europese verkiezingen en voor de verkiezingen van de Kamer moeten zij eveneens op dat moment hun woonplaats hebben in België (of een EU lidstaat in geval van Europese verkiezingen).

Voor de verkiezingen van de gewest-en gemeenschapsparlementen moeten kandidaten zes maanden voor de verkiezingen hun woonplaats hebben in een gemeente van het gewest.

3. Onderzoek naar verkiesbaarheid

De kandidaat moet in geen enkel geval zijn verkiesbaarheid voor het bureau bewijzen. Integendeel, om de kandidaat te weren moet het bureau in het bezit zijn van de bewijzen van de onverkiesbaarheid van de betrokkene. Indien dit bewijs niet is bijgebracht, stelt het bureau zulks vast en behoudt de kandidaat op de lijst. Indien nadien nieuwe elementen ingebracht worden, moeten hieruit de nodige gevolgtrekkingen worden gemaakt.

Art 122 van het KWB bepaalt dat, indien de verkiesbaarheid van een kandidaat wordt betwist, het gemeentebestuur van de woonplaats van de betrokken kandidaat aan de voorzitter van het hoofdbureau alle stukken bezorgt die hem nadere aanwijzingen kunnen verschaffen omtrent de verkiesbaarheid van deze kandidaat.

In principe wordt deze controle uitgevoerd op basis van de gegevens van het rijksregister via Martine. Het is evenwel niet met zekerheid uit te sluiten dat de gegevens in het rijksregister niet helemaal volledig zijn op de dag van de voordracht. Bijgevolg kan de voorzitter zich tot de gemeentebesturen/de griffies en parketten richten en alle andere inlichtingen inwinnen die hij nodig acht in het kader van een onderzoek naar de verkiesbaarheid van een kandidaat.

Art 121 van het Kieswetboek bepaalt vervolgens dat een gemotiveerd bezwaarschrift moet zijn ingediend tegen de verkiesbaarheid van een kandidaat; vage klachten volstaan niet om tot voornoemde onderzoeken over te gaan.

Wanneer de voorzitter inlichtingen inwint omtrent de verkiesbaarheid van een kandidaat, is het aangewezen dat hij zo spoedig mogelijk de betrokken kandidaat inlicht, om hem in de mogelijkheid te

Verrichtingen omtrent kandidaatstelling - Algemeen

stellen zich te verdedigen en zodat hij zich kan voorbereiden om aanwezig te zijn op de zitting van de definitieve afsluiting van de kandidatenlijsten.

C. Aantal kandidaten op een lijst

Er mogen niet meer kandidaat-titularissen voorkomen op een lijst dan er leden te verkiezen zijn.

Per kieskring/kiescollege en verkiezing is dus bepaald hoeveel kandidaat-titularissen *maximaal* kunnen worden voorgedragen.

De wetgeving bepaalt geen *minimum* aantal kandidaat-titularissen vast.

Het aantal kandidaat-opvolgers verschilt per verkiezing en hangt af van het aantal kandidaat-titularissen. Bij de verkiezingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige gemeenschap zijn geen opvolgers.

De aantallen te verkiezen leden en dus het maximum aantal kandidaten per verkiezing kan u terugvinden in de respectievelijke hoofdstukken per verkiezing:

[Europees Parlement](#)

[Kamer van volksvertegenwoordigers](#)

[Vlaams Parlement](#)

[Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)

[Brusselse leden van het Vlaams Parlement](#)

Het college/kieskringhoofdbureau mag geen kandidatuur schrappen, tenzij in geval van meervoudige kandidaturen.

Een inbreuk op het aantal kan leiden tot de afwijzing van de lijst, maar het is mogelijk om een verbeterings- of aanvullingsakte in te dienen.

Het bureau moet enkel de regelmatig bewilligde kandidaten in beschouwing nemen en rekening houden met eventuele gedane schrappingen in geval van meervoudige kandidaturen.

D. Gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen

De regelgeving verschilt voor de verschillende verkiezingen. Daarom verwijzen we naar de verschillende hoofdstukken.

[Europees Parlement](#)

[Kamer van volksvertegenwoordigers](#)

[Vlaams Parlement](#)

[Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Brusselse leden van het Vlaams Parlement](#)

Bij niet-naleving van de bepalingen inzake gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op een kandidatenlijst (zowel bij titularissen als opvolgers, indien van toepassing), wordt de lijst in zijn geheel afgewezen door het hoofdbureau bij de voorlopige afsluiting van de kandidatenlijsten.

Bij de beoordeling moet het bureau enkel het getal kandidaten in aanmerking nemen die regelmatig bewilligd hebben en eventueel rekening houden met ambtshalve gedane schrappingen zo er meervoudige kandidaturen zijn.

Een onregelmatigheid omtrent de niet naleving kan worden verbeterd met een mogelijke verbeteringsakte of aanvullingsakte.

E. Meervoudige kandidaturen

Niemand mag voor deze verkiezing in meer dan 1 kiescollege/kieskring worden voorgedragen.

- ⇒ Niemand mag voor één van de verkiezing in meer dan één kieskring voorgedragen worden
- ⇒ Niemand kan in één kieskring op verschillende kandidatenlijsten worden voorgedragen
- ⇒ Niemand mag zich kandidaat stellen voor verschillende verkiezingen die plaatsvinden op 09 juni 2024
(uitzondering : Voor het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap is het enkel verboden om zich gelijktijdig kandidaat te stellen voor de verkiezing van de Kamer: iemand kan zich tegelijkertijd kandidaat stellen voor het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap en voor het Europees en Waals Parlement).
- ⇒ Een kandidaat kan binnen dezelfde lijst, niet tegelijk als kandidaat-titularis en als kandidaat-opvolger worden voorgedragen.
- ⇒ iemand kan een akte tot bescherming van een letterwoord ondertekenen en tegelijk kandidaat zijn op een lijst die aan ander beschermd letterwoord gebruikt.

Wanneer binnen hetzelfde kiescollege/dezelfde kieskring meervoudige kandidaturen voorkomen, schrapt het bureau de naam van de kandidaat op alle lijsten.

In zijn vergadering voor de voorlopige afsluiting hoeft het hoofdbureau zich niet in te laten met de meervoudige kandidaturen die in verschillende colleges/kieskringen voorkomen, vermits de mededeling van de inlichtingen van de Minister van Binnenlandse Zaken slecht ter vergadering van de definitieve afsluiting is voorzien. Om die schrapping te verzekeren doet de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring (of collegehoofdbureau), onmiddellijk na het verstrijken van de termijn voor het indienen van de langs digitale weg, alle ingediende lijsten toekomen aan de Minister van Binnenlandse Zaken.

De inlichtingen voor het onderzoek van de meervoudige kandidaturen dienen aan de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken digitaal te worden toegestuurd dadelijk na het verstrijken van de termijn gesteld voor de indiening der kandidaturen, d.i. op zaterdag 13 april 2024, zeventienvijftigste dag vóór de stemming. Deze digitale doorzending bevat de gegevens van al de ingediende lijsten met vermelding van het nationaal nummer en het letterwoord. De hoofdbureaus ontvangen hiervoor een specifieke onderrichting.

F. Letterwoord en loting

Een kandidatenlijst is verplicht het letterwoord dat ze wensen te gebruiken te vermelden in de voordrachtakte.

Zie hiervoor [F. Inhoud van voordrachtsakte 2. Letterwoord](#)

Eerder gebruikte of nieuwe letterwoorden kunnen respectievelijk worden verboden of beschermd.

1. Verboden letterwoord

De vermelding van een letterwoord, in voorkomend geval met inbegrip van het bijkomend element in de voordrachtakte, waarvan gebruik is gemaakt door een politieke formatie die vertegenwoordigd is in een van de parlementaire assemblees (ongeacht of zulks op Europees, federaal, gemeenschaps- of gewestelijk niveau is) en waaraan bij een vorige verkiezing met het oog op de vernieuwing van het Europees Parlement, van de Wetgevende Kamers of van de Gewest- of Gemeenschapsparlementen bescherming werd verleend, kan op gemotiveerd verzoek van die formatie, door de Minister van Binnenlandse Zaken worden verboden.

De lijst van de letterwoorden waarvan het gebruik verboden is, wordt op dinsdag 2 april 2024, de achtenzestigste dag vóór de verkiezing in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

2. Bescherming letterwoord

Elke politieke formatie die door ten minste één parlamentslid vertegenwoordigd is in één van de parlementaire assemblees op Europees, federaal, gemeenschaps- dan wel gewestelijk niveau, *dit na de indiening van kandidatenlijsten bij de laatste verkiezing van de desbetreffende assemblee*¹, kan een akte indienen tot bescherming van het letterwoord dat zij voornemens is in de voordrachtsakte van kandidaturen te vermelden.

De akte van neerlegging van het letterwoord moet worden ondertekend door ten minste één parlamentslid uit een Europese, federale of regionale assemblee, behorend tot de politieke formatie die dat letterwoord zal gebruiken. Een parlamentslid mag slechts één enkele akte van neerlegging ondertekenen.

De akte van neerlegging wordt op vrijdag 5 april 2024, de vijfenzestigste dag vóór de verkiezing, tussen 10 en 12 uur, aan de Minister van Binnenlandse Zaken of diens gemachtigde overhandigd door een parlamentslid-ondertekenaar. Zij vermeldt het letterwoord dat zal worden gebruikt door de kandidaten van de politieke formatie, alsook de naam, de voornamen en het adres van de persoon en diens plaatsvervanger, welke door de formatie zijn aangewezen om in het collegehoofdbureau/kieskring te attesteren dat een kandidatenlijst door haar erkend wordt.

¹ Wijziging ten opzichte van 26 mei 2019

3. Loting nationale nummers

Op 5 april 2024, de vijftenzestigste dag vóór de verkiezing, om 12 uur, houdt de Minister een loting ter aanwijzing van de volgnummers die zullen worden toegekend aan de kandidatenlijsten die een beschermd letterwoord zullen dragen ("nationale nummers").

De tabel van de beschermde letterwoorden en hun volgnummer ("nationaal nummer") wordt binnen vier dagen na de loting in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt (dinsdag 9 april 2024 – 61ste dag vóór de stemming).

De in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakte tabel van de beschermde letterwoorden beschermt zowel de benaming of benamingen die in de letterwoorden zijn afgekort als die waaronder de politieke formaties vertegenwoordigd zijn in de federatie of regionale assemblees. Die benamingen worden eveneens in die tabel vermeld en op dezelfde wijze als de beschermde letterwoorden bekendgemaakt.

4. Bijkomende loting

Ten einde een volgnummer toe te kennen aan lijsten die er op dat ogenblik geen hebben, worden bijkomende lotingen georganiseerd.

a) Loting voor de verkiezing van het Europees parlement:

Kandidaten kunnen bij hun kandidaatstelling vragen dat aan hun lijst het zelfde volgnummer en letterwoord wordt toegekend als het nationale nummer. Hiervoor moeten zij een attest voorleggen volgens het welke de toestemming wordt gegeven om dit volgnummer en letterwoord te gebruiken. Het attest moet afkomstig zijn van de persoon (of zijn plaatsvervanger) die hiertoe werd aangewezen door de politieke formatie en waarvan de naam zal worden gepubliceerd in het Belgisch staatsblad op 9 april 2024.

Voor de Europese lijsten die op dat moment nog geen nummer hebben gebeurt de bijkomende loting op 18 april 2024 in het hoofdbureau van het Nederlandse kiescollege tussen de onpare nummers en in het hoofdbureau van het Franse kiescollege tussen de pare nummers, die onmiddellijk volgen op het hoogste nummer dat is toegeedeeld door de loting door de Minister van Binnenlandse Zaken op 5 april 2024.

De voorzitter van het hoofdbureau van het Duitstalige kiescollege gaat over tot een nummering van de kandidatenlijsten, die zijn neergelegd bij zijn college maar geen volgnummer hebben bekomen dat is toebedeeld bij de nationale loting door een aanvullende loting tussen de nummers die onmiddellijk

volgen op het hoogste nummer dat is toegekend door de voorzitters van de hoofdbureaus van de Nederlandse en Franse kiescolleges bij hun aanvullende lotingen.

b) Loting voor de verkiezing van de Kamer:

Kandidaten kunnen bij hun kandidaatstelling vragen dat aan hun lijst het zelfde volgnummer en letterwoord wordt toegekend als

- het nationale nummer of het nummer dat hen werd toegekend bij de nationale loting.
Hiervoor moeten zij een attest voorleggen waarbij hen toestemming wordt verleend om het voor die verkiezing toegekende letterwoord en overeenstemmend volgnummer te gebruiken. Het attest moet afkomstig zijn van de persoon (of zijn plaatsvervanger) die hiertoe werd aangewezen door de politieke formatie en waarvan de naam zal worden gepubliceerd in het Belgisch staatsblad op 9 april 2024.
- Of het nummer dat werd toegekend bij de loting door de voorzitter van het hoofdbureau van het Nederlandse, Franse of Duitstalige kiescollege (art 115ter van het Kieswetboek, art 41quinquies WFS en art 38WBHR).

Hiervoor moeten zij een attest voorleggen waarbij hen toestemming wordt verleend om het voor die verkiezing toegekende letterwoord en overeenstemmend volgnummer te gebruiken. Het attest moet uitgaan van de persoon (of diens plaatsvervanger) die hiertoe werd aangewezen door de politieke formatie namens welke de lijst voor de verkiezing van het Europees Parlement is ingediend. Hiervoor kan het formulier A11 worden gebruikt.

Vervolgens wordt overgegaan tot een aanvullende loting teneinde een volgnummer toe te kennen aan de lijsten die niet deelnemen aan de Europese verkiezing maar wel aan de verkiezing voor de Kamer van volksvertegenwoordigers en die er op dat ogenblik nog geen nummer hebben, beginnend met de volledige lijsten.

Deze loting gebeurt in het hoofdbureau van elke kieskring tussen de nummers die volgen op het hoogste nummer dat tijdens de lotingen is toegekend door de voorzitters van de hoofdbureaus van het Nederlandse, Franse en Duitstalige kiescollege.

c) Loting voor de verkiezing van de gewestelijke parlementen (Vlaams Parlement, Brussels Hoofdstedelijk Parlement)

Kandidaten kunnen bij hun kandidaatstelling vragen dat aan hun lijst het volgnummer en letterwoord wordt toegekend als :

- het nationaal nummer en letterwoord; of
Hiervoor moeten zij een attest voorleggen waarbij hen toestemming wordt verleend om het voor die verkiezing toegekende letterwoord en overeenstemmend volgnummer te gebruiken. Het attest moet afkomstig zijn van de persoon (of zijn plaatsvervanger) die hiertoe werd aangewezen door de politieke formatie en waarvan de naam zal worden gepubliceerd in het Belgisch staatsblad op 9 april 2024.

Verrichtingen omtrent kandidaatstelling - Algemeen

- het volgnummer dat werd toegekend tijdens de loting door de voorzitter van het hoofdbureau van het Nederlandse, Franse en Duitstalige kiescollege, naar gelang het geval. (art. 115ter, art. 41quinquies WFS, art. 38 WBHR); of
- hetzelfde nummer dat werd toegekend tijdens de loting door de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring voor de Kamer gelegen in dezelfde provincie als de betrokken kieskring
(art. 115ter, art. 41quinquies WFS, art. 38 WBHR) ;

Hiervoor moeten zij een attest voorleggen waarbij hen toestemming wordt verleend om het voor die verkiezing toegekende letterwoord en overeenstemmend volgnummer te gebruiken:

Het attest moet uitgaan van de persoon (of diens plaatsvervanger) die hiertoe werd aangewezen door de politieke formatie namens welke de lijst voor de verkiezing van het Europees Parlement en/of de Kamer is ingediend.: Het formulier D14 voor het Vlaams Parlement en het formulier F10bis voor het Parlement van het Brussels hoofdstedelijk Gewest wordt hiervoor ter beschikking gesteld.

Vervolgens wordt overgegaan tot een aanvullende loting teneinde een volgnummer toe te kennen aan de lijsten die er op dat ogenblik nog geen hebben, beginnend met de volledige lijsten.

Deze loting gebeurt in het hoofdbureau van elke kieskring B tussen de nummers die volgen op het hoogste nummer dat tijdens de lotingen is toegekend door de voorzitters van de hoofdbureaus van het kieskringhoofdbureau A voor de Kamer gesitueerd in dezelfde provincie als het kieskringhoofdbureau B

G. Inhoud van de voordrachtsakte

Het hoofdbureau van elke kieskring/kiescollege controleert of de voordrachtsakte van een kandidaat of van lijst aan de wettelijke vereisten beantwoordt. De voordrachtsakte moet volgende gegevens bevatten:

1. Gegevens van de kandidaten

Het koninklijk besluit van 9 maart 2003 (Belgisch Staatsblad van 20 maart 2003 – genomen na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en van de Raad van State) tot regeling van de toegang tot de informatiegegevens en van het gebruik van het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen voor wettelijke controles in kieszaken, door de kieshoofdbureaus en FOD BIZA, vormt de reglementaire basis voor onder meer het gebruik van het identificatienummer van het Rijksregister bij van de kandidatenlijsten

Een kandidaat moet niet alleen aan de verkiesbaarheidsvoorwaarden voldoen. Op de voordrachtsakte moeten een aantal gegevens zijn opgenomen. Indien deze ontbreken, moet de voordracht worden afgewezen

a) de naam

Het betreft de naam zoals opgenomen in het Rijksregister van de natuurlijke personen.

De identiteit van een kandidaat/kandidate die gehuwd of weduw(e)(naar) is, mag voorafgegaan of gevolgd worden door de naam van zijn/haar echtgenoot of overleden echtgenoot.

Een onvolledige vermelding van de identiteitsgegevens van de kandidaten kan worden rechtgezet met een verbeteringsakte.

b) de voornamen

Het betreft de naam zoals opgenomen in het Rijksregister van de natuurlijke personen.

De kandidaten kunnen een andere voornaam kiezen dan hun eerste voornaam, indien die andere voornaam, hun gebruikelijke voornaam is. Deze gebruikelijke voornaam kan dan op het stembiljet worden geplaatst.

Volgende regels dienen hierbij te worden nagekomen :

- er mag slechts één voornaam worden vermeld, een samengestelde voornaam moet beschouwd worden als één enkele voornaam;

- de gekozen voornaam moet in principe vermeld zijn bij de opsomming van de voornamen in de geboorteakte.
- Het hoofdbureau kan toestaan dat een kandidaat op het stembiljet wordt vermeld met een voornaam die niet voorkomt bij de opsomming van zijn voornamen zoals zij vermeld worden in zijn geboorteakte. ***In dit geval moet een akte van bekendheid worden voorgelegd.***

De door een kandidaat gebruikte voornaam, die verschillend is van de voornaam die op de identiteitskaart staat en die wordt bevestigd door een akte van bekendheid, wordt bij de verkiezingen als volgt op het stembiljet opgenomen:

- o Hij mag slechts één hoofdletter bevatten;
- o Hij mag twee hoofdletters bevatten als deze elkaar niet opvolgen en gescheiden worden door een apostrof, een streepje of een spatie

Deze akte van bekendheid kan worden opgesteld door een notaris, een vrederechter of een burgemeester²

- De afkorting van een voornaam voorkomend in de geboorteakte (bvb. Fred voor Alfred of Frederik; Jef voor Jozef enz.) is toegelaten. De kandidaat vermeldt zijn volledige voornaam op de kandidatenlijst en verzoekt schriftelijk bij zijn kandidatuur de afgekorte voornaam te zetten op het stembiljet.
- Het is vanzelfsprekend in de eerste plaats de zaak van de kandidaten zelf en van degenen die ze voordragen, in de voordrachtsakte de naam aan te duiden, waaronder zij willen ingeschreven worden op het aanplakbiljet, waarvan de vermeldingen door artikel 127 van het Kieswetboek bepaald zijn, alsmede op het stembiljet. Het is uit deze aanduidingen dat het hoofdbureau de vermeldingen zal moeten nemen die op het stembiljet zullen worden ingeschreven.

c) de geboortedatum

d) het geslacht

e) de hoofdverblijfplaats van de kandidaten

f) het identificatienummer van de kandidaat in het Rijksregister

2. Letterwoord

De voordracht vermeldt het letterwoord dat boven de kandidatenlijsten moet komen op het stembiljet.

Het letterwoord bestaat uit maximum 18 karakters en moet voldoen aan de lijst van de karakters die worden opgesomd in een Koninklijk Besluit van 24 september 2023 (Artikel 116, § 4, tweede lid Kieswetboek):

!#%&'()*+,-

./:;=<>?@\$_[]{}|\0123456789|`^~ABCDEF GHIJKLMNOPQRSTUVWXYZabcdefghijklmnopqrstuvwxyz

\$€µääääÄÄÄ²³ıııİİİöóóŎŎŎçêèèéÉÉÉúúúŬŬŬ

² Wijziging ten opzichte van 26 mei 2019

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau moet de voordrachten afwijzen waarvan het letterwoord niet voldoet aan voorgaande bepalingen. Een fout hierin kan worden rechtgezet in een verbeteringsakte.

Eenzelfde letterwoord kan worden gesteld, hetzij in één nationale taal, hetzij vertaald in een andere nationale taal, hetzij in een nationale taal samen met de vertaling in een andere nationale taal.

Aan het letterwoord kan een bijkomend element worden toegevoegd dat de Europese politieke groep aanduidt waartoe de formatie beweert te behoren; het geheel vormt één enkel letterwoord. Wanneer van die mogelijkheid gebruik gemaakt wordt, mag het letterwoord dat op het stembiljet boven de kandidatenlijst moet staan, ofwel op één lijn gezet worden, waarbij de twee elementen door een streepje gescheiden zijn, ofwel op twee lijnen, namelijk het eerste element op één lijn en het bijkomende element op de tweede waarbij de twee lijnen door een horizontale streep gescheiden zijn. Samen met het letterwoord moet de benaming of benamingen die erin zijn afgekort worden vermeld.

Het letterwoord moet steeds op horizontale wijze binnen een vak van maximaal 1 cm hoogte en maximaal 3 cm breedte op het stembiljet kunnen geplaatst worden.

Bovenstaande beperkingen dienen in acht te worden genomen om het drukken van de stembiljetten door alle drukkerijen mogelijk te maken op een tijdige en kostenbeheersbare manier

Van zodra een voordracht van kandidaten met de vermelding van een bepaald letterwoord is neergelegd weigert de voorzitter van het kieskringhoofdbureau het gebruik van hetzelfde letterwoord door elke andere voordracht van kandidaten.

3. Voordrachtsorde

De voordrachtsakte geeft aan in welke categorie de kandidaten worden voorgedragen en wat de rangorde is binnen elke categorie³.

De voordrachtsorde van de kandidaten wordt bepaald hetzij door de schikking zelf van de namen in de akte, hetzij door een naast elke naam geplaatst rangnummer.

Indien een akte wordt afgewezen, mag de volgorde van de voordracht niet worden gewijzigd. De wet bepaalt overigens dat de vermindering van het te groot aantal kandidaat-titularissen of een onjuist aantal opvolgers slechts mogelijk is, wanneer uit een schriftelijke verklaring van een kandidaat blijkt dat hij zijn bewilligingsakte intrekt (artikel 123, vierde en vijfde lid, KWB).

Dit betekent dat indien een bureau een voordrachtsakte afwijst omdat zij een te hoog aantal kandidaat-titularissen of -opvolgers bevat, kunnen de kandidaten in overtal, bij wege van een verbeteringsakte, hun

³ Voor het Parlement van het Brussel Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige gemeenschap kunnen enkel kandidaat-titularissen worden voorgedragen, zodat deze bepaling enkel van toepassing is op de unieke lijst met kandidaten.

akte van bewilliging intrekken in een schriftelijke verklaring. Gebeurt dit niet, dan moet de voordrachtsakte volledig afgewezen worden.

H. Bewilligingsakte

Een voordracht van een kandidaat is slechts geldig, indien de kandidaat zich uitdrukkelijk akkoord verklaart met zijn voordracht. Dit doet hij door de akte van bewilliging te tekenen.

Alle kandidaten die in hun akte van bewilliging hun akkoord verlenen aan dezelfde voordracht, worden geacht één lijst te vormen.

De akte van bewilliging van de kandidaatstelling kan gezamenlijk voor alle kandidaten van éénzelfde lijst opgemaakt worden of individueel voor één of meerdere kandidaten van éénzelfde lijst in voorkomend geval.

De bewilligingsakte moeten eveneens aan de wettelijke voorwaarden voldoen:

1. Aantal en hoedanigheid van ondertekenaars

Kandidaten kunnen worden voorgedragen door kiezers of door parlementsleden.

Wanneer de kandidaten worden voorgedragen door kiezers moeten de naam, voornamen, geboortedatum, geslacht en hoofdverblijfplaats van de kiezers worden vermeld

Onvoldoende regelmatige handtekeningen kunnen worden aangevuld met een verbeterings-of aanvullingsakte.

De hoedanigheid van kiezer van de kiezers die de voordracht doen, wordt vastgesteld door de gemeente waar zij ingeschreven zijn door het aanbrengen van het gemeentezegel op de bewilligingsakte (deze vaststelling is niet nodig indien de toepassing MARTINE werd gebruikt).

Tevens voorzien de modelformulieren een afzonderlijke verklaring van elke kiezer die een voordracht steunt, teneinde de controle van de voordragende kiezers effectief te kunnen doen.

Het minimum aantal ondertekenaars hangt af van de verkiezing en de kieskring:

[Het Europees Parlement](#)

[De Kamer van volksvertegenwoordigers](#)

[Het Vlaams Parlement](#)

[Het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)

[De 6 Brusselse leden van het Vlaams Parlement](#)

Indien een opmerking wordt gemaakt dat **valse handtekeningen op de voordrachtslijsten** werden aangebracht, stelt de voorzitter onmiddellijk een onderzoek in om zich persoonlijk te vergewissen van de gegrondheid van het bezwaar. Hij deelt de uitslagen van zijn onderzoek mee wanneer het bureau de lijst definitief afsluit.

De kiezer, die twee of meer voordrachtsakten binnen één kieskring voor één verkiezing ondertekent, kan de straffen oplopen die bij artikel 202 van het Kieswetboek voorzien zijn.

De inbreuk wordt door het hoofdbureau aan het Parket gemeld. Deze onregelmatigheid mag evenwel niet ten gevolge hebben het aantal handtekeningen op de akten te verminderen en al de onregelmatig geplaatste handtekeningen blijven geldig voor de lijsten.

Verificatie van handtekeningen van kiezers door gemeenten

Art 116, § 3 van het kieswetboek bepaalt dat de hoedanigheid van kiezer van de kiezers die de voordracht doen, en hun handtekening worden gecertificeerd door de gemeente waar zij ingeschreven zijn door het aanbrengen van het gemeentezegel op de voordrachtsakte behalve in de gevallen waar een lijst elektronisch wordt ondersteund door een kiezer.

Voor de verificatie van de handtekeningen op papier moet er een onderscheid worden gemaakt tussen de kandidatenlijsten die digitaal worden ingediend en de kandidatenlijsten die op papier worden gediend.

⇒ Digitale kandidatenlijsten:

In toepassing van artikel 4, eerste lid van het Koninklijk Besluit van 24 september 2023 tot bepaling van de elektronische middelen die gebruikt worden voor de voordracht van lijsten en kandidaten bij de verkiezingen van het Europees Parlement, de Kamer van Volksvertegenwoordigers, het Waals Parlement, het Vlaams Parlement, het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Brusselse leden van het Vlaams Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap alsook voor de digitale ondertekening van de processen-verbaal van de kieshoofdbureaus bij deze verkiezingen, worden de handtekeningen van de kiezers op papier geverifieerd door de gemeente, die het kieskringhoofdbureau op de hoogte brengt

De handtekeningen van de kiezers op papier worden door de gemeenten doorgestuurd naar het kieskringhoofdbureau.

⇒ Papieren kandidatenlijsten:

In toepassing van artikel 4, tweede lid, van het Koninklijk Besluit van 24 september 2023 tot bepaling van de elektronische middelen die gebruikt worden voor de voordracht van lijsten en kandidaten bij de verkiezingen van het Europees Parlement, de Kamer van Volksvertegenwoordigers, het Waals Parlement, het Vlaams Parlement, het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Brusselse leden van het Vlaams Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap alsook voor de digitale ondertekening van de processen-verbaal van de kieshoofdbureaus bij deze verkiezingen, brengt de gemeente het gemeentezegel aan op de handgeschreven steunakten en geeft aan de vertegenwoordiger van de kandidatenlijst een bewijs van registratie af van de gecertificeerde steunakten in de online computertoepassing

Het registratiebewijs laat het hoofdbureau toe om de door de gemeente gevalideerde papieren handtekeningen elektronisch te koppelen aan een welbepaalde kandidatenlijst.

Hierover volgen verdere technische instructies.

2. Verklaring betreffende de bepalingen inzake de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven

In de akte van bewilliging verklaren de kandidaten de wetsbepalingen inzake de beperking en controle van de verkiezingsuitgaven te zullen naleven.

Het niet afleggen van deze verklaring kan niet worden hersteld. Een kandidaat kan wel een beroep instellen.

De Controlecommissie van de verkiezingsuitgaven in het federale Parlement wijst er uitdrukkelijk op dat de identiteit van de natuurlijke personen die giften van 125 euro en meer hebben gedaan niet ter beschikking mag worden gesteld van de kiezers en de rechtbanken van eerste aanleg. De gegevens hieromtrent worden rechtstreeks overgemaakt aan de Controlecommissie overeenkomstig de wetgeving terzake.

De parlementaire Controlecommissie betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven heeft het Parlementair Vademecum met commentaar en aanbevelingen inzake de uitvoering van de wetgeving op de website van de Kamer gepubliceerd: <https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/3627/55K3627001.pdf>

Het bericht houdende de tabel tot bepaling van de toegestane maximumbedragen voor de verkiezing van de Kamer vindt U op onze website : www.verkiezingen.fgov.be.

3. Overhandiging van voordracht

De kandidaten duiden in hun akte van bewilliging aan wie de voordracht kan doen.

De voordracht kan worden ingediend door ten minste 1 van de 3 kandidaten, die daartoe door de kandidaten werden aangewezen⁴.

Dit geldt voor alle verkiezingen.

4. Aanwijzing van getuigen

In de akte van bewilliging kan één getuige en één plaatsvervangende getuigen worden aangeduid die de vergaderingen van het college- of kieskringhoofdbureau kan bijwonen (preciseren welke), alsook de na de stemming te vervullen verrichtingen.

In de bewillingsakte kan ook één getuige en één plaatsvervangende getuigen worden aangesteld voor elk kantonhoofdbureau om de vergaderingen en door dit bureau na de stemming te vervullen verrichtingen bij te wonen

⁴ Dit moeten drie kandidaten zijn in tegenstelling tot in 2019, toen er sprake was drie bewilligende kiezers.

Meer info over [getuigen](#).

5. Overdracht letterwoord

Indien een lijst hetzelfde volgnummer wil gebruiken dat werd toegekend tijdens de nationale loting bij een andere verkiezing, moet dit in de bewilligingsakte worden opgenomen.

De voordrachten van kandidaten die een ingediend letterwoord vorderen, moeten vergezeld zijn van het attest van de door de parlementaire groep gemachtigde persoon of van zijn plaatsvervanger; wordt zodanig attest niet overgelegd dan weigert de voorzitter van het hoofdbureau het gebruik van het beschermde letterwoord door een niet erkende lijst

Voor het Letterwoord en de bijkomende loting: zie [E. Letterwoord en loting](#) en [4. Bijkomende loting](#)

I. Intrekking van een kandidatuur

Een kandidaat kan niet zomaar zijn kandidatuur in trekken, nadat de voordrachtsakte aan de voorzitter van de kieskring is overhandigd, tenzij met de instemming van de voordragende ondertekenaars (kiezers of parlementsleden) van de akte en van al zijn medekandidaten.

De voordrachtsakte moet immers juridisch als een contract worden beschouwd, zodat een kandidaat het niet eenzijdig kan verbreken. De instemming van de ondertekenaars is vereist om de voordracht te vrijwaren en te beletten dat een ingediende lijst onherroepelijk benadeeld wordt, misschien wel met bedrieglijk opzet. In dit geval kan een terugtrekkende kandidaat niet worden vervangen door een nieuwe kandidaat

J. Lijstenverbinding

De mogelijkheid om lijsten te verbinden is enkel mogelijk in welbepaalde kieskringen voor de verkiezing van het Parlement van het Waals Gewest (Henegouwen, Luik en Namen) en voor de verkiezing van [het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)

K. Controle van de voordrachten door de kieskringhoofdbureaus

Het onderzoek naar de geldigheid van de voordrachtsakten door het hoofdbureau gaat meer bepaald over de verkiesbaarheid van de kandidaten enerzijds en de controle op de regelmatigheid van de ingediende voordrachts-en bewilligingsakten.

1. Indienen van de voordrachtsakte (D-58/D-57, 12/13 april 2024)

Een kandidatenlijst kan worden ingediend:

- op papier op vrijdag 12 april 2024, van 14 tot 16 uur, of op zaterdag 13 april, van 9 tot 12 uur;
- digitaal, ten laatste op zaterdag 13 april 2024, om 12:00 uur.

Het hoofdbureau moet de voordrachtsakten reeds bij de indiening controleren.

Indien een voordrachtsakte online wordt ingediend, kan de voordrachtsakte worden afgedrukt, zodat de voorzitter van het college/kieskringhoofdbureau eventuele opmerkingen kan noteren. Indien de voorzitter de opmerkingen niet op papier wenst te noteren, kan dit uiteraard ook. De door de voorzitter aangetekende vermeldingen moeten het bureau in de mogelijkheid stellen de regelmatigheid van die neerlegging te beoordelen. Eventueel beoordeelt het bureau de graad van gewichtigheid van de begane onregelmatigheden en hun invloed op de geldigheid van de kandidaatstellingsakte zelf.

De kandidaten die de voordrachten van kandidaten hebben ingeleverd mogen bovendien, na het indienen van de voordrachtsakten, inzage nemen van alle ingediende voordrachten, zonder ze te verplaatsen. De voorzitter kan hiervoor een computer ter beschikking stellen, of de voordrachtsakte uitprinten.

Dit inzagerecht kan worden uitgeoefend tot twee uur na de termijn vastgesteld voor het indienen van de voordracht, dus tot van 14 uur tot 18 uur op 12 april 2024 en van 9 uur tot 14 uur op 13 april. Het kan eveneens worden uitgeoefend op 15 april 2024, de 55ste dag voor de verkiezingen, tussen 13 uur en 16 uur.

Zij kunnen schriftelijk hun opmerkingen aan het hoofdbureau meedelen. Zij mogen de hoedanigheid van kiezer van de ondertekenaars niet betwisten.

Er is geen bepaalde schriftelijke vorm voor deze opmerkingen voorgeschreven. De akten zelf mogen op generlei wijze gewijzigd of veranderd worden na de indiening.

De voorzitter moet er zich van onthouden aan de kandidaten of aan de voordragende personen enige zekerheid te geven omtrent de geldigheid van de voordrachtsakten. Hij mag echter de belanghebbenden omtrent de te vervullen formaliteiten voorlichten of hen wijzen op sommige onregelmatigheden in hun voordrachten, die, wanneer ze tijdig verbeterd zijn, de akte geldig kunnen maken. **Terzake bestaat echter voor de voorzitter geen enkele verplichting.**

2. Voorlopige afsluiting van de kandidatenlijst (D-55, 15 april 2024)

Het hoofdbureau komt voor het voorlopig afsluiten van de kandidatenlijst bijeen op maandag 15 april 2024, 55e dag vóór de stemming, om 16 uur

De verkiesbaarheid van de kandidaten en de regelmatigheid van de akten worden onderzocht. Een voordracht wordt regelmatig verklaard, of afgewezen. Een afwijzing kan het gevolg zijn van de onverkiesbaarheid van een kandidaat enerzijds, of van een ambtshalve afwijzing van een onregelmatig ingediende voordracht.

De getuigen die door de kandidaten werden aangewezen (één per lijst) kunnen deze vergadering bijwonen

De voorzitter neemt aantekeningen die het bureau in de mogelijkheid moeten stellen de regelmatigheid van een neerlegging te beoordelen. Eventueel beoordeelt het bureau de graad van gewichtigheid van de begane onregelmatigheden en hun invloed op de geldigheid van de kandidaatstellingsakte zelf.

De PVs zullen digitaal moeten worden opgesteld en zullen in Martine ter beschikking worden gesteld, volgens modellen vastgelegd door de FOD Binnenlandse Zaken (Formulier C12 voor het Europees Parlement, A7 voor de Kamer, D7 voor het Vlaams Parlement en F13bis voor het Brussels Parlement en de Brussels leden van het Vlaams Parlement).

Wanneer het hoofdbureau de voordracht van bepaalde kandidaten onregelmatig verklaart, worden de redenen van die beslissing in het proces-verbaal opgenomen en wordt onmiddellijk een uittreksel hieruit, met de woordelijke opgave van de aangevoerde redenen, bij aangetekende brief toegezonden aan de kiezer of de kandidaat die de akte waarop de afgewezen kandidaten voorkomen heeft ingeleverd.

Wanneer de onverkiesbaarheid van een kandidaat als reden is aangevoerd, wordt het uittreksel uit het proces-verbaal op dezelfde wijze ook aan die kandidaat gestuurd.

Hiervoor worden volgende formulieren ter beschikking gesteld: Formulier C13 voor het Europees Parlement, A8 voor de Kamer, D11 voor het Vlaams Parlement en F14bis voor het Brussels Parlement en de Brussels leden van het Vlaams Parlement.

In zijn vergadering voor de voorlopige afsluiting hoeft het hoofdbureau zich niet in te laten met de **meervoudige kandidaturen** die in verschillende kieskringen voorkomen, vermits de mededeling van de inlichtingen van de Minister van Binnenlandse Zaken slechts ter vergadering van de definitieve afsluiting is voorzien.

De lijsten worden voorlopige afgesloten en de aanpassingen die aangebracht worden aan de lijsten moeten langs digitale weg meegedeeld worden aan de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken.

Art 119 van het Kieswetboek, laatste lid bepaalt dat de FOD Binnenlandse Zaken dit proces-verbaal online bekend zal maken Dit bekendgemaakte proces-verbaal bevat geen gegevens van de getuigen van de kandidatenlijsten en, wat de kandidaten betreft, alleen hun namen en voornamen⁵.

⁵ De PVs zullen op de website [verkiezingen.fgov.be](https://www.verkiezingen.fgov.be) worden gepubliceerd. Dit is een wijziging ten opzichte van 2019.

Het proces-verbaal van de voorlopige afsluiting moet door de leden van het bureau en door al de aanwezige getuigen ondertekend worden. Hieromtrent zullen gedetailleerde instructies worden gestuurd.

3. In ontvangstname van bezwaarschriften (D-55, 16 april 2024):

Op dinsdag 16 april 2024, vierenvijftigste dag vóór de stemming, zetelt de voorzitter van het kieskringhoofdbureau, van 13 tot 15 uur, voor het in ontvangst nemen van de gemotiveerde bezwaarschriften die tegen de aanvaarding van sommige kandidaten mochten ingediend worden. Een ontvangstbewijs wordt voor deze bezwaarschriften afgegeven. Hiervoor worden volgende formulieren ter beschikking gesteld: Formulier C14 voor het Europees Parlement, A9 voor de Kamer, D12 voor het Vlaams Parlement, F15bis voor het Brussels Parlement en de Brussels leden van het Vlaams Parlement.

De voorzitter van het collegehoofdbureau/kieskringhoofdbureau geeft aan de kiezer of aan de kandidaat die de betwiste voordracht heeft ingediend bij aangetekende brief onmiddellijk kennis van het bezwaar onder vermelding van de aangevoerde redenen.

Hiervoor worden volgende formulieren ter beschikking gesteld: Formulier C15 voor het Europees Parlement, A10 voor de Kamer, D13 voor het Vlaams Parlement, F16bis voor het Brussels Parlement en de Brussels leden van het Vlaams Parlement.

Dit werkwijze geldt ook in geval van kandidaturen voor het Europees Parlement wanneer [een afgelegde taalverklaring](#) van een kandidaat wordt betwist.

Opmerkingen vs bezwaarschrift:

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de opmerkingen die voor de voorlopige afsluiting werden ingediend en degene, die na de voorlopige afsluiting, een "bezwaarschrift" ingediend heeft. De gelijkstelling "opmerkingen" - "bezwaarschriften" is niet billijk. De persoon wiens opmerkingen bij de voorlopige afsluiting verworpen zijn, heeft immers de gelegenheid gehad ze opnieuw bij wijze van bezwaarschrift naar voren te brengen of te laten naar voren brengen na de voorlopige afsluiting. De "opmerkingen" moeten trouwens, in tegenstelling tot de "bezwaarschriften", niet gemotiveerd worden. Zij dienen niet te worden genotificeerd aan de belanghebbende kandidaat, zodat aan deze niet dezelfde garanties tot het voordragen van hun verdediging gegeven zijn.

Om moeilijkheden hieromtrent te vermijden wordt aanbevolen om aan te raden aan de persoon die opmerkingen in de vorm van "bezwaarschriften" na de voorlopige afsluiting te vernieuwen.

4. In ontvangstname van memories van betwisting en verbeterings- en/of aanvullingsakten (D-52, 18 april 2024)

Op de 52ste dag voor de verkiezingen tussen 14:00 en 16:00 kunnen memories van betwisting en verbeterings-akten worden ingediend.

Enkel in volgende gevallen kan een verbeterings- en/of aanvullingsaktes worden ingediend (art 123 KWB):

- Te kort in het nodig aantal handtekeningen.
- Te groot aantal kandidaten-titularissen of te groot aantal kandidaten-opvolgers
Vermindering van een te groot aantal kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers is slechts mogelijk wanneer uit een schriftelijke verklaring van een kandidaat blijkt dat hij zijn bewilligingsakte intrekt.
- Geen of onvoldoende kandidaten-opvolgers. *In dit geval kan een bijkomende kandidaat worden voorgedragen.*
- Gemis van regelmatige bewilliging
- Gemis van gegevens over de kandidaten of de kiezers die de voordracht ondersteunen
- Niet nakoming van rangschikking van de kandidaten of van de namen.
- Niet-nakoming gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen. *In dit geval kan een bijkomende kandidaat worden voorgedragen en kan de volgorde worden gewijzigd*
- Niet nakoming omtrent het letterwoord

De verbeterings- of aanvullingsakte mogen niet de naam van een nieuwe kandidaat bevatten, behoudens bij een onjuist aantal kandidaten (titularissen en/of opvolgers) op de lijst en geen juiste verhouding mannen en vrouwen. Evenmin mag de in de afgewezen akte aangenomen volgorde van de voordracht worden gewijzigd. De wet bepaalt overigens dat de vermindering van het te groot aantal kandidaat-titularissen of een onjuist aantal opvolgers slechts mogelijk is, wanneer uit een schriftelijke verklaring van een kandidaat blijkt dat hij zijn bewilligingsakte intrekt (artikel 123, vierde en vijfde lid, KWB).

Het tevoren beoogde geval mag niet verward worden met dat waarin, zonder dat er kandidaten in overtal zijn, een of ander kandidaat wenst zijn kandidatuur in te trekken. Een bewilligende kandidaat kan zijn kandidaatstelling niet meer op geldige wijze intrekken, nadat de voordrachtsakte aan de voorzitter van het college-/kieskringhoofdbureau is overhandigd, tenzij met de instemming van de ondertekenaars van de akte en van al zijn medekandidaten. De intrekking van kandidaatstelling is, in die onderstelling dus slechts toegelaten wanneer het totaal aantal voordragende kiezers of de voordragende parlementsleden hun schriftelijk akkoord geven. De voordrachtsakte moet immers juridisch als een contract worden beschouwd, zodat een kandidaat het niet eenzijdig kan verbreken. De instemming van de ondertekenaars is vereist om de voordracht te vrijwaren en te beletten dat een ingediende lijst onherroepelijk benadeeld wordt, misschien wel met bedrieglijk opzet. Aan te stippen valt dat een dergelijke intrekking van kandidaatstelling, noodzakelijk moet geschieden, om te kunnen worden ingewilligd, tussen de voorlopige en de definitieve afsluiting van de kandidatenlijst. Luidens artikel 123, vierde lid van het Kieswetboek zouden de kandidaten die zich terugtrekken in geen geval door nieuwe kandidaten kunnen worden vervangen bij wege van een verbeteringsakte.

5. Definitieve afsluiting van de kandidatenlijst (D-52, 18 april 2024)

Op de 52ste dag voor de verkiezingen om 16:00 vergadert het kieskring/collegehoofdbureau nogmaals en worden de lijsten definitief afgesloten. De ingediende bezwaarschriften, memories en verbeterings- of aanvullingsakten worden onderzocht.

Volgende personen kunnen deze vergadering bijwonen: de getuigen (een getuige per ingediende lijst), de indieners van de lijst (dit kan dus een kandidaat of een kiezer zijn) en slechts bij hun ontstentenis de kandidaten die op de dag van de voorlopige afsluiting een memorie of een verbeterings-of aanvullingsakte hebben ingediend. Er dient te worden opgemerkt, dat zo de indieners van de lijsten, bij ontstentenis, de kandidaten de vergadering voor de definitieve afsluiting mogen bijwonen, dit een gevolg is van het feit dat zij, krachtens de artikelen 121 en 123 van het Kieswetboek gerechtigd zijn gemotiveerde bezwaarschriften of een memorie bij het bureau in te dienen; door aldus te handelen, stellen zij zich partij in het geschil en is hun aanwezigheid op de vergadering voor de definitieve afsluiting verantwoord. Daarenboven mogen, bij betwisting van de verkiesbaarheid van een kandidaat, deze kandidaat en de indiener van het bezwaar eveneens op de vergadering aanwezig zijn. Ze mogen zich door een gemachtigde laten vervangen. Er is niet voorgeschreven in welke vorm het bewijs van de machtiging moet geleverd worden, maar het is zeker dat de overlegging van een geschreven machtiging dient te worden geëist.

Bij de opening van de vergadering voor de definitieve afsluiting, geeft de voorzitter, eventueel, kennis van de mededelingen van de Minister van Binnenlandse Zaken, betreffende de meervoudige kandidaturen en doet het bureau onmiddellijk de nodige schrappingen.

De voorzitter geeft vervolgens kennis van alle stukken, die hij/zij na de voorlopige afsluiting mocht ontvangen of bijeengebracht hebben en na de belanghebbenden te hebben gehoord, sluit de kandidatenlijst definitief af. Indien het bureau daarbij een kandidaat wegens onverkiesbaarheid weert of een bezwaar, waarbij onverkiesbaarheid aangevoerd wordt, van de hand wijst, vraagt de voorzitter volgens het geval aan de kandidaat of aan de indiener van het bezwaar (eventueel van hun gemachtigde), of hij/zij al dan niet tegen de beslissing van het bureau hoger beroep wenst in te stellen. Er dient te worden opgemerkt dat de tegenwoordigheid, persoonlijk of bij gemachtigde, vereist is, voor de ontvankelijkheid van het beroep. Luidt het antwoord op de gestelde vraag bevestigend, dan verzoekt de voorzitter de belanghebbende op het proces-verbaal zelf een verklaring van beroep te ondertekenen.

6. Nummering van de lijsten

Na de definitieve afsluiting wordt overgegaan tot nummering van de lijsten voor de lijsten die nog geen beschermd letterwoord of volgnummer hebben.

Aan de loting moeten deelnemen al de lijsten die op het stembiljet zouden kunnen gebracht worden ongeacht de beslissing van het Hof van Beroep. Deze opmerking is van belang wanneer bijvoorbeeld al de kandidaten van een lijst door het bureau onverkiesbaar worden verklaard, maar beroep hebben ingesteld. Hoewel luidens artikel 128bis van het Kieswetboek de verrichtingen bepaald in de artikelen 126, 127, paragraaf 2 et 3, en 128, § 3, paragraaf 5, en § 6, in geval van beroep moeten verdaagd worden tot de maandag 29 april 2024, 41ste dag vóór de verkiezing, om 18 uur, is het geboden dat het bureau onmiddellijk na de definitieve afsluiting overgaat tot de nummering voor de lijsten. Daar de verrichtingen betreffende de nummering in sommige gevallen noodzakelijk samenhangen met het opmaken van de stembiljetten is het wenselijk, zelfs in geval van beroep, terzelfdertijd te beslissing te nemen hoe de lijsten op het stembiljet zullen geschikt worden.

De nummering van de lijsten dient te geschieden om het drukken van de stembiljetten voor de assemblees waarvan geen enkel kandidaat het voorwerp van een beroep mocht zijn, niet nutteloos te vertragen. De nummering van de lijsten van een stembiljet kan immers een invloed hebben op die van de lijsten van andere stembiljetten en het is derhalve geboden het drukken niet nodeloos te vertragen.

Aan de loting moeten deelnemen al de lijsten die op het stembiljet zouden kunnen gebracht worden ongeacht de beslissing van het Hof van Beroep. Deze opmerking is van belang wanneer bijvoorbeeld al de kandidaten van een lijst door het bureau voor onverkiesbaar worden verklaard, maar beroep hebben ingesteld.

Inderdaad indien het Hof die schrappingen mocht bevestigen, dan zou het steeds gemakkelijk zijn de lijst en haar nummer later van het stembiljet te schrappen terwijl het onmogelijk zou zijn achteraf een bijkomend volgnummer toe te voegen.

De uitslag van de lotingen en de maatregelen getroffen voor de schikking van de lijst op het stembiljet worden aangeduid in de bijlagen PV van de definitieve afsluiting (C12, A7, D7 of F13Bis naargelang de verkiezingen), dat het model zal bevatten d.w.z. de weergave van het stembiljet zoals het zal worden gedrukt onder voorbehoud, in geval van beroep, er de nodige schrappingen in aan te brengen, die voortvloeien uit de beslissingen van het Hof van beroep.

Zie [E. Letterwoord en loting 4. Bijkomende loting](#) voor deze nummering.

7. Eventuele beroepen

Enkel de beslissingen van het hoofdbureau gebaseerd op de verkiesbaarheid van de kandidaten en de beslissing op grond van artikel 119ter van het Kieswetboek (verklaring betreffende de verkiezingsuitgaven - art. 125 KWB) zijn vatbaar voor beroep.

Er dient te worden opgemerkt dat de tegenwoordigheid, persoonlijk of bij gemachtigde, vereist is, voor de ontvankelijkheid van het beroep. Luidt het antwoord op de gestelde vraag bevestigend, dan verzoekt de voorzitter de belanghebbende op het proces-verbaal zelf een verklaring van beroep te ondertekenen (C12, A7, D7 of F13Bis naargelang de verkiezingen).

Zo een verklaring van beroep gedaan werd, gaat de voorzitter over tot alle nodige notificaties, zoals zij aangegeven zijn in het PV van de afsluiting van de kandidatenlijsten en stelt de beslissing betreffende het opmaken van het stembiljet en het aanplakken van de kandidatenlijsten uit tot maandag 29 april 2024, éénenvoertigste dag vóór de stemming, 18 uur.

Zo beroep ingesteld werd, wordt het proces-verbaal in dubbel opgemaakt, en op elk exemplaar komen de handtekeningen voor van de appellanten, de bureauleden en de getuigen.

In geval van beroep moet de voorzitter van het hoofdbureau zich op vrijdag 19 april 2024, éénenvijftigste dag vóór de stemdag, tussen 11 en 13 uur persoonlijk begeven naar het kabinet van de voorzitter van het Hof van Beroep om hem een expeditie te overhandigen van de processen-verbaal houdende de verklaringen van beroep (d.w.z. een exemplaar van de PVs betreffende de afsluiting van de kandidatenlijsten, dat de verklaringen van beroep bevat en ondertekend is door al de leden van het bureau en de aanwezige getuigen). De voorzitter van het hoofdbureau overhandigt tevens alle documenten, die betrekking hebben op de geschillen die aanleiding gaven tot beroep en waarvan het bureau kennis heeft gehad. Het Hof van Beroep doet op maandag 29 april 2024, eenenveertigste dag vóór de stemdag,, om 10 uur uitspraak (art. 22,8° WVEP), zelfs indien die dag een feestdag is, in verband met de verkiesbaarheidsvereisten vermeld in artikel 41, 1°, 1°bis, 1°ter en 2° WVEP.

Om 18 uur, vergadert het kieskringhoofdbureau opnieuw zo beroep ingesteld werd. Het neemt akte van de beslissingen van het Hof van beroep, dat uitspraak heeft gedaan op maandag, twintigste dag vóór de stemming en wijzigt het bureau eventueel het stembiljet.

Het maakt proces-verbaal op van deze verrichtingen en laat zich hierbij leiden door het laatste deel van het daartoe voorziene formulier. (C12, A7, D7 of F13Bis naargelang de verkiezingen)

Door de Koning wordt een gelijkaardige procedure bepaald ingeval van beroep inzake de verkiesbaarheidsvereiste van taalverklaring (artikel 41, 3° WVEP) van een kandidaat en de door het collegehoofdbureau hieromtrent genomen beslissing (artikel 22, 5° WVEP). Zie [hiervoor IX.C.1.g. Taalverklaring](#)

Indien er beroep werd ingesteld wordt het stembiljet opgesteld op de dag dat het Hof van Beroep (en/of twee dagen nadat de Raad van State in geval van de verkiezing voor het Europees Parlement) uitspraak doet.

L. Opmaak en drukken van de stembiljetten

Algemeen geldt dat indien er geen beroep werd ingesteld het hoofdbureau onmiddellijk na de definitieve afsluiting van de kandidatenlijst, de tekst en de opmaak van het stembiljet vastlegt. Indien er wel beroep wordt ingesteld worden onderstaande verrichtingen verdaagd tot D-41.

Het stembiljet wordt opgemaakt volgens bepaalde modellen:

[Het Europees Parlement](#)

[De Kamer van volksvertegenwoordigers](#)

[Het Vlaams Parlement](#)

[Het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de 6 Brusselse leden van het Vlaams Parlement](#)

Er wordt aangeraden dat de voorzitters van de provinciehoofdbureaus, de kieskringhoofdbureaus A en B contact opnemen om de drie types van stembiljetten gelijktijdig te laten versturen naar de voorzitters van de kantonhoofdbureaus.

Artikel 128 van het KWB bepaalt de algemeen geldende regels:

- De kandidatenlijsten worden op de stembiljetten naast elkaar geplaatst.
- De lijsten worden op het stembiljet gerangschikt in de volgorde van de toegekende nummers.
- De volgnummers, in Arabische cijfers, boven elke kandidatenlijst en boven de naam van elke afzonderlijke kandidaat moet ten minste 1 centimeter hoog en 4 millimeter breed zijn. Er moet uiteraard rekening worden gehouden met de technische mogelijkheden en de beschikbare ruimte. Het is niet nodig dat de cijfers overal dezelfde breedte hebben, maar er mogen geen buitenmatige cijfers worden gebruikt.
- Het letterwoord wordt gedrukt in een maximale hoogte van 1 centimeter en een maximale breedte van 3 centimeter en wordt horizontaal geplaatst.
- De stemvakken naast de kandidaten zijn zwart, met in het midden een stipje van dezelfde kleur als het papier en met een diameter van 4 mm. Deze doormeter is vereist zowel voor het lijststemvak als voor de naamstemvakken. In tegenstelling met de hoogte en de breedte van het volgnummer, waarvoor aan het bureau een zekere vrijheid wordt gelaten, moet men zich absoluut aan de doormeter van 4 mm voor het cirkeltje houden, daar dit tot doel heeft de telverrichtingen te vergemakkelijken.
- De naam en voornaam van de genummerde kandidaat-titularissen en van de genummerde kandidaat-opvolgers worden in de volgorde van de voordracht vermeld in de kolom bestemd voor de lijst waartoe zij behoren. Boven de namen van de kandidaat-opvolgers wordt de vermelding "opvolgers" geplaatst.
- **De naam van elke kandidaat, wordt eerst vermeld, gevolgd door de voornaam. De naam en de voornaam van elke kandidaat wordt vermeld zoals vermeld op de identiteitskaart (behalve in geval van gebruikelijke voornaam)**

Wanneer een kieskanton is samengesteld uit gemeenten met verschillend taalstelsel, zijn de stembiljetten eentalig in de eentalige gemeenten en tweetalig in de andere.

De bijzondere aandacht van de voorzitter van de kieskring Brussel-Hoofdstad wordt gevestigd op het gebruik der talen bij het drukken der stembiljetten (art. 128, § 5 KWB). Deze dienen tweetalig te zijn in de 19 gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

De bijzondere aandacht van de voorzitter van de kieskring Vlaams-Brabant wordt gevestigd op het gebruik der talen bij het drukken der stembiljetten (art. 128, § 5 KWB). Deze dienen tweetalig te zijn in de 6 randgemeenten. Zij worden in het Nederlands gesteld in alle andere gemeenten met gewoon taalregime van de genoemde kieskring.

De voorzitter moet de proef van de stembiljetten goed keuren met “goed om af te drukken”.

Op het opstellen en het afdrukken van de stembiljetten moet zorgvuldig worden toegezien.

Er moeten zoveel stembiljetten worden afgedrukt als er kiezers zijn in een kanton, vermeerderd met 5 à 10 pct.

Het inpakken van de stembiljetten moet onder toezicht van de voorzitter of van de afgevaardigde van het bureau geschieden. Het gebruik van stempapier moet nauwkeurig gecontroleerd worden.

Art 143 van het KWB bepaalt hoe de stembiljetten moeten worden geplooid:

- de stemvakjes boven op de lijsten moeten binnen in het geplooid biljet zijn.
- De eerste plooi moet horizontaal geschieden derwijze dat de bovenkant van al de lijsten op de beneden helft van het biljet komt.
- Door de tweede plooi, verticaal, blijven de vakjes boven op de lijst binnen in het geplooid biljet.

De voorzitter zal op voorhand al de nodige schikkingen moeten treffen opdat het drukken van de stembiljetten binnen het vereiste tijdsbestek geschiedt.

De rekeningen van de drukkers moeten ter vereffening aan de gouverneur van de provincie gezonden worden.

In de kieskantons met elektronische stemming worden geen stembiljetten gedrukt.

De stembiljetten die voor een zelfde stemming gebruikt worden, moeten volkomen gelijk zijn.

V. BELGEN IN HET BUITENLAND

De voorzitters van de college-, provincie- en kieskringhoofdbureaus zullen hieromtrent specifieke onderrichtingen ontvangen van de FOD Buitenlandse Zaken.

De Belgen die in ingeschreven zijn in een diplomatieke post stemmen voor:

- de Kamer
- De Belgen die zijn ingeschreven in een diplomatieke post binnen de EU hebben nog steeds de keuze om hun stem voor het Europees parlement in België of hun land van verblijf uit te brengen.

De Belgen die zijn ingeschreven in een diplomatieke post buiten de EU moeten stemmen voor het Europees Parlement

De Belgen ingeschreven in het buitenland kunnen kiezen uit 5 stemwijzen, die gelden voor beide verkiezingen:

1° Persoonlijke stemming in België:

2° Stemming bij volmacht aan een kiezer in België:

3° Persoonlijke stemming bij volmacht in de diplomatieke post:

4° Stemming bij volmacht in de diplomatieke post:

5° Stemming per briefwisseling:

Van zodra de consulaire kiezerslijst is vastgesteld sturen de diplomatieke posten op digitale wijze een kopie van de lijst van Belgische kiezers die in het buitenland verblijven en die gekozen hebben voor de stemming bij briefwisseling, of de persoonlijke stemming of stemming bij volmacht in de consulaire beroepsposten, naar elke voorzitter van het provinciehoofdbureau/kieskringhoofdbureau A en naar de FOD Buitenlandse Zaken.

Wanneer de Belgische kiezers, die verblijven in het buitenland, kiezen voor de persoonlijke stemming of de stemming bij volmacht in de diplomatieke of consulaire beroepsposten, stuurt – ten laatste op de 24ste dag vóór die van de verkiezing– de voorzitter van het provinciehoofdbureau/kieskringhoofdbureau A de stembiljetten voor het Europees parlement en Kamer naar de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken.

Van zodra de stembiljetten, vergezeld van een kopie van de lijst met de kiezers die deze wijzen van stemmen gekozen hebben, ontvangen worden, worden zij door de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken opgestuurd naar de diplomatieke of consulaire beroepsposten.

De diplomatieke of consulaire beroepsposten organiseren de stemming op de woensdag vóór de dag van de verkiezing op het grondgebied van het Koninkrijk, van 13 tot 19 uur, plaatselijke tijd.

Wanneer de Belgische kiezers, die verblijven in het buitenland, kiezen voor de stemming per briefwisseling stuurt - ten laatste op de 24ste dag vóór de dag van de verkiezing - de voorzitter van het provinciehoofdbureau/kieskringhoofdbureau A, via de diplomatieke of consulaire beroepspost waar zij ingeschreven zijn, aan de in het buitenland verblijvende Belgische kiezers die ervoor gekozen hebben per briefwisseling te stemmen een kiesomslag.

Voor de voorbereiding van de in voorgaande bedoelde kiesomslagen, baseren de kieskring- en provinciehoofdbureaus zich op de instructies die hen zijn meegedeeld door de FOD Buitenlandse Zaken.

Voor de Belgische kiezers uit het buitenland die ervoor hebben gekozen om persoonlijk of per volmacht in de diplomatieke post te stemmen (cfr art. 180quinquies et 180sexies van het kieswetboek), wordt de telling van de stemmen georganiseerd door de FOD Buitenlandse Zaken in gewestelijke telbureaus in de daartoe aangewezen diplomatieke posten.

Het gewestelijk telbureau gaat over tot de telling ten laatste de zaterdag vóór de dag waarop de stemming op het grondgebied van het Koninkrijk plaatsvindt.

Het gewestelijke telbureau stelt, voor elk van de kieskringen, wat de verkiezing van het Europees parlement betreft, een tabel op waarin de resultaten van de telling van de stemmen vermeld worden, in de volgorde en volgens de aanwijzingen van een modeltabel die opgesteld moet worden door de voorzitter van het collegehoofdbureau.

De resultaten van de telling van de stemmen van de in het buitenland verblijvende Belgen worden door de voorzitter van het gewestelijke telbureau, opgestuurd naar de voorzitter van het collegehoofdbureau en de voorzitter van het kieskringhoofdbureau A. De voorzitter van het gewestelijke telbureau neemt alle nodige maatregelen opdat deze resultaten tijdig bij de voorzitter van het collegehoofdbureau/kieskringhoofdbureau A toekomen.

De resultaten van de telling van de stemmen van de in het buitenland verblijvende Belgen die in een diplomatieke of consulaire beroepspost gestemd hebben, worden opgenomen in het geheel van de stemmen die uitgebracht zijn in de kieskring. Deze resultaten van het gewestelijke telbureau worden opgenomen in de rubriek "Speciaal Kieskanton" van de bijlage bij het formulier C/24 (Europa)/ formulier A/24 (Kamer)

Wanneer de Belgische kiezers, die verblijven in het buitenland, opteren voor de stemming per briefwisseling (art. 180septies KWB) wordt de telling georganiseerd door het provinciehoofdbureau (stembiljetten Europees Parlement) en door het kieskringhoofdbureau A (stembiljetten voor de Kamer)..

Op de dag van de verkiezing, bij de sluiting van de stembureaus, laat de voorzitter van het provinciehoofdbureau/ kieskringhoofdbureau A tot de telling van de stembiljetten van de in het buitenland verblijvende Belgen, overgaan door in de daartoe opgerichte telbureaus⁶ van het kanton waarvan de hoofdplaatsgemeente van de kieskring deel uitmaakt.

⁶ Wijziging ten opzichte van de verkiezingen van 26 mei 2019

Ingeval het kanton in de hoofdplaats volledig elektronisch is, laat de voorzitter van het provinciehoofdbureau/ kieskringhoofdbureau A de stembiljetten die afkomstig zijn van de in het buitenland verblijvende Belgen tellen in de daartoe opgerichte telbureaus⁷ in een ander kanton van deze kieskring.

In de kieskring Brussel-Hoofdstad, die volledig elektronisch is, vormt de voorzitter van het provinciehoofdbureau/ kieskringhoofdbureau A één of meerdere manuele telbureaus, overeenkomstig de bepalingen van het Algemeen kieswetboek.

In het kieskanton Sint-Genesius-Rode wordt de telling van deze stembiljetten gedaan door het telbureau aangewezen door de voorzitter van het kantonhoofdbureau van Sint-Genesius-Rode (art. 180septies, § 5, vierde lid KWB).

Het kieskringhoofdbureau en het kieskringhoofdbureau A moeten ten laatste op zondag, de dag van de stemming, om 14:00, het aantal kiesomslagen die het bureau heeft ontvangen van de Belgen die gekozen hebben om per briefwisseling te stemmen, op digitale wijze doorgeven aan de FOD Binnenlandse Zaken. Er moet worden gepreciseerd aan welk kanton de stembiljetten zullen worden toegewezen voor de stemopneming.

Deze gegevens zijn belangrijk om de juiste en volledige resultaten te kunnen verspreiden op de dag van de verkiezingen en de dagen die hierop volgen.

⁷ Wijziging ten opzichte van de verkiezingen van 26 mei 2019

VI. VERRICHTINGEN OMTRENT DE TELLING EN ZETELVERDELING

De Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken stelt een erkende software (MARTINE) gratis ter beschikking van de kieshoofdbureaus bij deze verkiezingen voor de zetelverdeling en de aanwijzing van de gekozenen in uitvoering van artikel 165 van het Kieswetboek. Het nodige materiaal (computers en netwerkverbindingen) wordt ook gratis ter beschikking gesteld.

Indien niettemin een kieshoofdbureau toch eigen software wil gebruiken voor de zetelverdeling en de aanwijzing van de gekozenen en opvolgers in hun kiesgebied, moet deze eigen software worden erkend na advies van een erkend adviesorgaan in uitvoering van artikel 165 van het Kieswetboek.

De FOD Binnenlandse Zaken stelt ook op het niveau van het kantonhoofdbureau een erkende software (MARTINE) ter beschikking voor het tellen van de stemmen. Deze software moet verplicht worden gebruikt door de kantonhoofdbureaus. Het nodige materiaal (computers en netwerkverbindingen) wordt ook gratis ter beschikking gesteld.

De kieskringhoofdbureaus zullen hieromtrent specifieke onderrichtingen ontvangen.

De verzamelstaten van de kantons en vanuit de gewestelijke telbureaus zullen via MARTINE onverwijld naar de kieskring- en collegehoofdbureaus worden verzonden.

A. Zetelverdeling – Systeem D'Hondt

De zetelverdeling wordt verrekend via het stelsel D'Hondt.

Behalve voor de verkiezingen van het Europees Parlement, wordt er rekening gehouden met een kiesdrempel van 5%.

Eerst wordt het aantal zetels per lijst bepaald en vervolgens worden de verkozenen en - indien van toepassing - opvolgers aangewezen.

Dit systeem is van toepassing op alle verkiezingen, behalve die voor het Waals Parlement in de provincies Henegouwen, Luik en Namen en voor het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

1. Stemcijfer (of kiescijfer) van elke lijst.

Dit cijfer (ook kiescijfer genoemd) bekomt men door **het totaal te maken van de geldige stembiljetten** waarop een stem (een lijststem of een naamstem) voor een lijst is uitgebracht. Dit totaal wordt voor elke lijst verkregen door optelling van de stembiljetten voor elke van de vier in artikel 156, § 1, tweede lid bedoelde subcategorieën (art. 166 KWB).

Deze vier subcategorieën zijn :

1. stembiljetten waarop bovenaan op een lijst is gestemd;
2. stembiljetten waarop uitsluitend naast de naam van één of meer kandidaat-titularissen is gestemd;
3. stembiljetten waarop tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-titularissen en naast die van één of meer kandidaat-opvolgers is gestemd;
4. stembiljetten waarop uitsluitend naast de naam van één of meer kandidaat-opvolgers is gestemd.

De stembiljetten waarop bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-titularissen of één of meer kandidaat-titularissen en -opvolgers is gestemd, worden naar gelang van het geval in de tweede of in de derde subcategorie geplaatst.

De stembiljetten waarop bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-opvolgers is gestemd, worden in de vierde subcategorie geplaatst.

Artikel 178 van het Kieswetboek beschrijft de te volgen procedure beschreven in geval **van het overlijden een kandidaat**

Wanneer een kandidaat vóór de dag van de verkiezing overlijdt, gaat het college – of kieskringhoofdbureau overeenkomstig de artikelen 172 en 173 tewerk, alsof deze kandidaat niet

Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling

op de lijst gestaan had waarop hij zich kandidaat gesteld had. De overleden kandidaat mag niet gekozen verklaard worden en geen enkele van de stemmen die uitgebracht zijn ten gunste van de volgorde van voordracht wordt aan hem toegekend. Er wordt echter rekening gehouden met het aantal stembiljetten met naamstemmen die hij behaald heeft. Om zowel het stemcijfer te bepalen van de lijst waarop hij zich kandidaat gesteld had als het aantal stembiljetten die zijn uitgebracht ten gunste van de volgorde van voordracht in het in artikel 173 bedoelde geval.

Wanneer een kandidaat op de dag van de stemming of daarna, maar voor de openbare afkondiging van de verkiezingsuitslagen vermeld in artikel 174 overlijdt, gaat het bureau overeenkomstig de artikelen 172 en 173 tewerk, alsof de betrokkene nog in leven was.

Indien de overleden kandidaat gekozen is, moet de eerste opvolger van dezelfde lijst in zijn plaats zitting hebben.

⇒ De eerste opvolger van dezelfde lijst moet ook zitting hebben in de plaats van de gekozen kandidaat die na de openbare afkondiging van de verkiezingsuitslagen vermeld in artikel 174 overlijdt.

Het aantal zetels dat aan elke lijst toekomt, bekomt men door haar stemcijfer door de kiesdeler te delen. De kiesdeler zelf bekomt men door volgende bewerkingen (Toepassing van het systeem D'HONDT).

De stemcijfers van de lijsten worden op een horizontale lijn geschreven en achtereenvolgens gedeeld door 1, 2, 3, 4, enz. De quotiënten worden onder de stemcijfers geschreven.

Voorbeeld :

Stemcijfer		Lijst 1		Lijst 2		Lijst 3		Lijst 4	Lijst 5
		54.000		40.000		21.000		9.800	5.200
D	1...	54.000	(1e zetel)	40.000	(2e zetel)	21.000	(4e zetel)	9.800	5.200
E		-----		-----		-----			
L	2...	27.000		20.000		10.500		4.900	
I		-----	(3e zetel)	-----	(5e zetel)	-----	(10e zetel)		
N	3...	18.000		13.333		7.000			
G		-----		-----		-----			
	4...	13.500	(6e zetel)	10.000	(8e zetel)				
D		-----		-----					
O	5...	10.800		-					

Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling

O		-----	(7e zetel)	8.000	(11e zetel)				
R	6...	9.000		-----					
		-----		6.666	_____				
	7...	7.714	(9e zetel)		_____				

Door de betrekkelijke belangrijkheid van de stemcijfers en door het aantal te verdelen zetels, in dit voorbeeld elf, wordt bepaald tot hoever met de deling dient te worden doorgegaan.

2. Kiesdeler

De hoogste quotiënten in de orde van hun belangrijkheid worden achtereenvolgens onderlijnd ten belope van het aantal te begeben zetels. Het laatste onderlijnd quotiënt is de kiesdeler. Deze is het meest verminderd getal stemmen dat op een zetel recht geeft. De kiesdeler in dit voorbeeld is dus 8.000.

3. Verdeling zetels per lijst

Mocht het gebeuren dat het laatste quotiënt, dat recht geeft op een zetel, hetzelfde is voor twee lijsten, dan wordt de zetel toegekend aan die van de twee lijsten waarvan het stemcijfer het hoogste is.

In het weinig waarschijnlijk geval, dat, in deze onderstelling, de stemcijfers dezelfde zouden zijn, zou de zetel toekomen aan de lijst met degene van de twee voor dit mandaat concurrerende kandidaten, die de meeste naamstemmen bekomen heeft of, in de tweede plaats, die de hoogste leeftijd heeft (art. 168 KWB).

Indien het bureau vaststelt dat het getal quotiënten van een lijst, die voor haar de toekenning van een zetel bepalen, het aantal kandidaten (titularissen en opvolgers) van die lijst overtreft zou het moeten voortgaan met de deling van de stemcijfers van de andere lijsten totdat al de mandaten kunnen verdeeld worden (art. 167 KWB).

Heel dikwijls laat de deling van de stemcijfers een overschot. Nochtans dient zij alleen in uitzonderlijke gevallen tot voorbij de eenheden voortgezet : wanneer twee lijsten als quotiënt hetzelfde geheel getal hebben en dit quotiënt de kiesdeler of het laatste nuttig quotiënt is. In dit, overigens zeer zeldzaam geval, is het noodzakelijk de deling tot de breuken voort te zetten.

B. Lijstenverbinding - apparentering

De lijstenverbinding is enkel van toepassing voor de verkiezingen van de leden van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Parlement⁸.

Lijstenverbinding voor het Brussels Parlement:

Er wordt een kiesdrempel van 5 % per taalgroep ingevoerd voor de lijsten om te kunnen deelnemen aan de zetelverdeling: .

Enkel de lijsten of lijstenverbindingen van een bepaalde taalgroep die minstens 5 % van het algemeen totaal van de geldig uitgebrachte stemmen ten gunste van de lijsten of lijstenverbindingen van die betrokken taalgroep behaald hebben, kunnen dus deelnemen aan de zetelverdeling (art. 20, § 2 BWBI).

Alvorens over te gaan tot de verdeling van de toe te wijzen zetels, worden 72 zetels omgeslagen over alle lijstengroepen van kandidaten van de Franse taalgroep en worden 17 zetels omgeslagen over alle lijstengroepen van kandidaten van de Nederlandse taalgroep (art. 20, § 2 BWBI).

Vaststelling van de kiesdeler per taalgroep :

In dit geval wordt de kiesdeler verkregen door het aantal geldige stembiljetten voor de taalgroep te delen door het aantal zetels dat aan deze groep wordt toegekend.

le diviseur électoral s'obtient dans ce cas en divisant le nombre de bulletins valables du groupe linguistique par le nombre de sièges à conférer dans ce groupe.

Het gewestbureau berekent voor elke taalgroep een kiesdeler door het algemene totaal van de stembrieven waarmee een geldige stem wordt uitgebracht op de lijsten van kandidaten van een taalgroep te delen door 72 voor de Franse taalgroep en door 17 voor de Nederlandse taalgroep. Het stemcijfer van elke groep van lijsten wordt gevormd door de optelling van het aantal stembrieven waarmee een geldige stem wordt uitgebracht op de lijsten van die groep.

Het gewestbureau deelt de stemcijfers van de groepen van lijsten door de kiesdeler die op hen betrekking heeft en stelt voor elke groep van lijsten het kiesquotiënt vast, waarvan de eenheden overeenkomen met het aantal onmiddellijk verworven zetels. Het deelt vervolgens die stemcijfers achtereenvolgens door 1, 2, 3, enz. als de groep nog geen enkele definitief verworven zetel zou hebben ; door 2, 3, 4, enz. als de groep slechts één enkel verworven zetel zou hebben; door 3, 4, 5, enz., als de groep twee zetels zou hebben verworven ; enz. De eerste deling gebeurt telkens door een cijfer dat gelijk is aan het totale aantal zetels dat de groep zou halen als ze de eerste van de nog toe te wijzen zetels zou krijgen.

Het bureau rangschikt de quotiënten volgens hun grootte tot een aantal quotiënten wordt verkregen dat gelijk is aan het nog toe te wijzen aantal zetels ; bij elke nuttige quotiënt wordt een extra zetel toegekend aan de groep waarop het betrekking heeft. Bij gelijke quotiënten wordt de overblijvende zetel toegekend aan de groep van lijsten met het hoogste stemcijfer.

⁸ In de Franstalige instructies wordt de verdeling van de zetels in geval van lijstenverbinding gedetailleerd uitgelegd.

Het gewestbureau verdeelt vervolgens, indien nodig, de zetels die elke de groep van lijsten aldus behaald heeft, onder de lijsten waaruit de groep bestaat volgens het systeem D'Hondt.

Voorbeeld van zeteltoewijzing.

Verdeling van 17 zetels over groepen van lijsten en lijsten binnen de Nederlandse taalgroep.

- Groep 1 (lijsten A, B en C) heeft stemcijfer	:	54.000
Groep 2 (lijsten D en E) heeft stemcijfer	:	40.000
Groep 3 (lijsten F en G) heeft stemcijfer	:	21.000
Groep 4 (lijsten H en I) heeft stemcijfer	:	9.800
Groep 5 (lijsten J en K) heeft stemcijfer	:	62.000
Lijst L heeft stemcijfer	:	7.400

- <u>Totaal geldig uitgebrachte stemmen (binnen de Nederlandse taalgroep)</u>	:	<u>194.200</u>

- Kiesdrempel van 5 % : $\frac{194.200 \times 5}{100} = \underline{9.710}$

- Lijst L neemt dus niet deel aan de zetelverdeling

- Kiesdeler van de taalgroep : $\frac{194.200}{17} = \underline{11.424}$

Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling

- Direct verworven zetels door de lijstengroepen :

Groep 1	:	<u>54.000</u>	=	4,73	→ 4 directe zetels
		11.424			
Groep 2	:	<u>40.000</u>	=	3,50	→ 3 directe zetels
		11.424			
Groep 3	:	<u>21.000</u>	=	1,84	→ 1 directe zetels
		11.424			
Groep 4	:	<u>9.800</u>	=	0,86	→ geen directe zetels
		11.424			
Groep 5	:	<u>62.000</u>	=	5,43	→ 5 directe zetels
		11.424			

		Totaal			13 directe zetels

- Aanvullende zetelverdeling van 4 zetels (17-13) voor de lijstengroepen :

Groep 1	:	<u>54.000</u> =	10.800	(I)	<u>54.000</u> =	9.000
		5			6	
Groep 2	:	<u>40.000</u> =	10.000	(IV)	<u>40.000</u> =	8.000
		4			5	
Groep 3	:	<u>21.000</u> =	10.500	(II)	<u>21.000</u> =	7.000
		2			3	
Groep 4	:	<u>9.800</u> =	9.800		<u>9.800</u> =	4.900

Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling

	1		2
Groep 5 :	$\frac{62.000}{6} = 10.334$	(III)	$\frac{62.000}{7} = 8.858$

Uit de aanvullende zetelverdeling volgt dat in volgorde de groepen 1, 3, 5 en 2 telkens nog een zetel bekomen.

In totaal bekomt dus groep 1 : vijf zetels; groep 2 : vier zetels; groep 3 : twee zetels en groep 5 : zes zetels.

Zetelverdeling over de lijsten binnen de groepen.

- Na de eerste zetelverdeling waarbij de zetels zijn toegewezen aan de groepen van lijsten, worden de zetels, die zijn toegekend aan de groepen, verdeeld over de lijsten binnen de groep en dit eveneens volgens het systeem D'HONDT.
- Groep 1 heeft 5 zetels met algemeen stemcijfer : 54.000 behaald.

Binnen de groep 1 behaalde lijst A 33.000 geldige stemmen, lijst B 14.000 geldige stemmen en lijst C 7.000 geldige stemmen.

	Stemcijfer	Lijst A 33.000	Lijst B 14.000	Lijst C 7.000
DELING DOOR	1	33.000 (I)	14.000 (III)	7.000
	2	16.500 (II)	7.000	3.500
	3	11.000 (IV)	4.667	2.334
	4	8.250 (V)	3.500	1.750
	5	6.600	2.800	1.400

- Lijst A bekomt 4 zetels en lijst B bekomt 1 zetel.
- Groep 2 heeft 4 zetels met algemeen stemcijfer : 40.000 behaald.

Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling

Binnen de groep 2 behaalde lijst D 23.000 geldige stemmen en lijst E 17.000 geldige stemmen.

Stemcijfer	Lijst D 23.000	Lijst E 17.000
DELING DOOR	1 23.000 (I)	17.000 (II)
	2 11.500 (III)	8.500 (IV)
	3 7.667	5.667
	4 5.750	4.250

- Lijst D en lijst E bekomen elk twee zetels.

Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling

- Groep 3 heeft 2 zetels met algemeen stemcijfer : 21.000 behaald.

Binnen de groep 3 behaalde lijst F 13.000 geldige stemmen en lijst G 8.000 geldige stemmen.

Stemcijfer	Lijst F 13.000	Lijst G 8.000
DELING DOOR	1 13.000 (I)	8.000 (II)
	2 6.500	4.000

- Lijst F en lijst G bekomen elk 1 zetel.

- Groep 5 heeft 6 zetels met algemeen stemcijfer : 62.000 behaald.

Binnen de groep 5 behaalde lijst J 41.000 geldige stemmen en lijst K 21.000 geldige stemmen.

Stemcijfer	Lijst J 41.000	Lijst K 21.000
DELING DOOR	1 41.000 (I)	21.000 (II)
	2 20.500 (III)	10.500 (V)
	3 13.667 (IV)	7.000
	4 10.250 (VI)	5.250
	5 8.200	4.200
	6 6.834	3.500

- Lijst J bekomt 4 zetels en lijst K bekomt 2 zetels.

C. Aanwijzing van de tot titularissen en opvolgers verkozen kandidaten

Na de verdeling van de zetels onder de lijsten, gaat het bureau over tot de aanduiding van de kandidaten aan wie deze mandaten moeten worden toegekend.

Voor deze aanwijzing wordt geen enkele verdeling van de lijststemmen gedaan : 1° wanneer het aan een lijst toekomend aantal zetels groter is dan dat van haar titularissen en opvolgers samen; 2° wanneer dit aantal gelijk is aan dat van de titularissen en opvolgers samen (art. 172, laatste lid en art. 167 KWB).

Het bureau dient de lijststemmen niet vooraf te verdelen maar enkel de titularissen aan te duiden: 1° wanneer het aantal van de aan de lijst toekomende zetels gelijk is aan dat van haar kandidaten-titularissen; 2° wanneer het groter is dan het aantal titularissen.

Wanneer een lijst minder zetels bekomt dan zij kandidaten-titularissen telt, zijn de kandidaten verkozen op wier naam het grootste aantal stemmen werden uitgebracht tot het aan de lijst toegekend getal zetels uitgeput is. Bij staking van stemmen heeft de voordrachtsorde de voorkeur.

Vóór de aanwijzing van de verkozenen, gaat het bureau over tot de individuele toewijzing aan de kandidaat-titularissen van de helft van de stembiljetten die ten gunste van de orde van voordracht zijn uitgebracht. Die toewijzing geschiedt door overdracht.

Voortaan wordt bij de aanwijzing van de gekozen kandidaten en de opvolgers slechts rekening gehouden met de helft van de stembiljetten ten gunste van de overdracht, zodat de invloed van het (eigen) aantal behaalde naamstemmen door de kandidaten aanzienlijk wordt vergroot.

Artikel 172, tweede lid van het Kieswetboek bepaalt hoe de overdracht gedaan wordt:

Alvorens de gekozenen aan te wijzen, kent het hoofdbureau aan de kandidaat-titularissen individueel de helft van het aantal stembiljetten toe ten gunste van de volgorde van voordracht van deze kandidaten. Deze helft wordt vastgesteld door het totaal van de stembiljetten die inbegrepen zijn in de subcategorieën bedoeld in artikel 156, § 1, tweede lid, 1° (aantal stembiljetten met loutere lijststemmen) en 4° (aantal stembiljetten met naamstemmen voor één of meer kandidaat-opvolgers) van het Kieswetboek, te delen door twee. De toekenning van deze stembiljetten gebeurt door overdracht. Zij worden toegevoegd aan de naamstemmen die de eerste kandidaat-titularis van de lijst heeft behaald, voor wat nodig is om het verkiesbaarheidscijfer dat specifiek is voor elke lijst, te bereiken. Is er een overschot, dan wordt het op gelijkaardige wijze toegekend aan de tweede kandidaat-titularis, vervolgens aan de derde en zo verder, totdat de helft van het aantal stembiljetten die gunstig zijn voor de volgorde van voordracht van deze kandidaten, uitgeput is (art. 172 KWB).

Het is een aan iedere lijst eigen verkiesbaarheidscijfer dat tot maatstaf voor de overdracht van de stembiljetten dient. Dit cijfer bekomt men door het stemcijfer van de lijst te delen door het aantal zetels dat haar bepaald is toegekend, vermeerderd met één eenheid. Hoe klein de breuk ook zij, toch wordt zij altijd naar boven afgerond.

Aldus, voor de lijst X, die als stemcijfer 160.512 heeft en 6 zetels bekomt, is het cijfer van verkiesbaarheid $160.512 : 6 = 26.752$ of 26 752.

Aan de kandidaat, die in aanmerking komt en die zoveel of meer naamstemmen bekomen heeft als het cijfer van verkiesbaarheid, moeten geen stembiljetten voor overdracht meer toegekend worden.

In de praktijk, indien het aantal stembiljetten voor overdracht groot is, trekt men niet telkenmale van deze stembiljetten het aantal toegekende stemmen af. Enkel op het ogenblik waarop het bureau denkt dat het dit totaal nagenoeg uitgeput heeft, vergewist het zich van het getal nog beschikbare stemmen, door van het getal stembiljetten voor overdracht het totaal van de in de derde kolom van de tabel reeds ingeschreven stemmen af te trekken.

De eventuele decimalen van het quotiënt dat verkregen wordt, enerzijds, door het aantal stembiljetten ten gunste van de overdracht te delen door twee om het aantal van deze door overdracht tussen de kandidaten (titularissen of opvolgers) van de lijst te verdelen stembiljetten vast te stellen en, anderzijds, door het stemcijfer van de lijst te delen door het aantal plus één van de zetels die aan die lijst toekomen, om het verkiesbaarheidscijfer dat specifiek is voor elke lijst, te bepalen worden afgerond naar de hogere eenheid, ongeacht het feit of zij al dan niet 0,50 bereiken (art. 173bis KWB).

Na de kandidaat-titularissen voor elke lijst als verkozen aangewezen te hebben, gaat het bureau over tot het aanwijzen van de opvolgers, overeenkomstig artikel 173 van het Kieswetboek.

In elke lijst waarvan één of meer kandidaten als titularis zijn gekozen, worden de kandidaat-opvolgers die de meeste stemmen hebben behaald, of bij gelijk aantal stemmen, in de orde van inschrijving op het stembiljet, eerste, tweede, derde opvolger, enz. verklaard.

Voorafgaandelijk aan hun aanwijzing gaat het hoofdbureau, nadat het de titularissen aangewezen heeft, over tot de individuele toekenning aan de kandidaat-opvolgers, van de helft van het aantal stembiljetten die gunstig zijn voor de volgorde van voordracht van deze kandidaten. Deze helft wordt vastgesteld door het totaal van de stembiljetten die inbegrepen zijn in de subcategorieën bedoeld in artikel 156, § 1 tweede lid, 1° (aantal stembiljetten met lijststemmen) en 2° (aantal stembiljetten met naamstemmen voor één of meerdere kandidaat-titularissen) van het Kieswetboek, te delen door twee.

De toekenning van deze stembiljetten gebeurt door overdracht. Zij worden toegevoegd aan de naamstemmen die de eerste kandidaat-opvolger heeft behaald, voor wat nodig is om het verkiesbaarheidscijfer te bereiken. Is er een overschot, dan wordt het op gelijkaardige wijze toegekend aan de tweede kandidaat-opvolger, vervolgens aan de derde en zo verder, volgens de volgorde van voordracht, totdat de helft van het aantal stembiljetten die gunstig zijn voor de volgorde van voordracht van deze kandidaten, uitgeput is.

Een kandidaat-opvolger die geen naamstem heeft behaald, kan ook als opvolger te kunnen worden aangeduid.

Voorbeeld van aanwijzing van gekozen kandidaten en opvolgers.-

De kiezer kan ofwel een lijststem uitbrengen, ofwel één of meerdere naamstemmen voor kandidaat-titularissen, ofwel één of meerdere naamstemmen voor kandidaat-opvolgers, ofwel één of meerdere naamstemmen voor kandidaat-titularissen en voor kandidaat-opvolgers en dit steeds binnen éénzelfde lijst. Bij het uitbrengen van een lijststem en naamstemmen op een lijst, vervalt de lijststem.

De overdracht van de stembiljetten ten gunste van de volgorde van kandidaten (titularissen of opvolgers) wordt beperkt met de helft, zodat de bekomen naamstemmen doorslaggevend worden.

- De hoofdbureaus maken onder de geldige stembiljetten een onderscheid, per lijst voor vier ondercategorieën (art. 156 KWB) :
 1. stembiljetten met louter een lijststem ;
 2. stembiljetten met één of meerdere stemmen, enkel voor kandidaat-titularissen ;
 3. stembiljetten met stemmen voor één of meerdere kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers ;
 4. stembiljetten met één of meerdere stemmen, enkel voor kandidaat-opvolgers.

In het raam van de aanwijzing van de gekozen kandidaten, zullen enkel in aanmerking komen voor de overdracht van stemmen ten gunste van de kandidaat-titularissen van een lijst, de helft van de stembiljetten van de ondercategorieën 1 en 4 voor de overdracht van de stemmen ten gunste van de kandidaat-opvolgers, de helft van de stembiljetten van de ondercategorieën 1 en 2.

In geen geval mogen de stembiljetten van de ondercategorie 3 in aanmerking genomen worden voor welke overdracht hoe dan ook.

Stemcijfer (art. 166 KWB) = totaal van de ondercategorieën van 1 tot 4 : 72.000

Aantal verworven zetels : 4

Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling

Verkiezbaarheidscijfer : 14.400 of (72.000)

(4 + 1)

Verdeling van het stemcijfer volgens :

ondercategorie

1. 7.000
2. 25.000
3. 34.000
4. 6.000
72.000

Aantal stembiljetten ten gunste van de orde van voordracht van de kandidaat-titularissen : 13.000 : 2 = 6.500 (ondercategorieën 1 + 4) (art. 172 KWB)

Aantal stembiljetten ten gunste van de orde van voordracht van de kandidaat-opvolgers : 32.000 : 2 = 16.000 (ondercategorieën 1 + 2) (art. 173 KWB)

Kandidaat-titularissen	Naamstemmen	Overdracht voor kandidaat-titularissen	Totaal Naamstemmen	Gekozenen
1	12.000	+ 2.400	14.400	4 ^{de}
2	17.000	-	17.000	2 ^{de}
3	20.000	-	20.000	1 ^{ste}
4	5.000	+ 4.100	9.100	-
5	15.000	-	15.000	3 ^{de}
		6.500		

Zijn als kandidaat-titularissen verkozen in volgorde :

nr. 3, 2, 5 en 1.

Verrichtingen omtrent de telling en zetelverdeling

Kandidaat-opvolgers	Naamstemmen	Overdracht voor kandidaat-opvolgers	Totaal Naamstemmen	Opvolgers
1	13.000	+ 1.400	14.400	2 ^{de}
2	25.000	-	25.000	1 ^{ste}
3	8.000	+ 6.400	14.400	3 ^{de}
4	1.000	+ 8.200	9.200	4 ^{de}
		16.000		

Zijn als kandidaat-opvolgers verkozen in volgorde :

nr. 2, 1, 3 en 4

D. Afroepen van de resultaten

Wanneer de uitslagen definitief vastgesteld zijn, wordt het publiek in de zaal toegelaten, en de voorzitter roept de uitslagen af in de orde van het proces-verbaal.

Deze afroeping geschiedt evenwel zonder vermelding van de cijfers (stemcijfer, kiesdeler, stemmen op lijst, stemmen op naam, enz.).

VII. OVERDRACHT PVS EN DOCUMENTEN – ARCHIVERING VAN VERKIEZINGSDOCUMENTEN

Een groot deel van de verkiezingsdocumenten zal terecht komen bij de betrokken assemblees. De overdracht van de documenten aan deze assemblees is een belangrijke stap in het verkiezingsproces.

De goede klassering, verpakking en oplisting van de documenten moet ervoor zorgen dat de verkozenen vlot de geloofsbrieven van de verkozenen kunnen onderzoeken en de geldigheid van de verkiezingshandelingen kunnen verifiëren (Grondwet art. 48). Daarna zal een groot deel van deze documenten permanent bewaard worden in het archief van de assemblees (wet van 7 messidor jaar II, art. 2, 7°). Daar kunnen ze worden gebruikt voor (wetenschappelijk) onderzoek door bijvoorbeeld geschiedkundigen en politicologen, of door gelijk welke kritische burger. Zo is voor wat de Kamer betreft archief bewaard vanaf de verkiezingen van 20 februari 1884. Oudere archieven zijn verloren gegaan in de brand van het Paleis der Natie op 6 december 1883.

De inspanningen die u levert om de verkiezingsarchieven aan de assemblees te bezorgen in een goed geklasseerde, verpakte en opgelijste toestand zullen dus niet alleen de volksvertegenwoordigers tot nut zijn, maar daarnaast ook de volgende generaties, zelfs lang nadat we zijn overleden.

Een informatiebeheersplan wordt opgesteld dat een overzicht biedt van alle verkiezingsdocumenten en de weg die zij afleggen doorheen de organisatie van de verkiezingen. Hierin staan zowel documenten die terecht komen bij de assemblees als documenten die niet aan de assemblees mogen worden bezorgd. Het uiteindelijk lot van elk type document kunt u er ook in terugvinden (bewaring of vernietiging).

Dit informatiebeheersplan zal u kunnen raadplegen op onze website.

VIII. VERSLAG VAN DE VERKIEZINGSUITGAVEN

De voorzitters van de college- en kieskringhoofdhoofdbureaus maken, ieder wat hem betreft, een verslag op van de uitgaven die de kandidaten en de politieke partijen voor verkiezingspropaganda hebben gedaan, alsmede over de herkomst van de geldmiddelen die zij daartoe hebben aangewend (van toepassing door artikel 7 van de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven).

Bij het opmaken van hun verslag kunnen de voorzitters alle inlichtingen en nadere aanvullingen opvragen die daartoe noodzakelijk zijn.

De verslagen moeten binnen vijfenzeventig dagen na de datum van de verkiezingen in vier exemplaren opgemaakt worden. Twee exemplaren worden door de voorzitter van het hoofdbureau bewaard en twee exemplaren worden bij de voorzitters van de Controlecommissie van het Parlement neergelegd. Het verslag wordt opgesteld op daartoe bestemde formulieren die door de Minister van Binnenlandse Zaken ter beschikking worden gesteld.

Het verslag vermeldt :

- de partijen en de kandidaten die aan de verkiezingen hebben deelgenomen;
- de door hen verrichte verkiezingsuitgaven;
- de door hen gepleegde inbreuken op de aangifteplicht, als bedoeld in de artikelen 6 en 7 van de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, en artikel 116, § 6 van het Kieswetboek.

De aangiften worden als bijlage bij het verslag gevoegd.

Een exemplaar van het verslag wordt vanaf de vijfenzeventigste dag na de verkiezing (vrijdag 23 augustus 2024) ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg gedurende vijftien dagen ter inzage gelegd van alle kiesgerechtigden op vertoon van hun oproepingsbrief voor de verkiezingen. De kiesgerechtigden kunnen binnen die termijn van 15 dagen schriftelijk hun opmerkingen formuleren.

De verslagen en de opmerkingen van de kandidaten en kiesgerechtigden worden vervolgens door de voorzitters, in twee exemplaren, aan de Controlecommissie toegezonden.

Het model van het verslag is bepaald bij ministerieel besluit. Aan de hoofdbureaus wordt nog een specifieke onderrichting gezonden aangaande de te gebruiken formulieren voor het verslag.

De Controlecommissie van de verkiezingsuitgaven in het federale Parlement wijst er uitdrukkelijk op dat de identiteit van de natuurlijke personen die giften van 125 EURO en meer gedaan hebben, niet ter beschikking mag worden gesteld van de kiezers en de rechtbanken van eerste aanleg. De gegevens hieromtrent worden rechtstreeks overgemaakt aan de Controlecommissie overeenkomstig de wetgeving terzake.

Volledigheidshalve wordt ook verwezen naar het bericht houdende de tabel tot bepaling van de toegestane maximumbedragen voor deze verkiezingen, dat ook zal worden vermeld op onze website verkiezingen.

De toepassing ROMEO zal ter beschikking worden gesteld aan de kandidaten die een lijst indienen en aan de hoofdbureaus zodat de documenten digitaal kunnen worden opgesteld en dat de overdracht van de documenten tussen de hoofdbureaus en de Controlecommissie digitaal kan gebeuren. Hierrond volgen nog gedetailleerdere instructies.

IX. VERKIEZING VAN HET EUROPEES PARLEMENT

De verkiezingen van het Europese Parlement in België gebeurt op basis van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europese Parlement.

Deze wet houdt rekening met het "Europese burgerschap", wat betekent dat elke burger van de Europese Unie het recht heeft om te stemmen en zich verkiesbaar te stellen in de lidstaat waar men verblijft onder bepaalde voorwaarden (richtlijn 93/109/E.G. dd. 6 december 1993).

De praktische modaliteiten worden geregeld in de omzendbrief van 27 april 2023 betreffende de inschrijving van de burgers van de huidige of de toekomstige lidstaten van de Europese Unie, die in België verblijven, als kiezers en, in voorkomend geval, als kandidaten voor de verkiezing van het Europese Parlement.

Het verdrag van Lissabon voegt aan het verdrag betreffende de Europese Unie inzonderheid een artikel 9A toe waarin het volgende bepaald wordt: *“Het Europees Parlement bestaat uit vertegenwoordigers van de burgers van de Unie. Hun aantal bedraagt niet meer dan zevenhonderdvijftig, plus de voorzitter. De burgers zijn degressief evenredig vertegenwoordigd, met een minimum van zes leden per lidstaat. Geen enkele lidstaat krijgt meer dan zesennegentig zetels toegewezen.”*

In overeenstemming met het voorafgaande, heeft de Europese Raad op 22 september 2023 een beslissing aangenomen tot vastlegging van de samenstelling van het Europese Parlement voor de zittingsperiode 2024 – 2029. Het aantal zetels dat aan België wordt toegekend, is 22.

Artikel 10 WVEP stelt dat 1 zetel van de 22 zetels toekomt aan het Duitstalig kiescollege, terwijl de 21 andere zetels worden verdeeld onder het Nederlandse en het Franse kiescollege in verhouding tot de bevolking. De nieuwe bevolkingcijfers van het Rijk zijn op 10 oktober 2022 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Bij koninklijk besluit van 16 oktober 2023 (Belgisch Staatsblad van 8 november 2023) bekomt het Nederlandse kiescollege 13 zetels en het Franse kiescollege 8 zetels.

De verkiezing van het Europees Parlement wordt gehouden op basis van de vier volgende kieskringen (art.9WVEP):

1° de Vlaamse kieskring die de administratieve arrondissementen omvat die tot het Vlaamse Gewest behoren;

2° de Waalse kieskring die de administratieve arrondissementen omvat die tot het Waalse Gewest behoren, met uitzondering van de gemeenten van het Duits taalgebied;

3° de kieskring Brussel-Hoofdstad die het administratieve arrondissement Brussel-Hoofdstad omvat;

4° de Duitstalige kieskring die de gemeenten van het Duits taalgebied omvat.

Er zijn drie kiescolleges : een Nederlands, een Frans en een Duitstalig (art. 10, § 1 WVEP).

De personen die ingeschreven zijn op de lijst van kiezers van een gemeente van de Vlaamse kieskring, behoren tot het Nederlandse kiescollege;

degenen die ingeschreven zijn op de lijst van de kiezers van een gemeente van de Waalse kieskring, behoren tot het Franse kiescollege;

degenen die ingeschreven zijn op de lijst van de kiezers van een gemeente van de Duitstalige kieskring, behoren tot het Duitstalige kiescollege.

De personen die ingeschreven zijn op de lijst van kiezers van een gemeente van **de kieskring Brussel-Hoofdstad**, behoren tot hetzij het Nederlandse kiescollege, hetzij het Franse kiescollege.

Opgelet: De kiezers van het kieskanton Sint-Genesius-Rode (Vlaamse kieskring) kunnen een stem uitbrengen hetzij voor het Nederlandse kiescollege, hetzij voor het Franse kiescollege.

De kiezers met werkelijke verblijfplaats in de gemeenten Voeren en Komen-Waasten die te Aubel en te Heuvelland stemmen, behoren onderscheidenlijk tot het Franse en tot het Nederlandse kiescollege.

De Belgische kiezers die verblijven in de Europese Unie behoren tot het Nederlandse, Franse of Duitstalige kiescollege naar gelang van de keuze die zij overeenkomstig artikel 5 WVEP gemaakt hebben.

A. Collegehoofdbureau: Opdracht en samenstelling

1. Opdracht

Voor de verkiezing van het Europees Parlement wordt een collegehoofdbureau samengesteld in de hoofdplaats van elk kiescollege:

Het collegehoofdbureau is gevestigd te Mechelen voor het Nederlandse kiescollege, te Namen voor het Franse kiescollege en te Eupen voor het Duitstalige kiescollege.

Volgens artikel 12, § 2 WVEP is het collegehoofdbureau belast met de aan de stemming voorafgaande verrichtingen en met algemene telling van de stemmen.

Het collegehoofdbureau, dat te Mechelen zitting houdt, is derhalve belast met de zetelverdeling voor het Nederlandse kiescollege.

Het collegehoofdbureau, dat te Namen zitting houdt, is derhalve belast met de zetelverdeling voor het Franse kiescollege.

Het collegehoofdbureau, dat te Eupen zitting houdt, is derhalve belast met de zetelaanwijzing voor het Duitstalige kiescollege.

Op aanvraag van de voorzitter van die bureaus stelt het college van burgemeester en schepenen van de gemeente op het grondgebied waarvan die bureaus zich bevinden, hen het door de Koning vastgelegde aantal personeelsleden, de lokalen en het materiaal ter beschikking dat zij nodig hebben voor de uitvoering van hun opdracht. De kosten die deze terbeschikkingstelling met zich meebrengt, worden verdeeld overeenkomstig artikel 130 (art. 164 KWB en art. 36 WVEP)

2. Samenstelling

Het collegehoofdbureau wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats van het college of, bij zijn ontstentenis, door de hem vervangende magistraat. In de hoofdplaats van het kiescollege waar geen zetel van een rechtbank van eerste aanleg gevestigd is, wordt het hoofdbureau voorgezeten door de voorzitter van de afdeling van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hem vervangt.

Het collegehoofdbureau dient uiterlijk samengesteld te zijn op zaterdag 09 december 2023, zes maanden vóór de dag van de stemming. (artikel 12, § 2, tweede lid, WVEP).

Artikel 41ter van de gewone wet van 16 juli 1993 dat stelt :

“§ 1. De voorzitters van de hoofdbureaus van het Nederlandse en Franse kiescollege, zetelend te MECHELEN en te NAMEN, voor de verkiezing van het Europees Parlement wijzen achtereenvolgens de eerste, de tweede en volgende magistraten, die hen in geval van verhindering in hun rechterlijk ambt vervangen, respectievelijk aan in het voorzitterschap, van het provinciehoofdbureau te NAMEN voor de verkiezing van het Europees Parlement, alsook voor de kieskringhoofdbureaus voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers en voor het Vlaamse Parlement en het Waalse Parlement.

Het kieskringhoofdbureau, zetelend te NAMEN, voor de verkiezing van het Waalse Parlement zetelt terzelfder tijd als provinciaal centraal bureau voor deze verkiezing.

De drie en vier bureaus, naar gelang van het geval, verrichten hun werkzaamheden afzonderlijk voor elke verkiezing.

§ 2. De voorzitter van het provinciehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement wijst de eerste magistraat, die hem in geval van verhindering in zijn rechterlijk ambt vervangt, aan als voorzitter van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de tweede magistraat, die hem in geval van verhindering in zijn rechterlijk ambt vervangt, aan als voorzitter van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van het Vlaamse Parlement of van het Waalse Parlement.

De drie bureaus verrichten hun werkzaamheden afzonderlijk voor elke verkiezing.

§ 3. In de kieskringhoofdbureaus, die geen collegehoofdbureau of provinciehoofdbureau zijn, wijst de magistraat die voorzitter is van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers de magistraat, die hem in geval van verhindering in zijn rechterlijk ambt vervangt, aan als voorzitter van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van het Vlaams Parlement of van het Waals Parlement.

De twee bureaus verrichten hun werkzaamheden afzonderlijk voor elke verkiezing.

Het collegehoofdbureau is, buiten zijn voorzitter, samengesteld uit (art. 12, § 2 WVEP) :

- 1 vier bijzitters en vier plaatsvervangende bijzitters door de voorzitter aangewezen uit de kiezers van de kieskring waar het collegehoofdbureau zich bevindt. Bij zijn keuze moet de voorzitter zich enkel laten leiden door het verlangen om zijn bureau samen te stellen uit personen die hem een degelijke medewerking kunnen verzekeren (Hiervoor wordt het model formulier C6 ter beschikking gesteld);
- 2 een door de voorzitter vrijelijk gekozen secretaris uit de kiezers van de kieskring waar het collegehoofdbureau gevestigd is ; de secretaris heeft geen medebeslissende stem en dient ten minste 18 jaar oud te zijn (art. 15 WVEP).

De leden van alle kiesbureaus moeten van Belgische nationaliteit zijn (art. 12, § 1 WVEP).

De kandidaten mogen geen deel uitmaken van een kiesbureau, van welke aard ook.

Verkiezing van het Europees Parlement

Aangezien de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordiger zich moeten uitspreken over de geldigheid van de kiesverrichtingen (art. 43 WVEP), wordt U verzocht hen niet als leden van uw bureau aan te wijzen.

B. Provinciehoofdbureau: Opdracht en samenstelling van het Provinciehoofdbureau

1. Opdracht

De voorzitter van het provinciehoofdbureau houdt toezicht over de kiesverrichtingen in de provincie en schrijft zonodig de spoedmaatregelen voor die de omstandigheden mochten vereisen.

Het provinciehoofdbureau is ook belast met het drukken van de stembiljetten.

Het provinciehoofdbureau verzamelt de uitkomsten van de stemopneming in de provincie (art. 12, § 3 WVEP).

Het provinciehoofdbureau van de provincie Waals-Brabant is gevestigd te Nijvel.

2. Samenstelling

Overeenkomstig artikel 12, § 3 WVEP wordt in de hoofdplaats van elke provincie een provinciehoofdbureau samengesteld. Het wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hem vervangt.

Het provinciehoofdbureau bestaat, buiten de voorzitter, uit vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris. De vier bijzitters en de vier plaatsvervangende bijzitter worden door de voorzitter aangewezen uit de kiezers van de provincie waar het provinciehoofdbureau zich bevindt (formulier C19).

De secretaris wordt door de voorzitter aangewezen uit de kiezers van de provincie waar het provinciehoofdbureau zich bevindt. Hij is niet stemgerechtigd en moet ten minste 18 jaar zijn (art. 15 WVEP).

Aangezien de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers zich moeten uitspreken over de geldigheid van de kiesverrichtingen (art. 43 WVEP) wordt U verzocht hen niet aan te wijzen als leden van uw bureau.

Het provinciehoofdbureau dient uiterlijk de vijfde maand vóór de verkiezing (dinsdag 09 januari 2024) samengesteld te zijn.

In afwijking van het vorige punt wordt een hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad ingesteld, dat de functies van het provinciehoofdbureau uitoefent voor deze kieskring. Dit bureau zetelt te Brussel. De secretaris van dit bureau komt uit de kiezers van deze kieskring.

Het collegehoofdbureau van het Duitstalige kiescollege te Eupen oefent de aan het provinciehoofdbureau verleende functies uit voor wat de Duitstalige kieskring betreft.

C. Collegehoofdbureau: Taken voor verkiezingsdag

1. In ontvangst name en controle van de voordrachten

De algemene principes in verband met kandidaatstelling en de controle van de zoals uiteengezet in het hoofdstuk [III. Kandidaatstelling – Algemeen](#) zijn van toepassing. De specifieke regels die hiervan afwijken, of die (extra) van toepassing zijn voor de kandidaatstelling voor het Europees Parlement worden in dit hoofdstuk toegelicht.

a) *Verkiezingsvoorwaarden*

Om in België verkozen te kunnen worden voor het Europees Parlement moet men (Art. 41 WVEP) :

Op de dag van de kandidaatstelling:

- Zijn woonplaats hebben in één van de lidstaten van de Europese Unie
- Belg zijn of onderdaan zijn van een andere lidstaat van de Europese Unie
- Nederlandstalig zijn voor het Nederlandse kiescollege, Franstalig voor het Franse kiescollege of Duitstalig voor het Duitstalige kiescollege

Op 09 juni 2024

- Geen kandidaat zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie
- De burgerlijke en politieke rechten genieten
- De leeftijd van 18 jaar bereikt hebben⁹

Indien een Europese burger zich in België kandidaat stelt, zullen de diensten van de FOD Binnenlandse Zaken onmiddellijk contact opnemen met hun buitenlandse collega's om de voorwaarden i.v.m. het behoud van het passief kiesrecht te verifiëren.

Indien de informatie betreffende het verlies van het passief kiesrecht afkomstig van de overheden van de Lidstaat van herkomst bij ons toekomt vooraleer de lijsten definitief vastgelegd worden zal ze doorgestuurd worden naar het betrokken collegehoofdbureau en zal de kandidatuur van de Europese burger geweigerd worden.

Indien de informatie betreffende het verlies ons na die datum bereikt, zal de burger zich kandidaat kunnen stellen. Maar:

- Indien de informatie bezorgd wordt tussen de vastlegging van de lijsten en de openbaarmaking van de resultaten op 9 juni 2024, zal het collegehoofdbureau de kandidaat niet als verkozen kunnen verklaren en zal het geen rekening mogen houden met de stembiljetten waarop exclusief op naam van deze kandidaat gestemd is. Het

⁹ Dit is een verlaging van de leeftijd ten opzichte van de verkiezingen van 26 mei 2024, toen de minimumleeftijd 21 jaar was.

gaat hier om de toepassing van hetzelfde principe als wanneer een kandidaat overlijdt tussen de vastlegging van de lijsten en de verkiezing.

- Indien de informatie bezorgd wordt na de openbaarmaking van de resultaten op 9 juni 2024, zijn er procedures voorzien om ervoor te zorgen dat de betrokken burger niet verkozen kan worden of zijn/haar mandaat niet kan uitoefenen.

Praktisch:

Onmiddellijk na de voorlopige vaststelling van de kandidatenlijst wordt via MARTINE de lijst van kandidaten die de nationaliteit van een andere Lidstaat van de Europese Unie hebben aan de FOD BiZa bezorgd, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de kandidaten wier kandidatuur is aanvaard en wier kandidatuur voorlopig werd afgewezen. De FOD BiZa deelt deze documenten voor nazicht aan elke betrokken lidstaat voor nazicht.

Na de definitieve vaststelling van de kandidatenlijst ontvangt de FOD BiZa eveneens via MARTINE de wijzigingen die zich ondertussen ten opzichte van die kandidaten zouden hebben voorgedaan. Bij deze lijsten worden de voormelde verklaringen en staving gevoegd. De FOD BiZa deelt vervolgens deze documenten aan elke betrokken Lidstaat van herkomst mede, met het verzoek de juistheid van deze verklaringen na te gaan en te controleren of de betrokken personen zich geen kandidaat gesteld hebben in dezelfde Staat en het passief kiesrecht niet te hebben verloren.

Het spreekt voor zich dat, overeenkomstig artikel 11, § 2, van de richtlijn, de burger van de Unie wiens kandidatuur op een Belgische lijst is afgewezen, net zoals de Belgische kandidaten die hetzelfde lot hebben ondergaan, tegen deze beslissing beroep kan instellen bij het Hof van Beroep of de Raad van State, naargelang van het geval (art. 22 WVEP dat de artikelen 119 tot 126 van het Kieswetboek van toepassing verklaart op de verkiezing van het Europees Parlement).

b) Aantal kandidaten

Artikel 10 WVEP stelt dat 1 zetel van de 22 zetels toekomt aan het Duitstalig kiescollege, terwijl de 21 andere zetels worden verdeeld onder het Nederlandse en het Franse kiescollege in verhouding tot de bevolking. De nieuwe bevolkingcijfers van het Rijk zijn op 10 oktober 2022 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Bij koninklijk besluit van 16 oktober 2023 (Belgisch Staatsblad van 8 november 2023) bekomt het Nederlandse kiescollege 13 zetels en het Franse kiescollege 8 zetels.

De kiezers van het Nederlandse kiescollege stemmen dus voor 13 vertegenwoordigers; die van het Franse kiescollege voor 8 vertegenwoordigers; en die van het Duitstalige kiescollege voor 1 vertegenwoordiger.

Artikel 22 WVEP en artikel 117 van het KWB bepalen dat:

“Het maximum aantal kandidaat-opvolgers wordt vastgesteld op de helft van het aantal kandidaat-titularissen, vermeerderd met één. Indien het resultaat van het in twee delen van het aantal van die kandidaten decimalen bevat, worden die afgerond naar de hogere eenheid. Er moeten evenwel minstens zes kandidaat-opvolgers zijn.”

Uit deze bepaling volgt dat er steeds minimaal 6 opvolgers moeten zijn op een lijst en het maximum aantal opvolgers wordt vastgelegd op de helft plus 1 van het aantal effectieve kandidaten.

Dus zowel volledige als onvolledige lijsten moeten steeds minstens 6 opvolgers hebben, maar dienen niet het wettelijk maximum toegelaten opvolgers te voorzien.

In concreto, betekent dit bij deze verkiezing dat in alle mogelijke gevallen er in het Duitstalige kiescollege en het Franse kiescollege altijd 6 opvolgers moeten zijn.

Wat het Nederlandse kiescollege betreft, is er bij een volledige lijst met 13 effectieve kandidaten de mogelijkheid tussen 6 tot 8 opvolgers. Bij een onvolledige lijst met 11 of 12 effectieve kandidaten, heeft men de keuze tussen 6 of 7 opvolgers. Vanaf een onvolledige lijst met 10 effectieve kandidaten of minder, moeten er steeds 6 opvolgers zijn.

Bij niet-naleving van de bepalingen inzake het aantal kandidaten, wordt de lijst in zijn geheel afgewezen door het hoofdbureau bij de voorlopige afsluiting van de kandidatenlijsten.

Er kan een verbeteringsakte worden ingediend

c) Gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen

Bij de verkiezingen mogen de eerste twee kandidaten (titularissen en opvolgers) van elke lijst niet van hetzelfde geslacht zijn. Voor de andere plaatsen is er geen precieze en verplichte volgorde man-vrouw (het "ritssysteem" tussen man-vrouw is niet verplicht), doch de verhouding 50/50 voor de titularissen enerzijds en de opvolgers anderzijds moet steeds worden gerespecteerd. Ook onvolledige lijsten moeten deze bepalingen naleven (art 21bis WVEP).

d) Meervoudige kandidaten

Zie hieromtrent [kandidaatstelling – algemeen – Meervoudige kandidatuur](#) en de opmerkingen in punt a) in verband met controles op meervoudige kandidatuur.

e) Inhoud voordrachtsakten

Zie hiervoor ook.

De voordracht van de kandidaturen voor de verkiezing van het Europees Parlement moet ondertekend worden door (artikel 21 WVE):

- hetzij tenminste vijf Belgische parlementsleden die in het parlement (Kamer en Senaat) tot de taalgroep behoren, die overeenstemt met de taal die de kandidaten voor de verkiezing van het Europees parlement in hun taalverklaring hebben gekozen;

- hetzij door
 - (a) tenminste 5.000 kiezers die zijn ingeschreven op de kiezerslijst van een gemeente van de Vlaamse kieskring of van de kieskring Brussel-Hoofdstad, voor wat de voordrachten betreft die zijn neergelegd bij het collegehoofdbureau van **het Nederlands kiescollege**;
 - (b) door tenminste 5.000 kiezers die zijn ingeschreven op de kiezerslijst van een gemeente van de Waalse kieskring of van de kieskring Brussel-Hoofdstad, voor wat de voordrachten betreft die zijn neergelegd bij het collegehoofdbureau **van het Franse kiescollege**;
 - (c) door tenminste 200 kiezers die zijn ingeschreven op de kiezerslijst van een gemeente van de Duitstalige kieskring, voor wat de voordrachten betreft die zijn neergelegd bij het collegehoofdbureau van **het Duitstalig kiescollege**.

Een kiezer mag niet meer dan één voordrachtsakte ondertekenen.

Volgende kiezers kunnen eveneens een voordracht van kandidaten op Belgische lijsten voor het Europees parlement ondersteunen :

- de Belgen die hun werkelijke verblijfplaats gevestigd hebben in een andere Lidstaat van de Europese Unie, die voldoen aan de kiesbevoegdheidsvoorwaarden gesteld in artikel 1, § 1, eerste lid, 2° en 4° WVEP, en hiertoe overeenkomstig artikel 5, een aanvraag indienen bij de Belgische diplomatieke of consulaire post waarvan zij afhangen en die niet de wil te kennen gegeven hebben om hun stemrecht uit te oefenen in de Staat waar zij verblijven.
- de onderdanen van de andere Lidstaten van de Europese Unie die, behalve de nationaliteit, voldoen aan de andere voorwaarden gesteld in artikel 1, § 1 WVEP, en die de wil te kennen gegeven hebben om hun stemrecht in België uit te oefenen;
- De kiezers jonger dan 18 jaar die op de kiezerslijst zijn opgenomen.

f) Bijkomende verklaring

Voor de kandidaten die onderdanen zijn van een andere lidstaat van de Europese Unie, omvat de akte van bewilliging voor ieder van hen een schriftelijke en ondertekende verklaring waarin zijn/haar nationaliteit, geboorteplaats en -datum en hoofdverblijfplaats vermeld worden en waarin bevestigd wordt dat hij/zij tegelijkertijd niet in een andere lidstaat kandidaat is en dat hij op de datum van de verkiezing niet van het passief kiesrecht vervallen verklaard noch geschorst is.

Overeenkomstig artikel 6, § 2, van de richtlijn strekt deze bepaling er vervolgens toe het collegehoofdbureau eveneens te belasten met het afwijzen als niet-ontvankelijk van de kandidaatstelling van iedere burger van de Unie die bij zijn akte van bewilliging niet de verklaring en de staving, hierboven ter sprake gebracht, zou hebben gevoegd, of van wie op basis van de door de Staat van herkomst medegedeelde informatie zou blijken dat hij het passief kiesrecht in die Staat heeft verloren.

Praktisch moet dus worden nagegaan dat de bewilligungsakte een schriftelijke en ondertekende verklaring waarin zijn nationaliteit, geboortedatum en plaats, laatste adres in de lidstaat van herkomst

en het adres van zijn hoofdverblijfsplaats in België vermeld wordt en waarin gestaafd wordt dat hij tegelijkertijd niet in een andere Lidstaat kandidaat is. Bovendien moet de kandidaat verklaren dat hij/zij in die Staat op de datum van de verkiezing niet van het passief kiesrecht vervallen verklaard noch geschorst is. Deze kandidaat moet voor het overige dezelfde bewijzen overleggen als een Belgische kandidaat.

Voor de kandidaatstelling door Belgen verblijvend in een andere Lidstaat bepaalt artikel 21, § 2 WVEP bepaalt daartoe deze kandidaten bij hun voordrachtsakte **een verklaring op erewoord** te voegen waaruit blijkt dat zij tegelijkertijd niet in een andere Lidstaat, met name in de Staat waar zij verblijf houden, kandidaat zijn. Het collegehoofdbureau wijst de Belgische kandidaten af die deze verklaringen niet bij hun voordrachtsakte hebben gevoegd.

g) Taalverklaring

De kandidaten voor de verkiezing van het Europese Parlement nemen in hun bewillingsakte op dat ze:

- ofwel Nederlandstalige zijn, indien ze kandidaat zijn voor het Nederlands kiescollege;
- ofwel Franstalig, indien ze kandidaat zijn voor het Frans kiescollege;
- ofwel Duitstalig indien ze kandidaat zijn voor het Duitstalig kiescollege .

Deze verplichting geldt voor alle kandidaten, ook voor onderdanen van een andere lidstaat van de Europese Unie.

Het collegehoofdbureau wijst de kandidaten af die in hun bewillingsakte geen taalverklaring hebben opgenomen.

Er kan een verbeteringsakte worden ingediend na de voorlopige afsluiting.

Na de definitieve afsluiting kan tegen de beslissing van het collegehoofdbureau inzake de taalverklaring kan een beroep worden ingediend bij de Raad van State. In dit geval worden de kandidaat of bezwaarindiener (of eventueel hun gemachtigde) uitgenodigd een verklaring van beroep op het proces-verbaal te ondertekenen.

Door de Koning wordt een procedure bepaald ingeval van beroep inzake de verkiesbaarheidsvereiste van taalverklaring (artikel 41, 3° WVEP) van een kandidaat en de door het collegehoofdbureau hieromtrent genomen beslissing (artikel 22, 5° WVEP).

Op vrijdag 19 april 2024, tussen 16 en 17 uur, ontvangt de voorzitter van de bevoegde kamer van de Raad van State uit de handen van de voorzitter van het collegehoofdbureau een uitgifte van de processen-verbaal (formulier C/12) bevattende de verklaringen van beroep, alsmede alle stukken betreffende de geschillen inzake taalverklaring waarvan het collegehoofdbureau kennis heeft gehad. Een inventaris wordt erbij gevoegd.

Het arrest wordt in openbare terechtzitting gewezen, uiterlijk op zaterdag 27 april 2024. Het wordt neergelegd ter griffie van de Raad van State, waar de partijen er kosteloos inzage en afschrift van kunnen nemen.

Het beschikkend gedeelte van het arrest wordt op de vlugste wijze ter kennis gebracht van de voorzitter van het collegehoofdbureau op de plaats die deze aanwijst.

Het dossier van de Raad van State wordt met een uitgifte van het arrest binnen acht dagen toegezonden aan de griffier van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Op maandag 15 april 2019, ééneveertigste dag vóór de stembag, om 18 uur vergadert het collegehoofdbureau opnieuw zo beroep ingesteld werd. Het neemt akte van de beslissingen van het Hof van Beroep van Antwerpen en/of van de Raad van State en maakt het stembiljet op.

Het maakt proces-verbaal op van deze verrichtingen en laat zich hierbij leiden door het laatste deel van formulier C/12.

2. Opmaak stembiljet

Als er geen beroep wordt ingesteld wordt er onmiddellijk over gegaan tot nummering van de lijsten, voor de lijsten die geen beschermd letterwoord of volgnummer hebben. Er wordt terzelfdertijd beslist hoe de lijsten op het stembiljet zullen worden geschikt.

In geval van beroep worden deze verrichtingen verdaagd tot 24 april 2024, de eenenveertigste dag voor de stemming.

De voorzitter van het collegehoofdbureau stuurt naar het provinciehoofdbureau van elke provincie die, geheel of gedeeltelijk, tot de respectieve kieskringen behoort, een afschrift van het opgemaakt modelstembiljet (formulier C16 of C16b) voor het drukken van de stembiljetten.

De voorzitters van de provinciehoofdbureaus waar kieskantons met elektronische stemming zijn, worden hiervan ingelicht dat voor deze kantons geen stembiljetten moeten gedrukt worden (C16bis),

Het collegehoofdbureau doet de kandidatenlijsten aanplakken in al de gemeenten van de Vlaamse. Waalse kieskring in de vorm van het stembiljet waarvan het de tekst heeft opgemaakt, volgens de bij de WVEP toegevoegde modellen II a (Nederlands kiescollege), II b (Frans kiescollege) of II c (Duitstalig kiescollege).

Dit bericht maakt eveneens melding van de onderrichtingen voor de kiezer (model Ia) gevoegd bij de WVEP). Dit model met onderrichtingen voor de kiezers wordt in de kieskantons met elektronische stemming aangepast bij ministerieel besluit.

Een afschrift van de kandidatenlijsten wordt onmiddellijk gezonden aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad en aan de voorzitter van het hoofdbureau van het kieskanton Sint-Genesius Rode die deze lijsten onmiddellijk doen aanplakken respectievelijk in de gemeenten van de kieskring Brussel-Hoofdstad en in de gemeenten van het kieskanton Sint-Genesius-Rode.

Vanaf de vijftigste dag vóór de stemming deelt de voorzitter van het collegehoofdbureau de officiële kandidatenlijst mee aan de kandidaten en aan de kiezers die hen hebben voorgedragen, indien zij het vragen.

Het provinciehoofdbureau is verantwoordelijk voor het afdrukken van de stembiljetten. Daarom wordt een afschrift van het door het Nederlandse of Franse collegehoofdbureau opgemaakte modelstembiljet wordt onverwijld gezonden aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad en aan de voorzitter van het hoofdbureau van elke provincie die, naargelang van het geval, tot de Vlaamse of Waalse kieskring behoort.

D. Provinciehoofdbureau: Taken voor verkiezingsdag - drukken van de stembiljetten

Zie ook [III. Kandidaatstellingen 7. Opmaak en drukken van de stembiljetten.](#)

Onmiddellijk na de vaststelling van het stembiljet door het collegehoofdbureau, wordt een afschrift van dit stembiljet naar elk provinciehoofdbureau gestuurd.

De voorzitter van het provinciehoofdbureau laat de stembiljetten met zwarte inkt op blauw stempapier drukken.

De hoogte van het blauw stembiljet is 36 cm (72 cm in de kieskring Brussel-Hoofdstad en in het kieskanton Sint-Genesius-Rode en 24 cm in de Duitstalige kieskring) en de breedte van de stembiljetten bedraagt 10 cm voor twee lijsten, vermeerderd met 4cm per bijkomende lijst (koninklijk besluit van 21 maart 2014).

Het gebruik van enig ander biljet is verboden. (artikelen 26 en 27 WVEP). De voorzitter deelt onverwijld aan de Minister van Binnenlandse Zaken naam en adres van de drukker(s) mede die hij daartoe aanwijst met opgave van de nodige hoeveelheid papier : het stempapier wordt immers rechtstreeks aan de drukker bezorgd.

Voor het Duitstalig kiescollege blijft het collegehoofdbureau verantwoordelijk voor de het drukken van de stembiljetten.

Voor het Nederlands en het Frans kiescollege komt deze taak toe aan de provinciehoofdbureaus in de Vlaamse en Waalse kieskring en het hoofdbureau van de kieskring Brussel Hoofdstad.

De voorzitter van het hoofdbureau voor de kieskring Brussel-Hoofdstad ontvangt van de hoofdbureaus van het Nederlandse en het Franse kiescollege een afschrift van de kandidatenlijsten. Hij doet deze lijsten onverwijld in alle gemeenten van de kieskring Brussel-Hoofdstad aanplakken.

De voorzitter van het hoofdbureau voor de kieskring Brussel-Hoofdstad doet op de stembiljetten bestemd voor deze kieskring, zowel de lijsten vermelden van de kandidaten die in het Nederlandse collegehoofdbureau als deze die in het Franse collegehoofdbureau zijn voorgedragen.

De voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad stuurt onmiddellijk, voor het drukken ervan, een afschrift van het stembiljet naar de voorzitter van het provinciehoofdbureau van de provincie Vlaams-Brabant.

De voorzitter van het provinciehoofdbureau van de provincie Vlaams-Brabant doet in de gemeenten van het kanton Sint-Genesius-Rode de kandidatenlijsten van het Nederlandse en het Franse kiescollege aanplakken, overeenkomstig model IIe van de WVEP.

In elke helft van het stembiljet worden de kandidatenlijsten gerangschikt overeenkomstig artikel 128 van het Kieswetboek, zoals het gewijzigd is bij artikel 24, §§ 2 en 3 van voornoemde wet.

De voorzitter van het hoofdbureau van de provincie Antwerpen gelast het drukken niet enkel van de stembiljetten nodig voor de stemverrichtingen in zijn kieskring, doch ook van de hoeveelheid stembiljetten vereist voor de stemming van de op het grondgebied van een andere Lidstaat van de Europese Unie verblijvende Belgische kiezers, die gekozen hebben voor het Nederlandse kiescollege.

De voorzitters van het provinciehoofdbureau van Luik en West-Vlaanderen zorgen voor het drukken van een bijkomend aantal stembiljetten voor de stembureaus te Aubel, respectievelijk Heuvelland, met het oog op de toepassing van artikel 89bis van het Kieswetboek en artikel 11 van de wet van 23 maart 1989.

De voorzitter van het iedere provincie hoofdbureau gelast niet enkel het drukken van de stembiljetten nodige voor de stemming in zijn kieskring, maar eveneens het drukken van de hoeveelheid stembiljetten vereist voor de stemming van de in het buitenland verblijvende Belgische kiezers. Daartoe steunt de voorzitter op de mededeling die hem wordt gedaan door de FOD Buitenlandse Zaken.

E. Provinciehoofdbureau: Taken op verkiezingsdag – Algemene stemmentelling

[Zie ook deel VI. Verrichtingen omtrent de telling en de zetelverdeling](#)

Via MARTINE wordt het proces-verbaal van elk kantonhoofdbureau C/kantonhoofdbureau, samen met de daartoebehorende samenvattende tabel, **op elektronische wijze** naar de voorzitter van het provinciehoofdbureau verzonden, alsook naar de Minister van Binnenlandse Zaken

Er zullen geen dubbele exemplaren van de samenvattende tabellen en een papieren versie van het proces-verbaal, meer worden verstuurd naar voorzitter van het provinciehoofdbureau.

Opgelet:

1. De voorzitter van het hoofdbureau van het kanton C Sint-Genesius-Rode verstuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn bureau, dat de overeenstemmende samenvattende tabel bevat, respectievelijk naar de voorzitter van het Nederlandse collegehoofdbureau, naar de voorzitter van het Franse collegehoofdbureau en naar de minister van Binnenlandse Zaken (art. 35WVEP).

2. Het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad maakt twee verzamelstaten op :

- de ene in het Nederlands gesteld waarop de uitkomsten opgenomen worden die door de kantonhoofdbureaus uit de kieskring geregistreerd werden op de tabellen bestemd voor het Nederlandse collegehoofdbureau;
- de andere in het Frans gesteld waarop de uitkomsten opgenomen worden die door de kantonhoofdbureaus C uit de kieskring geregistreerd werden op de tabellen bestemd voor het Franse collegehoofdbureau.

Die verzamelstaten worden samen met deze opgemaakt door de kantonhoofdbureaus, digitaal, respectievelijk gezonden aan de voorzitter van het Nederlands collegehoofdbureau en aan de voorzitter van het Frans collegehoofdbureau.

Het provinciehoofdbureau maakt met de hulp van MARTINE een verzamelstaat op voor de hele provincie. en verstuurt via digitale weg, het proces-verbaal (formulier C/28) van zijn bureau, dat een samenvattende tabel bevat, naar de voorzitter van het collegehoofdbureau. Er zal geen papieren versie van het proces-verbaal meer worden verzonden.

F. Collegehoofdbureau: Taken na verkiezingsdag - Algemene stemmentelling

[Zie ook deel VI. Verrichtingen omtrent de telling en de zetelverdeling](#)

[Zie ook deel IV. Belgen in het buitenland](#)

De cijfers van de verzamelstaten van de provinciehoofdbureaus (formulier C/28 met bijlage) worden automatisch overgenomen op de tabel voor algemene telling (gevoegd bij formulier C/29).

Indien vergissingen worden vastgesteld, moet desnoods het proces-verbaal van de telbureaus worden geraadpleegd (krachtens artikel 162, derde lid, van het Kieswetboek, zoals het is gewijzigd door artikel 33, 5° WVEP worden die processen-verbaal bezorgd aan de provinciehoofdbureaus) en, in voorkomend geval, contact genomen worden met de voorzitter van dit bureau via de voorzitter van het kantonhoofdbureau C.

Indien het collegehoofdbureau aldus zijn toevlucht neemt tot het proces-verbaal van de telling, dient zulks te worden vermeld in het proces-verbaal.

Het is hierbij nuttig om eveneens het percentage van de blanco en ongeldige stembiljetten te controleren, teneinde na te gaan of dit percentage niet abnormaal hoog ligt in vergelijking met de vorige verkiezingen. Indien het percentage van de blanco en ongeldige stembiljetten abnormaal hoog ligt, wordt er aan de desbetreffende voorzitters van de provinciehoofdbureaus en gebeurlijk de kantonhoofdbureaus gevraagd een aanvullende controle inzake het aantal blanco en ongeldige stembiljetten te doen en te bevestigen waarom dit percentage zo hoog ligt.

Bij de voorbije verkiezingen was het gemiddelde van het aantal blanco en ongeldige stembiljetten tussen ongeveer 10 procent van het totaal neergelegde stembiljetten naargelang de soort verkiezing en de kieskring of kiescollege.

Kan de vastgestelde onregelmatigheid niet weer goed worden gemaakt, dan dient zulks te worden vermeld in het proces-verbaal (formulier C/28) ; niettemin moet het bureau de algemene telling voleindigen.

Wanneer de uitslagen definitief vastgesteld zijn, wordt het publiek in de zaal toegelaten, en de voorzitter roept de uitslagen af in de orde van het proces-verbaal (formulier C/29).

Deze afroeping geschiedt evenwel zonder vermelding van de cijfers (stemcijfer, kiesdeler, stemmen op lijst, stemmen op naam, enz.).

De voorzitter van het collegehoofdbureau verstuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn bureau, dat een samenvattende tabel bevat, naar de griffier van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en naar de Minister van Binnenlandse Zaken. Er zal geen papieren versie van het proces-verbaal meer worden verzonden.

Aan ieder gekozenen wordt een uittreksel uit het proces-verbaal van het collegehoofdbureau gezonden (formulier C/30).

Als een burger van de Europese Unie in België kandidaat voor het Europees Parlement is : de diensten van de FOD Binnenlandse Zaken zullen onmiddellijk contact opnemen met hun buitenlandse collega's om de voorwaarden i.v.m. het behoud van het passief kiesrecht in de Lidstaat van herkomst te verifiëren.

Indien de informatie betreffende het verlies wordt tussen de vastlegging van de lijsten en de openbaarmaking van de resultaten op 26 mei 2019, zal de burger zich kandidaat kunnen stellen maar het collegehoofdbureau zal de kandidaat niet als verkozen kunnen verklaren en zal het geen rekening mogen houden met de stembiljetten waarop exclusief op naam van deze kandidaat gestemd is. Het gaat hier om de toepassing van hetzelfde principe als wanneer een kandidaat overlijdt tussen de vastlegging van de lijsten en de verkiezing

G. Provinciehoofdbureau Taken na verkiezingsdag: overdracht van PVs en documenten

Zie hiervoor ook [VII. Overdracht PVs en documenten](#)

Op het einde van de telverrichtingen en zetelverdeling zal u over diverse documenten en pakketten beschikken.

Een groot aantal van deze documenten moet naar de griffie van de Kamer van volksvertegenwoordigers worden gestuurd. Hiervoor zullen u de nodige archiefdozen en etiketten worden geleverd. Er zullen per kieskring begeleidende overdrachtborderellen ter beschikking worden gesteld voor de overdracht van de documenten aan de kamer.

Een aantal documenten zal u moeten bewaren tot na de beslissing van de Kamer over de geldigheid van de verkiezingen.

De volledige borderellen voor alle provinciehoofdbureaus zullen in het voorjaar van 2024 ter beschikking worden gesteld.

H. Collegehoofdbureau: Taken na verkiezingsdag: verslag van de verkiezingsuitgaven

Zie hiervoor [punt VIII. Verslag van de verkiezingsuitgaven](#)

X. VERKIEZING VAN DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

De kieskringen voor de Kamer vallen samen met de provinciale grenzen, met uitzondering van de kieskring Brussel-Hoofdstad die overeenkomt met het administratieve arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Luidens artikel 63 van de Grondwet telt de Kamer van volksvertegenwoordigers voortaan 150 leden.

De indeling van de leden van de Kamer onder de kieskringen wordt door de Koning bepaald overeenkomstig de verhouding van het aantal inwoners in een kieskring tot het bevolkingscijfer van het Rijk.

De nieuwe bevolkingscijfers van het Rijk die dateren van 28 mei 2022, werden vastgelegd per koninklijk besluit van 30 juli 2022 (en op 10 oktober 2022 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd)

Het koninklijk besluit van 30 juli 2022 (Belgisch Staatsblad van 10 oktober 2022) legt de indeling van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers over de 11 kieskringen vast, als volgt :

<u>Kieskring en hoofdplaats</u>	<u>Aantal te kiezen leden – kandidaten</u>	<u>Aantal kandidaat- opvolgers</u>
Antwerpen - Antwerpen	24	13
Limburg - Hasselt	12	7
Oost-Vlaanderen – Gent	20	11
Vlaams-Brabant – Leuven	15	9
West-Vlaanderen – Brugge	16	9
Brussel-Hoofdstad – Brussel	16	9
Waals-Brabant – Nijvel	5	6
Henegouwen – Bergen	17	10
Luik – Luik	14	8
Luxemburg – Luxemburg	4	6
Namen - Namen	7	6
Totaal	150	

A. Kieskringhoofdbureau: Opdracht en samenstelling

1. Opdracht

Artikel 87 van het Kieswetboek stelt dat de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers worden gehouden per kieskring bestaande uit één of meer administratieve arrondissementen overeenkomstig de tabel gevoegd bij het Kieswetboek. Deze tabel duidt de kieskring aan met zijn hoofdplaats, zijn een of meerdere administratieve arrondissementen, zijn kieskantons met hun hoofdplaats en de gemeenten die behoren tot deze kieskantons.

In de hoofdplaats van elke kieskring voor de verkiezing van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers wordt een hoofdbureau van de kieskring A samengesteld.

Bij huidige gelijktijdige verkiezingen van de Kamer en de Gewestparlementen met het Europese Parlement worden de hoofdbureaus voor de Kamer aangeduid als kieskringhoofdbureau A

Artikel 94, § 1 van het Kieswetboek bepaalt dat het kieskringhoofdbureau A belast is met de aan de stemming voorafgaande verrichtingen en met de algemene telling van de stemmen belast, inbegrepen de zetelverdeling en de aanwijzing van de gekozenen en opvolgers.

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau A oefent toezicht uit op de gezamenlijke verrichtingen in de kieskring A en desnoods schrijft hij dringend de door de omstandigheden vereiste maatregelen voor.

De voorlopige en definitieve kandidatenlijsten voor de Kamerverkiezingen worden eveneens rechtstreeks toezenden aan de Kamer van volksvertegenwoordigers via de toepassing Martine.

Op aanvraag van de voorzitter van die bureaus stelt het college van burgemeester en schepenen van de gemeente op het grondgebied waarvan die bureaus zich bevinden, hen het door de Koning vastgelegde aantal personeelsleden, de lokalen en het materiaal ter beschikking dat zij nodig hebben voor de uitvoering van hun opdracht. De kosten die deze terbeschikkingstelling met zich meebrengt, worden verdeeld overeenkomstig artikel 130 (art. 164 KWB en art. 36 WVEP)

2. Samenstelling

Het hoofdbureau van de kieskring wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hem vervangt.

In de kieskringen waar geen zetel van een rechtbank van eerste aanleg gevestigd is, wordt het hoofdbureau voorgezeten door de voorzitter van de afdeling van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hem vervangt.

Het hoofdbureau van de kieskring Brussel wordt gezamenlijk voorgezeten door de voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg en de voorzitter van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg. Voor de kieskring Brussel wordt verstaan onder “voorzitter van het kieskringhoofdbureau”, “de voorzitter van de in artikel 94 bedoelde hoofdbureaus van de kieskring” en “voorzitter van het hoofdbureau”: “de gezamenlijk zitting houdende voorzitters van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg en van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg”.

Het kieskringhoofdbureau moet ten laatste zes maanden vóór de verkiezing, op zaterdag 09 december 2023 samengesteld zijn.

Het kieskringhoofdbureau is, buiten zijn voorzitter, samengesteld uit:

1° Vier bijzitters en vier plaatsvervangende bijzitters door de voorzitter aangewezen uit de kiezers van de kieskring. De keus van de voorzitter wordt door geen andere voorwaarde beperkt en hij moet zich enkel laten leiden door het verlangen om zijn bureau samen te stellen uit burgers, die hem een degelijke medewerking kunnen verzekeren (formulier A2);

2° Een door de voorzitter vrijelijk gekozen secretaris uit de kiezers van de kieskring, die ten minste 18 jaar oud is en die geen medebeslissende stem heeft bij de beslissingen van het bureau. (art. 100 KWB).

De kandidaten mogen van het bureau geen deel uitmaken (art. 95, § 11 KWB).

B. Taken voor verkiezingsdag

De artikels 115 tot 137 van het KWB zijn van toepassing.

1. In ontvangst name en controle van de voordrachten

De algemene principes in verband met kandidaatstelling en controle van de voordrachten zoals uiteengezet in het hoofdstuk [III. Kandidaatstelling – Algemeen](#) zijn van toepassing. De specifieke regels die hiervan afwijken, of die (extra) van toepassing zijn voor de kandidaatstelling voor de Kamer van volksvertegenwoordigers worden in dit hoofdstuk toegelicht.

a) Verkiesbaarheidsvoorwaarden

Om in België verkozen te kunnen worden voor de Kamer van volksvertegenwoordigers moet men :

Op de dag van de kandidaatstelling:

- Belg zijn
- Ingeschreven zijn in een bevolkingsregister van een Belgische gemeenten

Op 09 juni 2024:

- De burgerlijke en politieke rechten genieten
- De leeftijd van 18 jaar bereikt hebben

b) Aantal kandidaten

Per kieskring mogen niet meer kandidaat-titularissen worden voorgedragen dan er te verkiezen parlamentsleden zijn.

Het maximum aantal kandidaat-opvolgers wordt vastgesteld op de helft van het aantal kandidaat-titularissen, vermeerderd met één. Indien het resultaat van het in twee delen van het aantal van die kandidaten decimalen bevat, worden die afgerond naar de hogere eenheid. Er moeten evenwel steeds minstens zes kandidaat-opvolgers zijn op een lijst. Een kandidaat kan, binnen dezelfde lijst, niet tegelijk als kandidaat-titularis en als kandidaat-opvolger worden voorgedragen.

c) Gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen

Bij de verkiezingen mogen de eerste twee kandidaten (titularissen en opvolgers) van elke lijst niet van hetzelfde geslacht zijn. Voor de andere plaatsen is er geen precieze en verplichte volgorde man-vrouw (het "ritssysteem" tussen man-vrouw is niet verplicht), doch de verhouding 50/50 voor de titularissen enerzijds en de opvolgers anderzijds en de volledige lijst moet steeds worden gerespecteerd. Ook onvolledige lijsten moeten deze bepalingen naleven

d) *Inhoud voordrachtsakten*

Zie hiervoor ook [kandidaatstelling – algemeen – Inhoud van de voordrachtsakte](#)

Het aantal en hoedandigheid van de ondertekenaars:

De voordracht moet ondertekend worden door:

- hetzij door tenminste 500 kiezers van de kieskring wanneer de bevolking van de kieskring bij de laatste volkstelling meer dan één miljoen inwoners bedraagt ; hetzij door tenminste 400 kiezers van de kieskring, wanneer die bevolking tussen 500.000 en 1 miljoen inwoners begrepen is ; hetzij door tenminste 200 kiezers van de kieskring in de andere gevallen ;

Op basis van de bevolkingscijfers van 28 mei 2022 zijn minstens 500 kiezers in de kieskringen Henegouwen, Luik, Brussel-Hoofdstad, Antwerpen, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, door 400 kiezers in de kieskring Limburg en door 200 kiezers in de kieskringen Luxemburg, Namen en Waals-Brabant. Desgevallend dient elke tekortkoming wat deze aantallen betreft gemeld te worden aan de persoon die de akte neerlegt.

- hetzij door tenminste drie aftredende leden van de Kamer.

Een kiezer mag niet meer dan één voordracht van kandidaten voor dezelfde verkiezing ondertekenen. Een aftredend Kamerlid mag in dezelfde kieskring niet meer dan één voordracht van kandidaten voor dezelfde verkiezing ondertekenen, maar kan wel in verschillende kieskringen ondertekenen.

2. Opmaak en drukken van het stembiljet

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau laat de stembiljetten met zwarte inkt op wit stempapier drukken.

Het gebruik van enig ander biljet is verboden

De afmetingen worden bij koninklijk besluit bepaald naargelang van het aantal leden dat moet worden gekozen en van het aantal voorgedragen lijsten(koninklijk besluit van 15 april 1994)

De hoogte van de stembiljetten voor de verkiezing van de Kamer wordt vastgesteld op :

- 24 cm wanneer de kiescolleges minder dan elf leden te verkiezen hebben;
- 36 cm wanneer het aantal te verkiezen leden elf tot achttien bedraagt;
- 50 cm wanneer het aantal te verkiezen leden meer dan achttien bedraagt.

De breedte van de stembiljetten bedraagt 10 cm voor twee lijsten, vermeerderd met 4 cm per bijkomende lijst.

De afmetingen van het wit stempapier zijn als volgt :

- Algemeen : 1 vel wit stempapier = 72 cm X 102 cm
- Kieskring Brussel-Hoofdstad en kieskring Vlaams-Brabant: 1 vel wit stempapier = 72 cm X 102 cm.
- Het stempapier is verpakt per 500 vellen in een riem, die ongeveer 20 kg weegt.

De Minister van Binnenlandse Zaken kan evenwel oordelen dat het gebruik van stembiljetten van het in genoemd koninklijk besluit bepaald formaat tot moeilijkheden aanleiding kan geven en in dit geval het gebruik voorschrijven van stembiljetten, waarvan hijzelf de afmetingen vaststelt. Dit gebeurt in overleg met de voorzitter van het kieskringhoofdbureau. Eenzelfde kieskring mag evenwel geen stembiljetten van verschillend formaat gebruiken.

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau gelast eveneens het drukken van de hoeveelheid stembiljetten vereist voor de stemming van de in het buitenland verblijvende Belgische kiezers. Daartoe steunt de voorzitter op de mededeling die hem wordt gedaan door de FOD Buitenlandse Zaken.

C. Taken op verkiezingsdag – Algemene stemmentelling

De artikels 115 tot 137 van het KWB zijn van toepassing.

[Zie ook deel VI. Verrichtingen omtrent de telling en de zetelverdeling](#)

[Zie ook deel IV. Belgen in het buitenland](#)

De voorzitter van het kantonhoofdbureau A verstuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn bureau, dat een samenvattende tabel bevat, naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau A wat de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, die de ontvangst ervan bevestigt, en naar de Minister van Binnenlandse Zaken.

Er zullen geen dubbele exemplaren van de samenvattende tabellen en een papieren versie van het proces-verbaal, meer worden verstuurd

Opgelet: De voorzitter van het hoofdbureau van het kanton A Sint-Genesius-Rode verstuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn bureau, dat de overeenstemmende samenvattende tabel bevat, respectievelijk naar de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring A Vlaams-Brabant en naar de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad en naar de minister van Binnenlandse Zaken.

De totalen van de kantonhoofdbureaus worden per kanton overgebracht in de samenvatting, waarin ze voor de ganse kieskring worden opgeteld (bijlage bij formulier A/24). Ook de cijfers van de gewestelijke telbureaus van FOD BUZA worden opgenomen (formulier A/22 BUZA – Kamer met bijlagen).

Het formulier A/24 is het model van proces-verbaal voor de algemene telling, de zetelverdeling en de aanwijzing van de gekozenen en opvolgers.

Indien vergissingen worden vastgesteld moet desnoods het proces-verbaal van de telbureaus worden geraadpleegd en, in voorkomend geval, contact genomen worden met de voorzitter van het betrokken kantonhoofdbureau (en desnoods de voorzitters van de telbureaus).

Indien het hoofdbureau aldus zijn toevlucht neemt tot het proces-verbaal van een telbureau, dient zulks te worden vermeld in het proces-verbaal, met opgave van de aangevulde of gewijzigde cijfers.

Kan de vastgestelde onregelmatigheid niet weer goed worden gemaakt, dan dient zulks te worden vermeld in het proces-verbaal; niettemin moet het bureau de algemene telling voleindigen. De Kamer van volksvertegenwoordigers moet de nodige wijzigingen doen aanbrengen.

Het is hierbij nuttig om eveneens het percentage van de blanco en ongeldige stembiljetten te controleren, teneinde na te gaan of dit percentage niet abnormaal hoog ligt in vergelijking met de vorige verkiezingen. Indien het percentage van de blanco en ongeldige stembiljetten abnormaal hoog ligt, wordt aan de desbetreffende voorzitters van de kantonhoofdbureaus gevraagd een aanvullende controle inzake het aantal blanco en ongeldige stembiljetten te doen en te bevestigen waarom dit percentage zo hoog ligt.

Verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers

Bij de voorbije verkiezingen was het gemiddelde van het aantal blanco en ongeldige stembiljetten ongeveer 10 procent van het totaal neergelegde stembiljetten naargelang de soort verkiezing en de kieskring.

Wanneer de uitslagen definitief vastgesteld zijn, wordt het publiek in de zaal toegelaten, en de voorzitter roept de uitslagen af in de orde van het proces-verbaal (zie art. 174 KWB).

Deze afroeping geschiedt evenwel zonder vermelding van de cijfers (stemcijfers, kiesdeler, lijststemmen, naamlijsten, enz.).

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau stuur onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn bureau, dat de overeenstemmende samenvattende tabel bevat, respectievelijk naar de griffie van de Kamer van volksvertegenwoordigers en naar de Minister van Binnenlandse Zaken. Er zal geen papieren versie van het proces-verbaal meer worden verzonden.

Aan iedere gekozenen wordt een uittreksel uit dit proces-verbaal gezonden.

D. Taken na verkiezingsdag

1. Overdracht van de documenten

Zie hiervoor ook [VII. Overdracht PVs en documenten](#)

Op het einde van de telverrichtingen en zetelverdeling zal u over diverse documenten en pakketten beschikken.

Een groot aantal van deze documenten moet naar de griffie van de Kamer van volksvertegenwoordigers worden gestuurd. Hiervoor zullen u de nodige archiefdozen en etiketten worden geleverd. Er zullen per kieskring begeleidende overdrachtborderellen ter beschikking worden gesteld voor de overdracht van de documenten aan de Kamer.

Een aantal documenten zal u moeten bewaren tot na de beslissing van de Kamer over de geldigheid van de verkiezingen.

De volledige borderellen voor alle kieskringhoofdbureaus A zullen in het voorjaar van 2024 ter beschikking worden gesteld.

Het kieskringhoofdbureau A zal bovendien in het bezit zijn van de stem-USB sticks (Smartmatic) uit de kieskring. Deze zullen worden opgehaald door afgevaardigden van het college van experts. Het kieskringhoofdbureau A zal eveneens beschikken over alle formulieren voor het betalen van de presentiegelden van de stem- en telbureaus waar geen Patsy werd gebruikt. Deze zullen moeten worden overgemaakt aan de FOD Binnenlandse Zaken.

Het kieskringhoofdbureau A zal eveneens beschikken over alle tel-USB-sticks (Patsy). Er zullen nadere instructies volgen omtrent de definitieve bestemming van deze USB-sticks.

2. Verslag van de uitgaven

Zie hiervoor [punt VIII. Verslag van de verkiezingsuitgaven](#)

XI. VERKIEZING VAN HET VLAAMS PARLEMENT

Het Vlaams Parlement bestaat uit 124 rechtstreeks gekozen leden.

De indeling van de leden van de Gewest- en Gemeenschapsparlementen onder de kieskringen wordt voor de huidige verkiezingen door een besluit van de Vlaamse of Waalse Regering bepaald overeenkomstig de verhouding van het aantal inwoners in een kieskring tot het bevolkingscijfer van het Gewest overeenkomstig de bevolkingscijfers van 28 mei 2022, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 10 oktober 2022 (art. 26 en 63 BWFS).

Bij besluit van de Vlaamse Regering op 2 december 2022 (Belgisch Staatsblad van 28 februari 2023) zijn de leden per provinciale kieskring vastgesteld als volgt.

VLAAMS PARLEMENT (124 leden)	Aantal leden	Aantal opvolgers
1) Antwerpen	33	16
2) Limburg	16	16
3) Oost-Vlaanderen	27	16
4) West-Vlaanderen	21	16
5) Vlaams-Brabant	21	16
Rechtstreeks verkiezing van leden voor het Vlaams Parlement in het Brusselse Gewest	6	6
TOTAAL	124	-

A. Kieskringhoofdbureau: Opdracht en samenstelling

1. Opdracht

In de hoofdplaats van elke kieskring voor de verkiezing van het Vlaams parlement wordt een hoofdbureau B van de kieskring samengesteld.

De tabel met de kieskringen en hoofdplaatsen voor deze Gewestparlement werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 20 juli 1993 als bijlage 1 bij de gewone wet van 16 juli 1993 (artikel 5 WFS en artikel 26quater BWFS).

Artikel 41 quater (WFS) bepaalt dat de voorzitter van het kieskringhoofdbureau B de kantonvoorzitters A, B en C aanduidt na advies van de voorzitters van de vrederechters het gerechtelijk arrondissement. Hiervoor gebruiken zij het formulier C/17 voor kanton C; formulier A/12 voor het kanton A ; formulier D/15 voor het kanton B en formulier ACD1bis voor de kantons waar de stemming volledig elektronisch gebeurt.

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau B oefent toezicht uit op de gezamenlijke verrichtingen in de kieskring en desnoods, schrijft hij dringend de door de omstandigheden vereiste maatregelen voor.

Op aanvraag van de voorzitter van die bureaus stelt het college van burgemeester en schepenen van de gemeente op het grondgebied waarvan die bureaus zich bevinden, hen het door de Koning vastgelegde aantal personeelsleden, de lokalen en het materiaal ter beschikking dat zij nodig hebben voor de uitvoering van hun opdracht. De kosten die deze terbeschikkingstelling met zich meebrengt, worden verdeeld overeenkomstig artikel 130 (art. 164 KWB)

2. Samenstelling

Het kieskringhoofdbureau wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg bevoegd voor de hoofdplaats, of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hem vervangt. In de kieskringen waar geen zetel van een rechtbank van eerste aanleg gevestigd is, wordt het hoofdbureau voorgezeten door de voorzitter van de afdeling van de rechtbank van eerste aanleg van de hoofdplaats of, bij zijn ontstentenis, door de magistraat die hem vervangt. In de andere gevallen wordt het kieskringhoofdbureau voorgezeten door de voor de hoofdplaats bevoegde vrederechter of, bij zijn ontstentenis, door één van zijn plaatsvervangers naargelang anciënniteit.

Voor de samenstelling van het kieskringhoofdbureau B kan de voorzitter het formulier D/2 gebruiken. Het hoofdbureau moet uiterlijk zes maanden vóór de verkiezingen, op zaterdag 9 december 2023 zijn samengesteld.

B. Taken voor verkiezingsdag

1. In ontvangst name en controle van de voordrachten

De algemene principes in verband met kandidaatstelling en controle van de voordrachten zoals uiteengezet in het hoofdstuk [III. Kandidaatstelling – Algemeen](#) zijn van toepassing. De specifieke regels die hiervan afwijken, of die (extra) van toepassing zijn voor de kandidaatstelling voor het Vlaams Parlement worden in dit hoofdstuk toegelicht.

a) Verkiezbaarheidsvoorwaarden

Om verkozen te kunnen worden voor het Vlaams Parlement moet men (artikel 24 BWFS) :

Op de dag van de verkiezing:

- Het genot hebben van de burgerlijke en politieke rechten
- De volle leeftijd van 18 jaar hebben bereikt

Op de dag van de kandidaatstelling:

- Belg zijn
- Niet verkeren in een der gevallen van uitsluiting of van schorsing bedoeld in de artikelen 6 tot 9bis van het Kieswetboek

Zes maanden voor de verkiezing:

- Zijn hoofverblijfplaats hebben in een gemeente van het grondgebied van het Vlaamse Gewest en in overeenstemming daarmee ingeschreven zijn in de bevolkingsregister van die gemeente

b) Aantal kandidaten

Artikel 28 BWFS bepaalt dat het aantal kandidaten voorgedragen voor de opvolging gelijk moet zijn aan het aantal kandidaat-titularissen. Wanneer het aantal kandidaten voorgedragen voor de effectieve mandaten groter is dan zestien wordt het aantal kandidaat-opvolgers evenwel verplicht vastgesteld op zestien. Wanneer het aantal kandidaten voorgedragen voor de effectieve mandaten kleiner is dan vier, wordt het aantal kandidaat-opvolgers verplicht vastgesteld op vier.

Uit deze bepaling volgt dat er principieel steeds evenveel opvolgers MOETEN zijn als er effectieve kandidaten worden voorgedragen, met een maximale bovengrens van 16 opvolgers als er meer effectieve kandidaten kunnen worden voorgedragen en met een minimale ondergrens van 4 opvolgers als er minder dan 4 effectieve kandidaten worden voorgedragen.

Dus zowel volledige als onvolledige lijsten MOETEN steeds evenveel opvolgers hebben als voorgedragen effectieve kandidaten, maar met de beperking tot een absoluut maximum van 16 opvolgers en met de verplichting van een absoluut minimum van 4 opvolgers.

Een voorbeeld van 1 tot 17 (of meer) voorgedragen effectieve kandidaten met het verplicht aantal opvolgers kan dit verduidelijken:

Aantal voorgedragen kandidaten	Verplicht aantal opvolgers
1	4
2	4
3	4
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17 (of meer)	16

N.B. Er kunnen uiteraard niet meer effectieve kandidaten op een lijst worden geplaatst dan er mandaten zijn toe te kennen in een kieskring voor een bepaalde Parlementsverkiezing.

Geen enkele lijst mag een aantal kandidaat-titularissen bevatten dat groter is dan het aantal te verkiezen leden.

c) Gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen

Bij de verkiezingen mogen de eerste twee kandidaten (titularissen en opvolgers) van elke lijst niet van hetzelfde geslacht zijn. Voor de andere plaatsen is er geen precieze en verplichte volgorde man-vrouw

(het "ritssysteem" tussen man-vrouw is niet verplicht), doch de verhouding 50/50 voor de titularissen enerzijds en de opvolgers anderzijds moet steeds worden gerespecteerd voor de hele lijst. Ook onvolledige lijsten moeten deze bepalingen naleven (artikel 28, vijfde lid BWFS)

d) Inhoud van de voordrachtssakte

Zie hiervoor [kandidaatstelling – algemeen – Inhoud van de voordrachtsakte](#)

Het aantal en hoedndigheid van de ondertekenaars:

De voordracht moet ondertekend worden door (art. 28quater en art. 63 BWFS):

- hetzij kiezers uit de kieskring: door ten minste 500 kiezers in kieskringen met meer dan 900.000 inwoners; door ten minste 400 kiezers in kieskringen tussen 400.000 tot 900.000 kiezers en door ten minste 200 kiezers in kieskringen met minder dan 400.000 inwoners.

Op basis van de bevolkingscijfers van 28 zijn dit 500 kiezers in de kieskringen Antwerpen, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, 400 kiezers in de kieskringen Limburg.

Desgevallend dient elke tekortkoming wat deze aantallen betreft gemeld te worden aan de persoon die de akte neerlegt.

- hetzij door minstens twee aftredende leden van het Vlaams Parlement.

Een kiezer mag niet meer dan één voordracht van kandidaten voor dezelfde verkiezing ondertekenen. Een aftredend parlamentslid mag in dezelfde kieskring niet meer dan één voordracht van kandidaten voor dezelfde verkiezing ondertekenen, maar kan wel in verschillende kieskringen ondertekenen.

2. Opmaak en drukken van het stembiljet

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau laat de stembiljetten met zwarte inkt op roos stempapier drukken.

Het gebruik van enig ander biljet is verboden

De afmetingen worden bij koninklijk besluit bepaald naargelang van het aantal leden dat moet worden gekozen en van het aantal voorgedragen lijsten(koninklijk besluit van 15 april 1994)

De hoogte van de stembiljetten voor de verkiezing van het Gewest- of Gemeenschapsparlement wordt vastgesteld op :

- 24 cm wanneer de kiescolleges minder dan elf leden te verkiezen hebben;
- 36 cm wanneer het aantal te verkiezen leden elf tot achttien bedraagt;
- 50 cm wanneer het aantal te verkiezen leden meer dan achttien bedraagt.

In de provinciale kieskring Antwerpen is de hoogte van het stembiljet 68 cm gelet op het grote aantal kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers ($33+16=49$).

De breedte van de stembiljetten bedraagt 10 cm voor twee lijsten, vermeerderd met 4 cm per bijkomende lijst.

De Minister van Binnenlandse Zaken kan evenwel oordelen dat het gebruik van stembiljetten van het in genoemd koninklijk besluit bepaald formaat tot moeilijkheden aanleiding kan geven en in dit geval het gebruik voorschrijven van stembiljetten, waarvan hijzelf de afmetingen vaststelt. Eenzelfde kiescollege mag evenwel geen stembiljetten van verschillend formaat gebruiken.

C. Taken op verkiezingsdag – Algemene stemmentelling

[Zie ook deel VI. Verrichtingen omtrent de telling en de zetelverdeling](#)

Algemeen kan worden gesteld dat de algemene stemmentelling en de aanwijzing van de gekozenen en opvolgers worden geregeld door de artikelen 22, § 3 tot 26 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale Staatsstructuur (WFS) en door de artikelen 29 tot 29undecies van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWFS).

Luidens artikel 161, voorlaatste lid van het Kieswetboek (art. 23, § 1 WFS) verstuurt de voorzitter van het kantonhoofdbureau B onverwijld **via digitale weg**, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn bureau, dat een samenvattende tabel bevat, naar de voorzitter van het kieskringhoofdbureau (bijlage bij formulier D/25, D/25-Mx of ACD/17bis).

De totalen van de kantonhoofdbureaus B worden per kanton overgebracht in de samenvatting, waarin ze voor de ganse kieskring worden opgeteld (bijlage bij formulier D/26).

Indien vergissingen, leemten, onleesbare cijfers in de samenvattende tabellen voorkomen, moet desnoods het proces-verbaal van de telbureaus worden geraadpleegd en, in voorkomend geval, contact genomen worden met de voorzitter van de betrokken bureaus.

Indien het hoofdbureau aldus zijn toevlucht neemt tot het proces-verbaal van de telling, dient zulks te worden vermeld in het proces-verbaal, met opgave van de aangevulde of gewijzigde cijfers.

Kan de vastgestelde onregelmatigheid niet weer goed worden gemaakt, dan dient zulks te worden vermeld in het proces-verbaal; niettemin moet het bureau de algemene telling voleindigen. De desbetreffende assemblee moet de nodige wijzigingen doen aanbrengen.

Wanneer de uitslagen definitief vastgesteld zijn, wordt het publiek in de zaal toegelaten, en de voorzitter roept de uitslagen af in de orde van het proces-verbaal (formulier D/26– zie art. 174 en art; 176 KWB en art. 29decies BWFS).

Deze afroeping geschiedt evenwel zonder vermelding van de cijfers (stemcijfer, kiesdeler, lijststemmen, naamlijsten, enz..).

Aan iedere gekozene wordt een uittreksel uit dit proces-verbaal gezonden (formulier D/28).

De voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring verstuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn bureau, dat een samenvattende tabel bevat, naar de Minister van Binnenlandse Zaken en, naar de Voorzitter van de Vlaamse Regering (art. 23 WFS).

D. Taken na verkiezingsdag

1. Overdracht van de documenten

Zie hiervoor ook [VII. Overdracht PVs en documenten](#)

Op het einde van de telverrichtingen zal u over diverse documenten en pakketten beschikken.

Een groot aantal van deze documenten moet naar de griffie van het Vlaams Parlement worden gestuurd. Hiervoor zullen u de nodige archiefdozen en etiketten worden geleverd.

Een aantal documenten zal u moeten bewaren tot na de beslissing over de geldigheid van de verkiezingen.

Er zullen per kieskring overdrachtborderellen en verpakkingsmateriaal ter beschikking worden gesteld voor de overdracht van de documenten aan het Vlaams Parlement.

2. Verslag van de uitgaven

Zie hiervoor [punt VIII. Verslag van de verkiezingsuitgaven](#)

XII. VERKIEZING VAN HET PARLEMENT VAN HET BRUSSELS HOOFSTEDELIJK GEWEST EN VAN DE 6 BRUSSELSE LEDEN VAN HET VLAAMS PARLEMENT

Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement heeft sinds juni 2004 89 leden, met een gewaarborgde en vaste vertegenwoordiging van 72 leden voor de Franse taalgroep en 17 leden voor de Nederlandse taalgroep, ongeacht het aantal stemmen voor de ene of de nadere taalgroep in dit kiescollege.

Bij deze verkiezing geschiedt terzelfdertijd de directe verkiezing van de 6 Brusselse leden die zullen zetelen in het Vlaams Parlement (art. 16ter BWBI). Bij deze verkiezing kunnen alleen de kiezers, die hebben gekozen voor de Nederlandse taalgroep bij de verkiezing van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement, hun stem uitbrengen voor deze verkiezing van deze parlementsleden.

Het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest wordt gevormd door de 19 gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad die één kiesgebied vormen (art. 2 BWFS). Dit kiesgebied is onderverdeeld in 8 kieskantons, die zijn bepaald bij het koninklijk besluit van 17 april 1989 ter zake (Belgisch Staatsblad van 26 april 1989) en zijn bevestigd in bijlage 4 van de gewone wet van 16 juli 1993. De 8 kieskantons zijn : Anderlecht, Brussel, Elsene, Schaarbeek, Sint-Gillis, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Joost-ten-Node en Ukkel.

In het gehele kiesgebied geschiedt de stemming op elektronische wijze. Er zijn dus geen telbureaus meer. De telling van de stemmen geschiedt onmiddellijk in het kantonhoofdbureau.

A. Gewestbureau: Opdracht en samenstelling

Het hoofdbureau voor de 19 gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad wordt gewestbureau genoemd (art. 5 WBHP).

1. Opdracht

Het gewestbureau is zowel belast met de verkiezing van de leden van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als met de rechtstreekse verkiezing van de 6 Brusselse leden van het Vlaams Parlement.

Het artikel 37 (WBHP) bepaalt dat de voorzitter van het gewestbureau de kantonvoorzitters aanduidt na advies van de voorzitter van de vrederechters van het gerechtelijk arrondissement. Hiervoor gebruikt hij het formulier ACF1bis.

Op aanvraag van de voorzitter van die bureaus stelt het college van burgemeester en schepenen van de gemeente op het grondgebied waarvan die bureaus zich bevinden, hen het door de Koning vastgelegde aantal personeelsleden, de lokalen en het materiaal ter beschikking dat zij nodig hebben voor de uitvoering van hun opdracht. De kosten die deze terbeschikkingstelling met zich meebrengt, worden verdeeld overeenkomstig artikel 130 (art. 164 KWB)

2. Samenstelling

Het gewestbureau houdt zitting in de stad Brussel.

Het gewestbureau wordt gezamenlijk voorgezeten door de voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg en de voorzitter van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Bij de gelijktijdige verkiezingen met het Europese Parlement en de Kamer bepaalt artikel 36 WBHP dat "de voorzitter" van het hoofdbureau van de kieskring Brussel-Hoofdstad voor de verkiezing van het Europese Parlement de eerste magistraat, die hem in geval van verhindering in zijn gerechtelijk ambt vervangt, als voorzitter van het hoofdbureau voor de verkiezing van de Kamer en de tweede magistraat, die hem in geval van verhindering in zijn gerechtelijk ambt vervangt, aan als voorzitter van het gewestbureau.

De drie bureaus verrichten hun werkzaamheden afzonderlijk voor elke verkiezing.

Verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest en de Brusselse leden van het Vlaams Parlement

Buiten de voorzitter bestaat het bureau uit twee Nederlandstalige en twee Franstalige bijzitters en uit twee Nederlandstalige en twee Franstalige plaatsvervangende bijzitters die, door de voorzitter van het gewestbureau worden aangewezen uit de kiezers van de stad Brussel.

De voorzitter van het gewestbureau wijst een secretaris aan uit de kiezers van de stad Brussel. Hij is niet stemgerechtigd en ik verwijs in dit verband naar de bepalingen betreffende het taalgebruik in de kiesbureaus.

Voor de samenstelling van het gewestbureau kan de voorzitter het formulier F2bis gebruiken. Het hoofdbureau moet uiterlijk zes maanden vóór de verkiezingen, op zaterdag 9 december 2023 zijn samengesteld.

B. Taken voor verkiezingsdag

De algemene principes in verband met kandidaatstelling en controle van de voordrachten zoals uiteengezet in het hoofdstuk [III. Kandidaatstelling – Algemeen](#) zijn van toepassing. De specifieke regels die hiervan afwijken, of die (extra) van toepassing zijn voor de kandidaatstelling voor het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest/ de 6 Brusselse leden van het Vlaams Parlement worden in dit hoofdstuk toegelicht.

Bij deze verkiezing geschiedt terzelfdertijd en volgens dezelfde regels als de verkiezing van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement de directe verkiezing van de 6 Brusselse leden die zullen zetelen in het Vlaams Parlement (art. 16ter BWBI).

1. In ontvangstname en controle van de voordrachten

Bij de voordracht van de kandidaten voor het Brussels Hoofdstedelijk Parlement worden de kandidaten van de Nederlandse taalgroep en de kandidaten van de Franstalige taalgroep op afzonderlijke lijsten voorgedragen.

De taalgroep van de kandidaten wordt bepaald door de taal waarin hun identiteitskaart is opgemaakt of wanneer zij in de twee talen is opgemaakt door de taal van de specifieke vermeldingen op de identiteitskaart (artikel 17 BWFS)

a) *Verkiezingsvoorwaarden*

Om verkozen te kunnen worden voor parlement van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest (artikel 12 BWBI) / of om te worden verkozen als Brussels lid van het Vlaams Parlement (artikel 30 BWFS) :

Op de dag van de kandidaatstelling:

- Belg zijn

Op de dag van de verkiezing:

- Het genot hebben van de burgerlijke en politieke rechten
- De volle leeftijd van 18 jaar hebben bereikt

Zes maanden voor de verkiezing:

- Zijn hoofverblijfplaats hebben in een gemeente van het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en in overeenstemming daarmee ingeschreven zijn in de bevolkingsregister van die gemeente

Verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Brusselse leden van het Vlaams Parlement

b) *Aantal kandidaten*

Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

1) Franse taalgroep	72
2) Nederlandse taalgroep	17
TOTAAL	89

Er zijn geen opvolgers.

Brusselse leden van het Vlaams Parlement:

De kieswetgeving terzake (zie artikel 16bis, § 1 BWBI) stelt :

“Het aantal kandidaten voorgedragen voor de opvolging moet gelijk zijn aan het aantal kandidaat-titularissen. Wanneer het aantal kandidaten voorgedragen voor de effectieve mandaten groter is dan zestien wordt het aantal kandidaat-opvolgers evenwel verplicht vastgesteld op zestien. Wanneer het aantal kandidaten voorgedragen voor de effectieve mandaten kleiner is dan vier, wordt het aantal kandidaat-opvolgers verplicht vastgesteld op vier.”

Uit deze bepaling volgt dat er principieel steeds evenveel opvolgers MOETEN zijn als er effectieve kandidaten worden voorgedragen, met een maximale bovengrens van 16 opvolgers als er meer effectieve kandidaten kunnen worden voorgedragen en met een minimale ondergrens van 4 opvolgers als er minder dan 4 effectieve kandidaten worden voorgedragen.

Dus zowel volledige als onvolledige lijsten MOETEN steeds evenveel opvolgers hebben als voorgedragen effectieve kandidaten, maar met de beperking tot een absoluut maximum van 16 opvolgers en met de verplichting van een absoluut minimum van 4 opvolgers.

Een voorbeeld van 1 tot 6 (of meer) voorgedragen effectieve kandidaten met het verplicht aantal opvolgers kan dit verduidelijken:

Brusselse leden van het Vlaams Parlement	
Aantal voorgedragen kandidaten	Verplicht aantal opvolgers
1	4
2	4
3	4
4	4
5	5

Verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Brusselse leden van het Vlaams Parlement

6	6
---	---

N.B. Er kunnen uiteraard niet meer effectieve kandidaten op een lijst worden geplaatst dan er mandaten zijn toe te kennen in een kieskring voor een bepaalde Parlementsverkiezing.

De voordracht van de kandidaat-titularissen en –opvolgers geeft de volgorde aan waarin deze kandidaten in elk van beide categorieën worden voorgedragen.

Geen enkele lijst mag een aantal kandidaat-titularissen bevatten dat groter is dan het aantal te verkiezen leden.

c) Gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen

Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

Op straffe van nietigheid moet elke kandidaat op elke lijst van een ander geslacht zijn dan de vorige kandidaat in de volgorde van de lijst. De kandidaat op de derde plaats kan evenwel van hetzelfde geslacht zijn als de kandidaat op de tweede plaats.

Brusselse leden van het Vlaams Parlement:

Op elk van de lijsten, (titularissen en opvolgers) mag het verschil tussen het aantal kandidaat-titularissen van elk geslacht niet groter zijn dan één. Het gelijk aantal mannen en vrouwen op een lijst moet dus bereikt worden **voor de gehele lijst, en voor de titularissen en de opvolgers** .

Ook onvolledige kandidatenlijsten (titularissen én opvolgers) moeten deze algemene regel (50% vrouwen – 50% mannen) naleven.

De eerste twee kandidaten (titularissen en opvolgers) mogen niet van hetzelfde geslacht zijn (het “ritssysteem” tussen man-vrouw is niet verplicht). De verhouding 50/50 moet worden gerespecteerd voor de kandidaten-titularissen, voor de kandidaten-opvolgers en voor de totale. Ook onvolledige lijsten moeten de nieuwe bepalingen naleven.

d) Inhoud van de voordrachtsakten

Zie hiervoor [kandidaatstelling – algemeen – Inhoud van de voordrachtsakte](#)

Het aantal en hoedandigheid van de ondertekenaars:

De voordracht moet ondertekend worden door (art. 17 BWFS):

- hetzij door ten minste vijfhonderd kiezers voor het Parlement die tot dezelfde taalgroep behoren als de voorgedragen kandidaten;

Verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Brusselse leden van het Vlaams Parlement

- hetzij door ten minste één aftredend lid van dit Parlement dat tot de taalgroep van de voorgedragen kandidaten behoort.

Een kiezer mag niet meer dan één voordracht van kandidaten voor dezelfde verkiezing ondertekenen. Een aftredend parlamentslid mag in dezelfde kieskring niet meer dan één voordracht van kandidaten voor dezelfde verkiezing ondertekenen voor dezelfde verkiezing.

e) Taalgroep

De kandidaten moeten in hun akte van bewilliging vermelden tot welke taalgroep ze behoren.

Het Gewestbureau moet de kandidaten afwijzen die dit niet vermelden (artikel 12 WBHR).

2. Opmaak van het stembiljet

In de acht kieskantons van het Brusselse Gewest wordt er elektronisch gestemd, zodat de bepalingen voor het drukken van stembiljetten niet van toepassing zijn.

3. Lijstenverbinding

Bij de verkiezing van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement kunnen verschillende lijstengroepen van eenzelfde taalgroep zich verbinden ("poolvorming" – art. 16bis, § 2 BWBI)

De lijsten, binnen eenzelfde taalgroep die zich hebben verbonden tot een groep, bekomen een aantal zetels overeenkomstig hun samengetelde stemcijfers. Wanneer het aantal zetels dat aan de groep toekomt eenmaal bepaald is, worden de zetels van de groep toegewezen aan de lijsten binnen de groep in verhouding tot hun eigen stemcijfer (zie art. 20 BWBI en art. 29ter en 30 BWFS).

Op donderdag 25 april 2024, 45ste dag vóór de stemming tussen 14 en 16 uur worden de verklaringen van lijstenverbinding, tegen ontvangstbewijs overhandigd aan de voorzitter van het gewestbureau (art. 16bis, § 2 BWBI – formulier F/11bis).

Hierna maakt het gewestbureau de tabel op van de verbonden lijsten en doet die aanplakken in alle gemeenten van de kieskring (formulier F/12bis).

Een afschrift van de tabel van verbonden lijsten wordt overgemaakt aan de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken.

C. Taken op verkiezingsdag – Algemene stemmentelling

[Zie ook deel VI. Verrichtingen omtrent de telling en de zetelverdeling](#)

Algemeen kan worden gesteld dat de algemene stemmentelling en de aanwijzing van de gekozenen en opvolgers worden geregeld door de artikelen 22, § 3 tot 26 van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale Staatsstructuur (WFS) en door de artikelen 29 tot 29undecies van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWFS).

Na de zetelverdeling met de aanwijzing van de gekozenen en de opvolgers voor het Brussels Hoofdstedelijk Parlement, doet het gewestbureau de zetelverdeling voor de 6 Brusselse leden van het Vlaams Parlement. Bij deze verkiezing zijn er geen lijstenverbindingen en geschiedt de zetelverdeling volgens het systeem D'HONDT, overeenkomstig artikel 29ter BWFS.

Alleen de kiezers die hun stem niet hebben uitgebracht op een lijst van kandidaten die overeenkomstig artikel 17 BWBI tot de Franse taalgroep behoren, kunnen eveneens de Brusselse leden van het Vlaams Parlement bedoeld in artikel 24, § 1, eerste lid, 2° BWFS verkiezen.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau stuurt onverwijld **via digitale weg**, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-verbaal van zijn bureau, dat een samenvattende tabel bevat, naar de voorzitter van het gewestbureau (bijlage bij formulier ACF15bis).

De totalen van de kantonhoofdbureaus worden per kanton overgebracht in de samenvatting van het proces-verbaal van de kieskring, waarin ze voor de ganse kieskring worden opgeteld (bijlage bij formulier F18Bis voor het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en F19Bis voor de Brusselse leden van het Vlaams Parlement).

Wanneer de uitslagen definitief vastgesteld zijn, wordt het publiek in de zaal toegelaten, en de voorzitter roept de uitslagen af in de orde van het proces-verbaal.

Deze afroeping geschiedt evenwel zonder vermelding van de cijfers (stemcijfer, kiesdeler, lijststemmen, naamlijsten, enz..).

Aan iedere gekozenen wordt een uittreksel uit dit proces-verbaal gezonden (formulier F18bis en formulier F19Bis)

De voorzitter van het gewestbureau verstuurt onverwijld via digitale weg, door gebruik te maken van de elektronische handtekening die aangebracht wordt door middel van zijn identiteitskaart, het proces-

Verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest en de Brusselse leden van het Vlaams Parlement

verbaal van zijn bureau, dat een samenvattende tabel bevat, naar de Minister van Binnenlandse Zaken
en, naar de Voorzitter van de Brussels Regering/ de Vlaamse Regering .

D. Taken na verkiezingsdag

1. Overdracht van de documenten

Zie hiervoor ook [VII. Overdracht PVs en documenten](#)

Op het einde van de telverrichtingen zal u over diverse documenten en pakketten beschikken.

Een groot aantal van deze documenten moet naar het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest/Vlaams Parlement worden gestuurd. Hiervoor zullen u de nodige archiefdozen en etiketten worden geleverd.

Een aantal documenten zal u moeten bewaren tot na de beslissing over de geldigheid van de verkiezingen.

Er overdrachtborderellen en verpakkingsmateriaal ter beschikking worden gesteld voor de overdracht van deze documenten.

2. Verslag van de uitgaven

Zie hiervoor [punt VIII. Verslag van de verkiezingsuitgaven](#)

XIII. ELEKTRONISCH STEMMEN MET PAPIEREN BEWIJSSTUK – VOORSTELLING VAN DE SCHERMEN

Het Koninklijk Besluit van 27 februari 2019 tot bepaling van de regels volgens welke de lijsten en de kandidaten getoond worden op het beeldscherm van de stemcomputers met papieren bewijsstuk is hier van toepassing.

